

Litera

**Journal of Language,
Literature and Culture Studies**

**Dil, Edebiyat ve
Kültür Araştırmaları Dergisi**

Volume: 29 | Number: 1

ISSN: 1304-0057
E-ISSN: 2602-2117

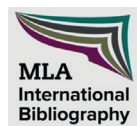

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies is indexed in:

Web of Science Emerging Sources Citation Index (ESCI)

MLA International Bibliography,

SOBIAD

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies
Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi

Volume: 29 | Number: 1, 2019

ISSN: 1304-0057 / E-ISSN: 2602-2117

Papers and the opinions in the Journal are the responsibility of the authors.
Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.

This is an international, scholarly, peer-reviewed, open-access journal published biannually, in June and December.
Haziran ve Aralık aylarında, yılda iki sayı olarak yayınlanan hakemli, açık erişimli ve uluslararası bilimsel bir dergidir.

Owner / Sahibi

The Journal is owned by Prof. Dr. Hayati DEVELİ (Istanbul, Turkey) on behalf of Istanbul University Faculty of Letters
Department of Western Languages and Literatures
*Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü adına sahibi Prof. Dr. Hayati DEVELİ
(Istanbul, Türkiye)*

Managing Director / Dergi Sorumlusu

Prof. Dr. Mahmut KARAKUŞ

Director / Sorumlu Müdür

Prof. Dr. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ

Correspondence Address / Yazışma Adresi

Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
34459, Beyazıt, İstanbul - Türkiye
Phone / Telefon: +90 (212) 455 57 00 / 15900
Fax / Faks: +90 (212) 511 43 71
e-mail: litera@istanbul.edu.tr
<http://litera.istanbul.edu.tr>

Publishing Company / Yayıncı Kuruluş

Istanbul University Press / İstanbul Üniversitesi Yayınevi
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü,
34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Turkey
Phone / Telefon: +90 (212) 440 00 00

Printed in / Baskı

İlbey Matbaa Kağıt Reklam Org. Müc. San. Tic. Ltd. Şti.
2. Matbaacılar Sitesi 3NB 3 Topkapı / Zeytinburnu, İstanbul - Turkey
www.ilbeymatbaa.com.tr
Sertifika No: 17845

EDITORIAL MANAGEMENT / DERGİ YAZI KURULU

Editors in Chief / Baş Editörler

Prof. Dr. Mahmut KARAKUŞ

Res. Assist. Dr. Bülent ÇAĞLAKPINAR

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Managing Editors / Yönetici Editörler

Prof. Dr. Mahmut KARAKUŞ

Prof. Dr. Nedret (ÖZTOKAT) KILIÇERI

Prof. Dr. Canan ŞENÖZ AYATA

Prof. Dr. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ

Assoc. Prof. Sadriye GÜNEŞ

Assoc. Prof. Ebru YENER GÖKŞENLİ

Assist. Prof. Özlem KARADAĞ

Assist. Prof. Selin GÜRSEŞ ŞANBAY

Assist. Prof. Deniz Dilşad KARAIL NAZLICAN

Res. Assist. Dr. Bülent ÇAĞLAKPINAR

Res. Assist. M.A. İrem ATASOY

Res. Assist. M.A. Saliha Seniz COŞKUN ADIGÜZEL

Res. Assist. M.A. Mehmet Serhan ÖZEMRAH

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Language Editors / Dil Editörleri

Dorian Gordon BATES

Alan James NEWSON

Istanbul University, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Istanbul, Turkey

EDITORIAL BOARD / EDİTÖRYAL KURUL

Prof. Dr. Mahmut KARAKUŞ

Prof. Dr. Arzu KUNT

Prof. Dr. Esra MELİKOĞLU

Prof. Dr. Hürriyet Özden SÖZALAN

Prof. Dr. Esin GÖREN

Prof. Dr. Esin OZANSOY

Assist. Prof. Leman GÜRLEK

Prof. Dr. Kubilay AKTULUM

Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK

Prof. Dr. Metin TOPRAK

Prof. Dr. Aşlı TEKİNAY

Assoc. Prof. Füsun SARAÇ

Prof. Dr. Colette FEUILLARD

Prof. Dr. Nacira ZELLAL

Prof. Dr. Armando ROMERO

Prof. Dr. Gérald SCHLEMMINGER

Assoc. Prof. Catherine KIYITSIOGLOU-VLACHOU

Assoc. Prof. Toth REKA

Assoc. Prof. Paola PARTENZA

Dr. Withold BONNER

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Hacettepe University, Faculty of Letters, Ankara, Turkey

Hittite University, Çorum, Turkey

Kocaeli University, Faculty of Science and Letters, Kocaeli, Turkey

Boğaziçi University, Faculty of Science and Letters, İstanbul, Turkey

Marmara University, Faculty of Education, İstanbul, Turkey

Paris Descartes University, France

University of Algiers 2, Algeria

University of Cincinnati, USA

Karlsruhe University of Education, Germany

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Eötvös Loránd University, Hungary

Gabriele d Annunzio University, Italy

University of Tampere, Finland

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Research Articles / Araştırma Makaleleri

- Jean Raspail, Michel Houellebecq, and Jenny Erpenbeck: Acknowledging the Barbarian Within
John HAWLEY 1
- La plage comme espace de l'écriture intime dans *La vie pieds nus* d'Alan Pauls
The beach as a space for intimate writing in Alan Pauls' *Barefoot life*
Mélanie MAILLOT 19
- Re-publicizing the Nation: Slavery and the American Revolution
Ulusun Yeniden İlanı: Kölelik ve Amerikan Devrimi
Aşkın ÇELİKKOL 41
- İçeri'nin Dışarı ve Kabuk'un İçeri* - Hélène Cixous ile Zeynep Kaçar'da Karşılaştırmalı Bir
Dişil Yazı ve Yapısöküm Okuması
Outside of the Inside and *Inside* of the *Kabuk(Shell)*- A Deconstructive and Comparative
Lecture of the Feminine Writing in Hélène Cixous and Zeynep Kaçar
Esra Başak AYDINALP 59
- Emile Ajar / Romain Gary'nin *Yalan-Roman*'ında Kendi Olmanın Olanaksızlığı
The Impossibility of Being-Oneself in *Pseudo* by Emile Ajar / Romain Gary
Şevket KADIOĞLU 77
- Musik, Gesellschaftskritik und utopische Vision in *Menschheitsdämmerung* und *Geist der Utopie*
Music, Social Critique and Utopian Vision in *The Spirit of Utopia* and *Dawn of Humanit*
Nina CEMİLOĞLU 95

Book Reviews / Kitap Değerlendirmeleri

- Belgelerle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Mülteci Bilim Adamları*
Nedret ÖZTOKAT KILIÇERİ 113
- Tarihsel ve Coğrafi Açından Tekirdağ ve Çevresi: Kent, Kültür ve Kimlik
Esin OZANSOY 119

Jean Raspail, Michel Houellebecq, and Jenny Erpenbeck: Acknowledging the Barbarian Within

John HAWLEY¹

¹Prof., Santa Clara University, Department of English, California, USA

ORCID: J.H. 0000-0002-3040-6250

Corresponding author:

John HAWLEY,
Santa Clara University, Department of English, 500 El Camino Real
Santa Clara, California 95053 USA
E-mail: jhawley@scu.edu

Submitted: 22.01.2019

Accepted: 28.03.2019

Citation: Hawley, J. (2019). Jean Raspail, Michel Houellebecq, and Jenny Erpenbeck: Acknowledging the Barbarian. *Litera*, 29(1), 1-18.
<https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0003>

ABSTRACT

This paper seeks to discuss recent sites of contestation of the implications one assigns to migration from Africa and the Middle East to Central and Western Europe. It will be predominantly Eurocentric in its data and analysis, dealing less with the motivations of the migrants and the second generation, and more with the various *responses* to that migration among Europeans (e.g., what are “they” doing to “us”). The major literary texts involved in the paper will be Michel Houellebecq’s *Submission* (2015), and Jenny Erpenbeck’s *Go, Went, Gone* (2015), with initial consideration of Jean Raspail’s *The Camp of the Saints* (1973). In these encounters, the overriding question is less “Who are these people,” than “Who are we in the face of these others?” Despite their varying motivations, they are texts that continue to define Europe by viewing it against the backdrop of *the other*. I will conclude with a reference to two projects that seek to engage viewers/readers vicariously in the lived experiences of particular Africans forced to flee their homes. Such empathy elicits an aggressively negative reaction among some Europeans, a white paranoia that foresees the extinction of a romantically imagined pure ethnically-based culture and recalls earlier campaigns with similarly violent results.

Keywords: Migration, Nationalism, Xenophobia, France, Germany

Introduction

Serving as bishop of Hippo Regius in what is now Annaba, Algeria, St. Augustine reflected on the transience of the human condition. Reflecting in Book IV of his *Confessions* on the philosophy in the letter to the *Hebrews* (“We have not here a lasting city, but we are looking for the City that is to come,” xiii, 14), he possibly looked out onto the Mediterranean and heard in the crash of the waves a hint of what was to come. Centuries later, Médine Zaouiche, a practicing Muslim born in Le Havre in 1983, is a French-Algerian-Berber rapper. “All I ever wanted was to play the Bataclan,” he once said (Beardsley, 2018, para. 20). He had been scheduled to play at the Bataclan theatre in Paris on the 2018 anniversary of the attack there in November 2015, but he was cancelled after protests by Marine Le Pen and others who characterized his lyrics as divisive. Médine was not surprised. In an article in *Time* magazine ten years earlier, entitled “How Much More French Can I Be?,” contrasting himself to his assimilationist parents who tried to avoid calling attention to themselves as immigrants, Médine wrote: “But people of my generation are not shy about embracing their heritage, and, far from seeking invisibility, we’re standing up to denounce the prejudice and injustice we face. In my case, Islam is an enormous part of who I am, just as being French is. The two aren’t in opposition or even mutually exclusive. Yet when you hear the debate in France today, you’d swear they must be” (Zaouiche, 2005, para. 2). That attitude of being fully French might explain his desire to “play the Bataclan,” a venue designed by Charles Duval in 1854 and hosting such national luminaries as Edith Piaf and Maurice Chevalier. In more recent years and leading up to its bombing it was criticized for its pro-Israel events. Médine’s cancellation as a result of the protests from Le Pen suggests that nothing favorable to his argument had taken place since 2005, when he concluded his *Time* article with these words: “the gap between the *banlieue* and the rest of France must be bridged. We need to make peace with the things that make us different. I’m French, I’m Muslim, and there are millions like me. We live here, and we’re not going anywhere. So let’s start getting used to it” (Zaouiche, 2005, para. 5).

Indeed, France has *not* become used to it. In the Afterword to his controversial *The Camp of the Saints* (1973), its author recounts how he felt the call to write such a book:

One morning in 1972, at home by the shore of the Mediterranean, [I] had a vision: *They were there!* A million poor wretches, armed only with

their weakness and their numbers, overwhelmed by misery, encumbered with starving brown and black children, ready to disembark on our soil, the vanguard of the multitudes pressing hard against every part of the tired and overfed West. I literally saw *them*, saw the major problem they presented, a problem absolutely insoluble by our present moral standards. To let them in would destroy us. To reject them would destroy them. (Raspail, 2017, p. 313)

Eleanor Beardsley, referring to the lyrics of a Médine song--“Your beard, my brother, it’s don’t laïk / Your veil, my sister in this country, it’s don’t laïk” (para. 7)--notes the unfortunate timing of the song’s release: “The song, which talks of ‘crucifying the secularists like at Golgotha,’ happened to come out just a week before terrorists killed twelve people at the satirical weekly magazine *Charlie Hebdo* in 2015” (Beardsley, 2018, para. 8). Nonetheless, recent studies suggest that Médine well represents his generation, who “regard themselves not as marginal, ethnic commentators on French society, but rather claim their place as full-fledged members and renovators of French literature and cinema at large” (Machelidon, 2018, p. 3). In recent years they “go beyond the formulaic *beur* or *banlieue* cinema of the 1980s and 1990s respectively” (Machelidon, 2018, p. 3) and, according to several recent studies, “steer away from the leitmotifs of integration (Durmelat and Swamy, 2011, p. 3) and split identity, which characterized the production of the 1980s and 1990s, to emphasize a sociological and cultural reality which is less easily appropriated by hegemonic discourse” and “transcends the geography of the local, represented by the substandard life-styles of the *cit * (housing project) and the culturally impoverished *banlieue*, to embrace richly diverse projects, stories and cultures that pertain to the national and transnational” (Durmelat and Swamy, 2011, p. 4). The empire has come home to roost.

This paper seeks to discuss recent sites of contestation of the implications of migration from Africa and the Middle East to Central and Western Europe. It will be predominantly Eurocentric in its data and analysis, dealing less with the motivations of the migrants and the second generation, and more with the various *responses* to that migration among Europeans (e.g., what are “they” doing to “us,” as seen in the Raspail quote above that, one might say, “responds” to Médine: Raspail there references what he describes as “the tired and overfed West,” encumbered by inadequate “present moral standards”). The major literary texts involved in the paper will be Michel Houellebecq’s *Submission* (2015), and Jenny Erpenbeck’s *Go, Went*,

Gone (2015), with initial consideration of Jean Raspail's *The Camp of the Saints* (1973). In all of these encounters, the overriding question is less "Who are these people," than "Who are we in the face of these others?" Despite their varying motivations, they are texts that continue to define Europe by viewing it against the backdrop of the other.

Such empathy elicits an aggressively negative reaction among some Europeans, a white paranoia that foresees the extinction of a romantically imagined pure ethnically-based culture and recalls earlier campaigns with similarly violent results.¹ As recently as March of 2018, for example, Inger Stojberg, Denmark's immigration minister, "suggested that Muslims fasting for Ramadan should stay home from work 'to avoid negative consequences for the rest of Danish society'. . . . She called adherence to the religious practice 'a danger to all of us'" (*NYTimes* 5/23/2018 A9). On her facebook page, with a picture of a cake, she celebrated the passing of the country's 50th immigration restriction, which includes "a law requiring newly arrived asylum seekers to surrender valuables like jewelry and gold to help pay for their stay in the country" (*NYTimes* 5/23/2018 A9). There is a similar law in Germany and Switzerland.

***Le Camp des Saints* and the Death of Western Civilization**

One is not surprised, therefore, that Jean Raspail's 1973 *Le Camp des Saints*, depicting the destruction of Western civilization through Third World mass immigration to France, returned to the bestseller list in 2011.² The book anticipates and ridicules cries of common humanity heard in the twenty-first century reactions to the great migrations across borders. The wretched novel tells the story of the dispatch of one hundred ships from India to France, carrying one million people. Suggesting the overwhelmingly negative response he may have expected, Raspail says he chose India (rather than Africa or the Middle East, one supposes), out of "prudence" and his "refusal to enter the false debate about racism and anti-racism in French daily life" (Raspail, 2017, p. xv). He concedes, though, that "to be sure, a mighty vanguard is already here, and expresses its intention to stay even as it refuses to assimilate" (Raspail, 2017, p. xv). The narrator yearns for an earlier France and despises

1 And recalls the famous words from Martin Niemöller. (<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/martin-niemoeller-first-they-came-for-the-socialists>) Accessed 26 March 2019.

2 See a recent interview with Raspail: <https://www.youtube.com/watch?v=iX11NqJS7ug> Accessed 26 December 2018, in which he is described as Cassandra.

what he reads as the decadence of his contemporaries, with their lazy acquiescence to the invasion (their “mannered mentality, a collusion of aesthetes, a conspiracy of caste, a good-natured indifference to the crass and the common” [Raspail, 2017, p. 257]). The book, as one favorable review describes it, chronicles the end of the twenty courageous men who resist the conquest of the “white world” (Williamson, 2018, para. 6). Soon, the “debarking hordes” amount to eight million. In the novel, many French citizens sympathize with the migrants; soldiers desert their posts; the *banlieues* rise up. White women are enslaved in brothels for the foreign invaders. But a few “Saints” make a last stand, recognizing their sure defeat but proud to make a point: “we’ve got to put some order in that filthy mess somehow. Even if it won’t make a damn bit of difference. We’re a symbol. Those freaks are a symbol. So we’ll spray them with a round of symbolic bullets, and if some of them croak, well, so much the better” (Raspail, 2017, p. 261). The machine gun fires, then silence: “There’s nothing more ghastly to watch than misshapen gnomes or mental misfits writhing in pain. Caricatures of suffering bodies. Blank, gaping stares, trying to comprehend. Blood flowing from monstrous, malformed flesh” (Raspail, 2017, p. 261). With the collapse of France, the rest of the white world quickly follows suit. “At No. 10 Downing Street, negotiations are in progress. The Non-European Commonwealth Committee has taken over London, politely as you please. . . . In the Philippines, in all the stifling Third World ports—Jakarta, Karachi, Conakry, and again in Calcutta—other huge armadas were ready to weigh anchor, bound for Australia, New Zealand, Europe” (Raspail, 2017, p. 286).

In the Introduction to the 1985 French edition of his novel, Raspail condemns his countrymen for their liberal Christian naïvete: “Under the flag of an illusory internal solidarity and security,” he writes, “they are no longer in solidarity with anything, or even cognizant of anything that would constitute the essential commonalities of a people. In the area of the practical and materialistic, which alone can still light a spark of interest in their eyes, they form a nation of petty bourgeois which, in the name of the riches it inherited and is less and less deserving of, rewards itself—and continues to reward itself in the middle of crisis—with millions of domestic servants: immigrants” (Raspail, 2017, p. xvi). The phrase “essential commonalities of a People” surely smacks of the ominous “*Das Volk*,” in all its purported glory.³

3 See Roger Cohen’s “Return of the German Volk.” *New York Times* 29 September 2017 (<https://www.nytimes.com/2017/09/29/opinion/german-election-afd.html>) Accessed 31 December 2018.

Submission and the Death of the Western Weltanschauung

Michel Houellebecq's implied critique of his countrymen-and-women in *Submission* (2015) follows a similar line, though Houellebecq is far subtler and much more interesting. His novel was released on the day of the *Charlie Hebdo* shooting (thus, one week after the release of Médine's controversial song), and its author appeared on the cover of that week's issue under the heading: "The predictions of the sorcerer Houellebecq: In 2015, I lose my teeth. In 2022, I observe Ramadan." Arguably an updating of Raspail's controversial jeremiad, *Submission* was chosen by the *New York Times Book Review* as a notable book of the year and described by *Time* magazine as "the most relevant book of the year" (D'Addario, 2015, para. 1).

Set in 2022, the novel presents François, its 44-year-old protagonist, as a literature professor who has been teaching at the University of Paris III for fifteen years. He is the world expert on Joris-Karl Huysmans (1848-1907), who was a founder of the French decadent movement, a pessimistic follower of Schopenhauer, and later a convert to Roman Catholicism. As with many scholars, François identifies in many ways with his subject matter, sometimes seeming to be a reincarnation of Huysmans, that controversial personification, one could argue, of the French *Zeitgeist* of the late nineteenth-century. François is a bit of a gourmet, of food and of sex, but he has become tired of both, to his increasing dismay. The growing malaise presents him with a sense of an ending. In fact, he seems at about the same point in his life as the protagonists in recent novels that portray the unexpected transformation into bombers of apparently successful Middle Eastern or Pakistani migrants who go to Princeton, get careers on Wall Street, and then, finding their lives utterly soulless, turn to a fundamentalist political Islam.

As his cultural tether begins to loosen and he looks out onto a nation that appears to him to share his existential dilemma, France's/François's attention becomes increasingly focused on the growing number of migrants becoming politically active and fully convicted in their faith. Adam Shatz, in his generally favorable review of the novel for the *London Review of Books*, reminds readers of Charles DeGaulle's views on, more or less, the "essential commonalities" of his fellow citizens: in 1959 he told an interviewer,

Do you believe that the French nation can absorb 10 million Muslims, who tomorrow will be 20 million and the day after 40 million? If we

adopt integration, if all the Arabs and Berbers of Algeria were considered as Frenchmen, what would prevent them from coming to settle in mainland France where the standard of living is so much higher? My village would no longer be called Colombey-les-Deux-Eglises, but Colombey-les-Deux-Mosquées! (Schatz, 2015, para. 3).

Schatz does not see Houellebecq's novel as anti-Islamic, though. As he writes, "*Soumission* is too ambiguous to be read as satire – or, for that matter, as nightmare. There are strong indications, both in the novel and in interviews, that Houellebecq sees Islam as a solution, if not *the* solution, to the crisis of French civilization" (Schatz, 2015, para. 20). As another reviewer writes, "It's not Muslims whom Houellebecq is scared of. It's the future" (D'Addario, 2015, para. 6). *Submission*, in short, provides a platform for a lively consideration of the "settling" that De Gaulle warned against, and what some see as the adulteration of "Frenchness"—that *je ne sais quoi*.

Notably, though, there are few actual migrants portrayed in the novel, though their presence, and that of their now-adult children, is the powerful, savvy foreign mass of unknown Others gathering forces just off-stage, and then finally center stage as their political party gains the Presidency through an alliance with the French Socialist party (and by defeating Marine Le Pen). Mohammed Ben Abbes leads the Muslim faction, and his calm, reasonable interactions make him seem the most sane, least self-centered character in the book. Opposing his methodical rise to power is the protagonist's growing despair: he wakes at three in the morning, looks out on Paris in an ever-present twilight, and sees "a few thousand apartments in all, a few thousand *households*—which by now tended to mean two people or, more and more often, just one. Most of the cells were dark. I had no more reason to kill myself than most of these people did. . . . And yet I knew I was close to suicide, not out of despair or even any special sadness, simply from the degradation of 'the set of functions that resist death,' in Bichat's famous formulation. The mere will to live was clearly no match for the pains and aggravations that punctuate the life of the average Western man" (Houellebecq, 2015, p. 168).

Sounding much like Sartre, he concludes: "Humanity didn't interest me—it disgusted me, actually. I didn't think of human beings as my brother, especially not when I looked at some particular subset of human beings, such as the French" (Houellebecq, 2015, p. 169). His body revolts against itself, persecuting him with an extremely violent outbreak

of hemorrhoids and a painful outbreak of dyshidrosis (tiny pustules spread across the soles of his feet). His growing isolation and alienation is literally immobilizing him. He reverts to Huysmans's response to a similar crisis, which was to return to religion, but quickly decides that this is just a "radical exoticism" (Houellebecq, 2015, p. 169). It's no surprise that, when he receives not a single New Year's greeting, he "burst into unexpected tears and couldn't stop crying" (Houellebecq, 2015, p. 170).

His solution, finally, is to submit. In effect, he surrenders France to the migrants. He epitomizes the very class that Raspail's narrator despised, and that Raspail grudgingly acknowledged were choosing the only "successful" route open to them, since they would not violate their absurd moral norms by repulsing the migrants. François makes one last desperate retreat to Ligugé Abbey, "the oldest Christian monastery in the West" and the site where Huysmans had become a Benedictine oblate. François had been there twenty years earlier, to reasonably good effect, but now, he sadly concludes, "I no longer knew the meaning of my presence in this place. . . . In any case, it clearly had little to do with Huysmans anymore" (Houellebecq, 2015, p. 177). Like many traditionalist Catholics, he finds the "modern church. . . had a sober ugliness to it. Architecturally, it was reminiscent of the Super-Passy shopping center" (Houellebecq, 2015, p. 178). He leaves the abbey, stops in a diner, becomes disgusted by the other customers "talking in loud voices, mainly about real estate and vacations. It gave me no satisfaction to be back among people like myself" (Houellebecq, 2015, p. 180)—in effect, vacations rather than vocations.

Houellebecq begins the book's final section with a quote from Ayatollah Khomeini: "If Islam is not political, it is nothing," and Ben Abbes wastes no time before he's insulting the Saudis and aligning France with the Qataris, negotiating to bring Algeria and Tunisia into the EU, commencing preliminary talks with Lebanon and Egypt, and the argument is made that "with the addition of the Arab states, the linguistic balance of Europe is going to shift toward France" (Houellebecq, 2015, p. 239)—so, a win/win all around. One of François's acquaintances points out that medieval Christendom had made a fatal compromise with rationalism, and thereby had renounced its temporal powers "and so had sealed its doom" (Houellebecq, 2015, p. 226). On his way to the Institut du Monde Arabe François makes it a point to emerge from the Place Monge metro station, describing it as "a hollow carved out of the walls of the park, its thick columns, cubist typography, and generally neo-Babylonian appearance all completely out of place in Paris—as they would have

been pretty much anywhere else in Europe” (Houellebecq, 2015, p. 197)—as if suggesting that the invasion had begun surreptitiously long ago, hidden in plain sight and now stepping forth from the shadows, in France and throughout the rest of Europe. But he comes to see this not as Raspail’s paranoid clash of civilizations, but as a needed evolution.⁴ His former colleagues at work (he was made redundant after the election of Abbas, when his school is renamed the Islamic University of Paris, employing only Muslims)⁵ suddenly find themselves with second wives, some just fifteen years of age. It is suggested that François himself, based upon his professorial salary, “could have three wives without too much trouble” (Houellebecq, 2015, p. 240). None of the professors is complaining about the changes, the increasing apartheid between males and females throughout Paris, the infantilization of women. When the dean invites François to consider returning to the school—providing he first convert, of course— François is won over by the argument that he, and all of France, all of the West, lack commitment to anything at all. The dean reminds him that “in the rest of the world people die and kill in the name of these very questions, they wage bloody wars over them, and they have since the dawn of time. These metaphysical questions are exactly what men fight over, not market shares or who gets to hunt where” (Houellebecq, 2015, p. 204). This, apparently, is a good thing.

Readers may be surprised when François’s reaction to this is: “For the first time in my life I’d started thinking about God” (Houellebecq, 2015, p. 214)—this from someone who had devoted his academic life to the study of medieval and nineteenth-century Catholicism. Even more surprising, perhaps, is his own first emotion to this reconsideration of God, which is “uncomplicated, pure and simple fear” (Houellebecq, 2015, p. 214). His life’s work with Huysmans now seems to have been misguided: “the infinite spaces that terrified Pascal, that inspired in Newton and Kant such awe and respect, Huysmans seems never to have noticed. He was a convert, certainly, but not along the lines of Péguy or Claudel. My own dissertation, I now realized, would not

4 As Adam Gopnik suggests, the popularity of Sabri Louatah’s *Les Sauvages* (2012) suggests that the French are more sophisticated in their imagination of a complex Arab-French President than Houellebecq may be giving them credit for.

5 Gopnik notes that “The idea of an overnight Muslim takeover, where suddenly the University of Paris becomes the Islamic University of Paris, perches at the back of the European apocalyptic imagination, perhaps because it once really happened. On the morning of May 28, 1453, Constantinople was still a Christian city. The next day, it wasn’t. . . . The notion that you wake up and there’s the Eiffel Tower with a crescent moon and star upon it haunts the Western imagination of catastrophe.”

Gopnik, Adam. “The Next Thing: Michel Houellebecq’s Francophobic Satire,” *The New Yorker* 26 January 2015 online (<https://www.newyorker.com/magazine/2015/01/26/next-thing>) Accessed 26 March 2019.

be much help to me; and neither would Huysmans's own protestations of faith" (Houellebecq, 2015, p. 216). Perhaps the Husymans he knew was more of an aesthete than a believer.

Early in the novel, François had declared that "in the end, my dick was all I had" (Houellebecq, 2015, p. 79). Now he notices that "as the new Islamic regime pushed women's clothing in the direction of decency, I had felt my own sexual impulses gradually diminish. I sometimes went whole days without thinking of sex" (Houellebecq, 2015, pp. 229-230). At the same time, he becomes "more aware with every step that. . . my intellectual life really was over" (Houellebecq, 2015, p. 232) but concludes that "life might actually have more to offer" (Houellebecq, 2015, p. 242). As François takes Islam more seriously, he hunts down the dean's academic publications, ultimately discovering one in which the dean had proclaimed that Islam had been chosen for world domination. As scary as he might once have found the article, François moves toward affirmation, arguing, for example, that multiple wives, even much younger ones, would be preferable to "*hitting on his students*" (Houellebecq, 2015, p. 242)—as he had formerly done. He finally submits, acknowledging the gift that had been brought to France by migrants: "This wave of new immigrants, with their traditional culture—of natural hierarchies, the submission of women, and respect for elders—offered a historic opportunity for the moral and familial rearmament of Europe. These immigrants held out the hope of a new golden age for the old continent" (Houellebecq, 2015, p. 226). Readers are left to ponder this ambiguous conclusion—droll, sincere, or simply intentionally provocative? Adam Gopnik is probably correctly analyzing Houellebecq's pointed (and hardly migrant-welcoming) thesis: "Like the oversophisticated Hellenists in Cavafy's poem, [the French élite] have been secretly waiting for the barbarians all their lives" (Gopnik, 2015, para. 1). Houellebecq's satire ultimately gives the reader much to think about, but offers not the slightest empathy, from start to finish, for any of its characters.

***Go, Went, Gone*, and the Rebirth of the Civilized Westerner**

Jenny Erpenbeck's *Go, Went, Gone* is a book of quite a different caliber, a tale of borders of all sorts dropping, with consequent uncharted consequences for its characters. The novel begins on the day its protagonist, Richard, professor of classical philology at Humboldt University in Berlin and author of *The Concept of the World in the Works of Lucretius* and two books about Seneca, retires and begins his puttering in

his garden, checking for molehills, possibly hoping to make them into meaningful mountains, seeming just a bit like Prufrock. As the narrator puts it, “Richard is waiting but he doesn’t know for what” (Erpenbeck, 2017, p. 4); technically retired, “he can’t stop thinking. The thinking is what he is. . . . even if no one gives a hoot what he thinks” anymore (Erpenbeck, 2017, p. 4). In this regard, he epitomizes one of the stereotypes of “the German,” in much the way that the ennuï-obsessed François embodied a French “type.” And, like François he is an academic, one who has accomplished much, but is now basically alone in the world, with scant reference to his dead wife Christel, and with no set course. He knows he is “one of very few people in this world who are in a position to take their pick of realities” (Erpenbeck, 2017, p. 219), but convinced with Hölderlin by “the thought of everlasting flux and the ephemeral nature of all human constructs, the sense that all existing order is vulnerable to reversal” (Erpenbeck, 2017, p. 241). The question is: what next action is worth the trouble?

Erpenbeck quietly suggests that her protagonist is, himself, a bit of a migrant. He had been an East Berliner but “in 1990 he suddenly found himself a citizen of a different country” (Erpenbeck, 2017, p. 81), still trying to find his way in a reunited city that seems like a new world in which he is uncertain of his role, still getting lost when he leaves an S-Bahn station in West Berlin. Dissolution on many levels—of memories, of flesh, of national ethos—haunts this trained philosopher as his retirement opens vistas onto an uncertain future: “Now that the Wall is gone, he no longer knows his way around” (Erpenbeck, 2017, p. 29). He seems to identify with a recurring image that sets the tone of the book in the opening pages: outside his home is a lake, and at its bottom is a drowned man whose body has not yet been recovered. Like the character in the famous Stevie Smith poem, “they saw the man waving his arm and thought it was a joke” (Erpenbeck, 2017, p. 5), prompting Richard to ask himself “what separates a surface from what lies below it” (Erpenbeck, 2017, p. 31).

As the book progresses, this image nicely describes Richard, as well as the migrants arriving from various parts of Africa. He seems amazed that friends around him continue on with their lives, apparently oblivious to the drowned man—and to the many others who are waving their arms (including, perhaps, himself). Sounding a bit like Freud, the narrator frequently reminds the reader that “they still haven’t found the man at the bottom of the lake” (Erpenbeck, 2017, p. 5). His friends move on with their lives but he, like the philosopher that he is, “can’t avoid seeing the lake when he

sits at his desk” (Erpenbeck, 2017, p. 5). Despite the world’s indifference, he sees it as his duty to avoid the superficial, to connect things, incidents, and find meaning. As he notes, “it makes no difference to the lake whether it’s a fish decomposing beneath its surface or a human being” (Erpenbeck, 2017, p. 7), but Richard is increasingly obsessed with the value of the individual anonymous human being that the world simply absorbs back into its essential meaninglessness.

When he walks by a small gathering of migrant African men in Alexanderplatz, barely noticing them, and then returns again and again, he reads their sign that says “We become visible” (Erpenbeck, 2017, p. 14), which he finds ironic since the Berliners in the buildings around the square, like those in the Fitness Center “bicycling and running toward the enormous windows hour after hour,” remain oblivious to the Africans and disconnected from them: “It’s quite possible that these fitness-minded individuals can observe everything happening on Alexanderplatz in front of them, but they probably wouldn’t be able to read, say, the words on the sign—for that, they’re too far away” (Erpenbeck, 2017, p. 15). When the demonstration is cleared, Richard feels a mild regret: “He’d liked the notion of making oneself visible by publicly refusing to say who one is. Odysseus had called himself Nobody to escape from the Cyclops’s cave” (Erpenbeck, 2017, p. 22). When reporters show up on the scene, Richard refuses to give his own name—becoming as anonymous as the Africans, but no longer comfortably myopic. Willy nilly, he finds that he cannot remain so far from the Africans. “As a child,” he recalls, “he learned the meaning of adversity. But that doesn’t mean he has to starve himself just because a desperate man has begun a hunger strike. Or so he tells himself. . . . For him, refusing to eat would be just as capricious as gluttony” (Erpenbeck, 2017, pp. 18-19). Eating his dinner in front of the television, noticing how delicious the tomato tastes, he reflects on the news coverage and becomes confused:

What stories lay behind all the random images constantly placed before us? Or was it no longer a matter of storytelling? Today alone, six people died in swimming accidents in the greater Berlin area, the newscaster says in conclusion, a *tragic record*, and now it’s time for the weather. Six people just like that man still at the bottom of the lake. *We become visible*. Why didn’t Richard see these men at Alexanderplatz? (Erpenbeck, 2017, p. 19)

His friends continue to meet over drinks and share their increasingly petty-seeming life choices. Richard is, if anything, even *less* romantic or naïve than is Houellebecq's François: coming in from mowing the lawn and taking down from the shelf the *Odyssey*, Richard reads again his favorite chapter, in which Odysseus is surprised in Hades to see Elpenor, one of his crew that he had not noticed; he meets his mother, and Tiresias, who tells him that he alone will survive the journey, and Richard glumly reflects on the human condition: "The earth is more like a garbage heap containing all the ages of history, age after age there in the dark, and all the people of all these ages, their mouths stopped up with dirt, an endless copulation but no womb fertile, and progress is only when the creatures walking the earth know nothing of all these things." (Erpenbeck, 2017, p. 21)

Richard sees himself as one of these creatures walking the earth, powerful in the eyes of the world and physically very comfortable, but nonetheless an existential migrant similar to those reflected upon by St. Augustine—Augustine himself influenced by Plotinus, in turn influenced by Plato. Richard's mind is a palimpsest of western philosophy ("everything," he thinks, "is always already there" [Erpenbeck, 2017, p. 37])—it's all a matter of getting beneath surfaces—and the conversation among these ideas in the history of philosophy is as alive for him as will be the conversations he soon has with the migrants in the square.

In fact, he translates several of the Africans into characters in European mythologies—Hermes, Apollo, Tristan. Such a "carrying over" of meaning is an imposition rather than a true encounter with these individuals, but it provides an opening for later more significant conversations with them and demonstrates Richard's Proustian dissolution of the permeable membrane separating one day from the next, one memory from the last, in fact one continent from another. He begins to actually see the random individuals thrown on his shore from Africa as a slow distinguishing, beginning with the recognition that Africa is composed of 54 countries, Burkina Faso is located in this place on the map, the capital of Niger is Niamey. He takes from his shelf the dated book *Negerliteratur* (1951) that he had never read ("The earth is round and completely surrounded by swamp. Behind the swamp lies the land of the bush spirits"). He recalls his mother reading to him about "the little cannibal boy" (Erpenbeck, 2017, p. 24) in *Hatschi Bratschi's Luftballon* (1960) remembering, perhaps only subliminally, that Hatschi Bratschi himself is an evil wizard who eats children. True to his philosophical bent, he notes that the

determination of which books attract his attention in a particular year is unpredictable, as is the consequent redefinition of his role in the world around him: “The workings of causality are indirect, not direct, he thinks” (Erpenbeck, 2017, p. 24), “the effects of a person’s actions are almost always impossible to predict” (Erpenbeck, 2017, p. 35). Randomness, flux, as in the deaths of those who drown during the crossing, and those that make it to Lampedusa. “A border,” it occurs to him, “is a place where, at least in mathematics, signs often change their value” (Erpenbeck, 2017, p. 35). So many abstractions, and yet they gradually become the faces of particular migrants.

Richard recognizes that his own crossing over will be uncertain. He looks at fellow Berliners who sit with the Africans in awkward solidarity: “The sympathizers are young and pale, they dye their hair with henna, they refuse to believe that the world is an idyllic place and want everything to change, for which reason they put rings through their lips, ears, and noses. The refugees, on the other hand, are trying to gain admittance to this world that appears to them convincingly idyllic” (Erpenbeck, 2017, p. 33). The silent presence of these Africans reorders the world for Berliners (like Wallace Stevens placing a jar in Tennessee), sitting on their familiar park benches but “no longer certain” how to comport themselves (Erpenbeck, 2017, p. 34). Sitting on such a bench, “he wonders whether, back when there was still a canal right where he’s sitting now, slaves were sold at that department store” (Erpenbeck, 2017, p. 37); he wonders if these Africans knew who Hitler was, and muses that “only if they survived Germany now would Hitler truly have lost the war” (Erpenbeck, 2017, p. 50). And so his personal story slowly comes into focus as a national parable.

Eventually, Richard hears the stories of a group of 14 Africans from various countries, who make up something of a Schindler’s List of individuals that are taken in by Richard and a few others to protect them from the authorities. In this didactic novel readers are taught the histories of the various migrations, their causes, their routes, the legal complexities of Dublin II and Italian work laws, the absurdities of the “certificate of fiction” (*Fiktionsbescheinigung*)—“a confirmation that this person existed who had not yet been granted the right to call himself a *refugee*” (Erpenbeck, 2017, p. 82). The narrator records Richard’s conversations with the migrants as they tell him the specifics of what led them to leave their homelands, the route they have taken, the incredibly frustrating and contradictory

national laws that slow their assimilation. In the migrants' innocent vulnerability he finds renewed hope that he might be transported to "the Germany of *before*, to the land already lost forever by the time he was born" (Erpenbeck, 2017, p. 120), but counters it with a line from Brecht: "He who laughs has not yet received the terrible news" (Erpenbeck, 2017, p. 124). Raising his head from the individuals, moving from the particular to the abstract, he recalls that the path of the Berbers, over thousands of years, may have gone through Anatolia and the Levant to Egypt, then Niger, then Libya, Rome, and finally Berlin, and he casts their history against Hesiod's *Works and Days* and the five ages of mankind—a book he can recite from memory. He thus identifies with the oral histories he hears from the Africans, noting that "without memory, man is nothing more than a bit of flesh on the planet's surface" (Erpenbeck, 2017, p. 151). Again, one sees the urge to plunge beneath the surface, to connect.

His commitment becomes more practical. He scraps plans to purchase a fancy lawnmower for 3000 euros, and instead purchases a plot of land back home for the family of one of the Africans. He becomes alienated from his fellow citizens ("Have people forgotten in Berlin of all places that a border isn't just measured by an opponent's stature but in fact creates him?" [Erpenbeck, 2017, p. 211]). He allows the Africans to use his ID to register the next demonstration, and he comes up with their slogan: A Time to Make Friends. After all, he reasons, referring to Tacitus's *Germania*, "two thousand years ago, no one was more hospitable than the Teutons" but now "we're left with section 231, paragraph I of the Residence Act" (Erpenbeck, 2017, pp. 250-251). At novel's end, Richard has had his home officially registered as a home shelter, and has opened it to twelve Africans: Rufu, Abdusalam, Yaya, Moussa, Khalil, Mohamed, Ithemba, Apollo, Karon, Zair, Awad, and Zani. Seeking the balance that Seneca preached, Richard now finds that "the lake will forever remain the lake in which someone has died, but it will nonetheless remain forever very beautiful" (Erpenbeck, 2017, p. 276)—much like Berlin, itself. But if there was ever any question that *Go, Went, Gone* was about specific African migrants in contemporary Germany, the book's closing pages dispel that possibility, focusing relentlessly on what Richard has discovered about *himself*—though himself as embodying the human condition. Admitting his core fear of death to Khalil, he remarks: "'the things I can endure are only just the surface of what I can't possibly endure.' 'Like the surface of the sea?' asks Khalil. 'Actually, yes, exactly like the surface of the sea'" (Erpenbeck, 2017, p. 283).

Conclusion

That “surface” is a place to start. As Cajetan Iheka and Jack Taylor argue in their important new book, “from the vantage point of ethics and politics. . . the world faces. . . a crisis in our capacity to offer hospitality, to welcome those in need. . . the ones who have yet to come” (Iheka & Taylor, 2018, p. 14). Whereas Richard moves eventually from his library to actual encounters with actual African migrants, and makes a home for them, two recent media sites offer a tamer vicarious meeting for those not yet ready to take such a step that might disrupt their actual lives. Both seek to engage viewers/readers (Europeans, one assumes) vicariously in the lived experiences of particular Africans forced to flee their homes⁶,--exercises closer to an “equalizing” encounter than one had seen elsewhere in politics (Poland’s Law and Justice party; Germany’s Alternative for Germany; Italy’s Lega Nord).⁷ Funded by the Arts Council of England, the Netherland Film Fund, and various other groups, and organized by Alison Killing, *Migration Trail* is an imaginative tracing of two fictional characters, made up from the recounted experiences of many actual migrants, as they make a ten-day trip to Europe. The project is beautifully presented, and very engaging, and is written by a Nigerian and a Lebanese. Killing’s Ted Talk, “Border Crossings,” offers an inspiring but sobering account of what is at stake. *Surprising Europe* is a nine-part television series⁸ that charts the experiences of African migrants in Europe, in their own words, following them into the various dilemmas they face. *The New York Times* has offered a similar website that offers some sense of the dangers inherent in these desperate journeys (Heller). But as Véronique Machelidon and Patrick Saveau argue, such writers and filmmakers call for

6 See, as well, the critical video on this topic in the *New York Times* from Charles Heller et al: <https://www.nytimes.com/interactive/2018/12/26/opinion/europe-migrant-crisis-mediterranean-libya.html> Accessed 26 March 2019.

7 As well as France’s National Rally, Finland’s True Finns, Estonia’s Conservative People’s Party, Austria’s Freedom Party of Austria, Hungary’s Jobbik, Turkey’s MHP, Greece’s Golden Dawn, Armenia’s Armenian Revolutionary Federation, the United Kingdom’s UK Independence Party, Slovakia’s Slovak National Party, and Denmark’s Danish People’s Party. *The Economist* reports in September of 2018, though, that “Although support for anti-immigrant parties across 13 European countries has doubled from 12.5% in January 2013 to 25% today, much of this is driven by sentiment in Germany, Italy and Poland, alone. That leaves open the possibility that the surging populist parties may simply be benefiting from charismatic leaders or unusually ill-advised immigration policies. In ten of the 13 countries conservative populists have actually lost ground relative to 2016.” *The Economist* 18 September 2018 online (<https://www.economist.com/graphic-detail/2018/09/10/right-wing-anti-immigrant-parties-continue-to-receive-support-in-europe>) Accessed 31 December 2018.

8 Anne Brenda Ochoa’s concludes that the project “demonstrates how an online platform for mediated communication can be used to offer fragmented identities as well as a sense of belonging, offering a voice to the previously voiceless despite their migration status.” See her full analysis of the project: “Representing African Migrants’ Experience in Europe: A Study of Narratives on the Surprising Europe website.” Stockholm University, Faculty of Humanities, Department of Media Studies, JMK, 2016 Independent Thesis Advance Level (Master’s degree) <http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A968050&dsid=4154> Accessed 26 March 2019.

“a shift in the field of critical inquiry from the North Africa-France axis to a different, ex-centric pattern of trans-Mediterranean migrations, where refugee-migrants from the global South (including former French colonies), victims of war, ethnic cleansing, political strife, and environmental disasters, set their hope on ‘burning’ the intercontinental divide for various European destinations, and not exclusively, or preferentially, France” (Machelidon & Saveau, 2018, p. 5). It remains to be seen whether or not Raspail was correct in his analysis: that this is “a problem absolutely insoluble by our present moral standards” (Raspail, 2017, p. 313).

Grant Support: The author received no financial support for this work.

References

- Beardsley, E. (2018, June 29). “In the shadow of a terrorist attack, rapper is targeted by France’s right wing.” National Public Radio *Music News*. Online. <https://www.npr.org/2018/06/29/623939587/in-the-shadow-of-a-terrorist-attack-rapper-is-targeted-by-frances-right-wing> Accessed 3 July 2018.
- Cohen, R. (2018, September 29). “Return of the German *Volk*.” *New York Times*. Online (<https://www.nytimes.com/2017/09/29/opinion/german-election-afd.html>) Accessed 31 December 2018.
- D’Addario, D. (2015, November 4). “Michel Houellebecq’s *Submission* portrays a 21st century French revolution” *Time*. Online <http://time.com/4101182/a-21st-century-french-revolution/> Accessed 15 January 2019.
- Erpenbeck, J. (2017). *Go, Went, Gone*. Trans. Susan Bernofsky. New York: New Directions.
- Gopnik, A. (2015, January 20). “The next thing: Michel Houellebecq’s Francophobic satire.” *The New Yorker* online (<https://www.newyorker.com/magazine/2015/01/26/next-thing>) Accessed 31 December 2018.
- Heller, C., Pezzani, L., Mann, I., Moreno-Lax, V., & Weizman, E. (2018, December 26). “It’s an act of murder’: how Europe outsources suffering as migrants drown.” *New York Times*. Online <https://www.nytimes.com/interactive/2018/12/26/opinion/europe-migrant-crisis-mediterranean-libya.html> Accessed 26 December 2018.
- Houellebecq, M. (2015). Trans. Stein, L. *Submission*. New York: Picador.
- Iheka, C. & Taylor, J., (Eds.), (2018). *African Migration Narratives: Politics, Race, and Space*. Rochester, NY: University of Rochester Press.
- Killing, A. (2018). *Migration Trail*. <https://www.migrationtrail.com/> Accessed 26 December 2018.
- Killing, A. “Border Crossings.” (2018). Ted Talk. Online <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=UUi3UCNvdLU> Accessed 26 December 2018.
- Machelidon, V. & Saveau, P., (Eds.), (2018). *Reimagining North African Immigration: Identities in Flux in French Literature, Television, and Film*. Manchester, UK: Manchester University Press.
- Ochola, A. (2016). “Representing African migrants’ experience in Europe: a study of narratives on the Surprising Europe website.” Stockholm University, Faculty of Humanities, Department of Media Studies, JMK, Independent Thesis Advance Level (Master’s degree) <http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A968050&dswid=-4154>

- Raspail, J. (1973, 1985 [French]; 2017 [English]). Trans. Norman Shapiro. *The Camp of the Saints*. Detroit: Social Contract.
- Shatz, A. (2015, April 9). "Colombey-les-deux-Mosquées." *London Review of Books* 37.7: 15-18. Online <https://www.lrb.co.uk/v37/n07/adam-shatz/colombey-les-deux-mosquees> Accessed 15 January 2019.
- Williamson, C. (2018). "Review of *The Camp of the Saints*." In: *The Conservative Bookshelf*. <http://www.complete-review.com/reviews/popfr/raspailj.htm>. Accessed 15 January 2019.
- Zaouiche, M. (2005, November 14). "How much more French can I be?" *Time*. Vol. 166, Issue 20. Online <http://eds.a.ebscohost.com.libproxy.scu.edu/eds/detail/detail?vid=1&sid=2f09c01b-abd4-4a05-b589-8c82772484d5%40sessionmgr4010&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=18768550&db=ulh>. Accessed 26 December 2018.

La plage comme espace de l'écriture intime dans *La vie pieds nus* d'Alan Pauls

The beach as a space for intimate writing in Alan Pauls' *Barefoot life*

Mélanie MAILLOT¹

¹PhD Student, The University of Adelaide, Faculty of Arts, Department of French Studies, Adelaide, Australia

ORCID: N.C. 0000-0001-8706-8427

Corresponding author:

Mélanie MAILLOT,
The University of Adelaide, Faculty of Arts,
Department of French Studies, North
Terrace Campus, Napier building, Office
825, Adelaide 5005, Australia
E-mail: melanie.maillot@adelaide.edu.au

Submitted: 01.02.2019

Revision Requested: 10.04.2019

Last Revision Received: 12.04.2019

Accepted: 07.05.2019

Citation: Maillot, M. (2019). La plage comme espace de l'écriture intime dans *La vie pieds nus* d'Alan Pauls. *Litera*, 29(1), 19-40.
<https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0008>

RÉSUMÉ

Le motif de la plage a été exploré à maintes reprises en littérature : de Proust à Camus, elle a souvent incarné un lieu d'interactions entre l'expérience intériorisée d'un personnage et la réalité du dehors. Dans cet aller-retour entre l'intime et le collectif, Alan Pauls exploite la plage comme outil d'une écriture autobiographique, créant alors une réelle « phénoménologie » de la plage et révélant dans son texte une méta-littérature stratifiée et texturée, à l'image des grains de sable dans lesquels les pieds du baigneur s'enfoncent. La plage devient un espace multidimensionnel qui lui permet de décortiquer son identité plurielle et de se reconnecter aux souvenirs d'une enfance passée en Argentine dans les années soixante et soixante-dix. Pauls met en place cette spatio-temporalité notamment à travers la mémoire visuelle et les jeux d'images, que ce soit directement par l'écriture ou par l'insertion de photographies et de références cinématographiques. *La vie pieds nus* s'offre à la fois comme une plongée dans les abysses de la pensée et une *siesta* sereine dans les sables mouvants de l'intime. Pauls nous emmène à la découverte de son *moi* dans un récit qui nous emporte comme la vague et nous laisse flotter dans l'écume de nos propres vies.

Mots-clés: Alan Pauls, écriture autobiographique, littérature argentine, philosophie, plage

ABSTRACT

The beach motif has been explored many times in literature: from Proust to Camus, it has often embodied a place of interaction between a character's internalised experience and the reality of the outside world. In this round trip between the intimate and the collective, Alan Pauls uses the beach as a tool for autobiographical writing, thus creating a real "phenomenology" of the beach and revealing in his text a stratified and textured meta-literature, like the grains of sand in which the swimmer's feet sink. The beach becomes a multidimensional space that allows him to dissect his plural identity and reconnect with the memories of a childhood spent in Argentina in the sixties and seventies. Pauls sets up this spatio-temporality particularly through visual memory and a play on images, whether directly through his writing or by inserting photographs and cinematographic references. *Barefoot life* is both a dive into the depths of the mind and a serene siesta in the quicksands of intimacy. Pauls takes us on a journey of discovery of his *self* in a story that takes us like the wave and lets us float in the spume of our own lives.

Keywords: Alan Pauls, autobiographical writing, Argentine literature, philosophy, beach

EXTENDED ABSTRACT

The term 'beach read' has been associated with a number of pejorative meanings such as 'easy-reading' and 'fuss-free books'. This study aims to deconstruct these stereotypes in order to show how a book, undercover by the theme of the beach, can carry a metaphysical reflection that touches both the writing process and the construction of an identity. Alan Pauls retraces his teenage journey by taking the road back to the Argentine beaches he frequented at the time, with the aim of rediscovering himself as a writer but also and above all as a man. The main purpose of this article is therefore to question this beach space and see how it becomes the place *par excellence* of Pauls' intimate writing. The interpretative guidelines given in this study provide a better understanding of how a real "phenomenology" of the beach is born in this autobiographical essay.

The first part of the article focuses on the development and exploration of identity through the beach motif. Three identity perspectives are considered. First of all, it is Pauls' Latin American historical and cultural heritage that is being explored, including the "beach culture". After that, it is his literary identity that is analysed. Pauls draws inspiration from other beach writers and builds in his text a well-crafted intertextuality that we decode. Moreover, this part reveals his writing choices and explains his attraction to literary hybridity and the mixing of genres. The last identity perspective concerns the style of *Barefoot life*, which, like the beach, is composite, granular and multiform. The stylistic analysis that is carried out highlights the concept of writer "of the intimate" and the process of identifying Pauls as an autobiographer.

The second part focuses on the meta-literature that emerges from the text and shows how it is closely linked to the conception of intimate writing, but also to metaphysical reflection. Life ethics are gradually being formed through salty and sandy reminiscences. The beach is given as a metaphor for an autobiographical literature where the writer can meditate on his existence. This book therefore also questions this "exposure" and the dialogue between the intimate and the collective represented by the beach, which is necessary in the process of transmitting universal thought. In the meanders of this reflection, symbolised by the place of the beach, the self is fragmented and manipulated to such an extent that it becomes a Freudian subject. The text therefore also goes through the concept of strangeness and illustrates, through the literary processes at work, a movement of distancing from the

"I". To make sense of this strangeness, the narrator relates to his sensory orientation, constructing in the work a synesthesia that will make it possible to define a writing of memory.

The last part focuses on the cult of the image and the importance of the visual. This approach allows to link identity to its plural nature and to complete a text that is intended to be polymorphic. We show that Pauls uses different modalities to visually translate the beach as a pivotal element between the external environment and the narrator's intimacy. Graphic precision is one of these modalities: from typographical choices to *mises en abyme*, as well as through *ekphrasis*, Pauls makes the beach a place where the self can be observed and where the writer can build this writing of the intimate as one would build a sand castle. We also explore his particular use of photography and cinematographic references, creating a "cinematographic" writing that gives access to a multiplicity of experiences, including sexuality and violence. This approach also helps to understand how cinema has strongly influenced Pauls as a writer. Finally, we show how the beach is represented as a "white screen" and how it becomes a symbol of artistic freedom and liberation of the subject. As he contemplates his own existence, the narrator invites the reader under the umbrella of this symbolic beach and the strength of Pauls' text then takes effect: the writing of the intimate takes us like a wave towards the sea of our own memories.

In conclusion, Alan Pauls' *Barefoot life* is a hybrid book, between essay and autobiography that unites under the power of one and the same motif: the beach. Our study was able to show the importance of the workings between the intimate and the collective, between writing and visual arts and finally between philosophy and literature. This book defines Pauls' identity as a man, a writer and a philosopher, which appears ultimately plural and changing, like the tides.

Introduction

La vie pieds nus est un livre « de plage », non pas au sens de légèreté, mais au sens de profondeur et d'épaisseur. Le thème de la plage y est présenté comme une plaque tournante, qui relie et mouvemente le récit autobiographique et la réflexion philosophique. Alan Pauls déroule sa serviette sur le sable chaud pour nous parler de son enfance, sans cesse avalée puis rejetée par le mouvement des vagues, récit d'une beauté mélancolique mais aussi récit de découverte à travers le concept du cinéma *drive-in*, où la pensée philosophique se forme grâce à la connexion entre la plage et le monde des images. L'écrivain argentin y maintient un équilibre parfait entre narration et digression pour dire quel adolescent il était et quel écrivain il est, entre pensée et perception. « Pour moi, l'intime c'est le monde » a-t-il dit dans un entretien (Millet, 2008, p. 63). De ce fait, à l'image de la mer, il présente un univers où les traits s'effacent, où l'infinité prend place sur la petitesse de sa personne, où le tout enveloppe l'unique, sentiment qu'il essaye de retranscrire en enfermant ses souvenirs dans un livre. Dans la profondeur de son texte, invisible à la surface mais bien présente, il donne une certaine image de l'écrivain dans sa complexité humaine. Il n'est plus uniquement auteur, il est plusieurs personnes à la fois. Ainsi, il est de circonstance de se demander comment Alan Pauls déroule, à travers son essai autobiographique, une psychologie de l'écriture à travers le thème de la plage. Premièrement, il s'agira de révéler l'écriture de Pauls comme expression d'une identité. Deuxièmement, nous verrons en quoi cette même écriture s'ouvre sur une métalittérature. Enfin, ce déploiement étant mis en lumière à travers le culte de l'image, il sera de circonstance d'y consacrer le dernier axe de réflexion.

La perspective identitaire

L'acte de l'écriture intime n'est pas tout à fait similaire à l'autobiographie. Le premier est un dynamisme fondé sur une multitude de paramètres textuels personnels tandis que le second est un genre littéraire. De la même manière, écrire l'intime ne veut pas forcément dire écrire sur soi, mais plutôt écrire sur le particulier, le spécifique voire le typique dans un espace délimité par la fantaisie de l'auteur, tandis que l'autobiographie implique plus de formalité, selon les exigences et les codes du genre, comme définis par Philippe Lejeune dans *Le Pacte autobiographique*. C'est pourquoi Alan Pauls choisit l'hybridité. Elle lui permet d'exprimer une identité à la fois familière et altière, démarche qui apparaît rapidement comme complémentaire

et essentielle au déchiffrement de son individualité. Cette identité se compose de trois aspects dominants. Le premier n'est autre que l'héritage latino-américain qui sous-tend le texte et apparaît comme la toile de fond de Pauls. Au sens de pays, au sens de culture mais aussi au sens du social, sa conception de l'intime est amplement politique. Son narrateur-personnage construit sa relation au monde par le spectre de l'intime, c'est-à-dire que le monde intérieur et le monde extérieur se rejoignent car ils sont tous deux agonistiques. En effet, il s'agit d'une histoire d'adolescence dans les années soixante-dix en Argentine. Indéniablement, Alan Pauls met côte à côte Histoire et mémoire, dans une démarche qui relève de l'interrogation et de la réflexion sur le passé, plutôt que d'une tentative de reconstitution de ce dernier, comme l'explique Gersende Camenen (2012). L'histoire qu'il écrit s'entoure donc des discours socio-politiques de son époque, renvoyés en miroir au lecteur comme clé de lecture des éléments qui fondent l'intimité de l'auteur. Le cadre spatio-temporel en est le premier indice: d'une part est présentée l'influence politique sur les arts et la culture, comme le montrent la mention du « Plan Galopant » de la ville de Gesell, qui est un plan d'aide à l'achat immobilier travaillant stratégiquement avec le show-business de Buenos Aires (p. 28) et l'impact sur la culture de la plage, qui est décrite à différents passages du texte, où elle rime avec « magazines *people* », « presse fitness », « magazines porno soft » et « Brigitte Bardot argentine » (p. 75) et accueille principalement des « séducteurs », des « starlettes », des « parlementaires » et des « mannequins », dans leur monde de superficialité extrême (grosses voitures, sponsors de marques, discothèques, etc.) (p. 85). Cette culture stérile est résumée à travers les expressions d'« expérience érotico-politique » et de « petite société sans Etat ni marché » (p. 81). D'autre part est présenté l'esprit révolutionnaire, jouant le rôle de décor, comme par exemple l'affiche publicitaire politique assortie d'un « Chiruchi gros pédé » (p. 11), Miguel Mateos décrit comme un « *outsider* du rock argentin » (p. 10), la mention du cri de guerre du mai 68 français (p. 35) et les groupes de hippies anticapitalistes dans leurs vans Volkswagen partant en voyage pour « faire valoir leurs droits » (p. 21). C'est donc dans ces conditions historico-politiques que le narrateur grandit et forge son identité. C'est à ce moment qu'intervient la découverte du cinéma *drive-in*, « divertissement nord-américain » rendu possible grâce à « l'union de l'industrie automobile et de celle du cinéma » (p. 17). Ainsi, il faut comprendre que le contexte historique a une influence indéniable sur l'adolescent puisque cette expérience du cinéma jouera un rôle crucial dans sa conception du monde. D'autres exemples comme celui-ci peuvent être relevés, à savoir l'effet de patchwork qui semble faire pression au sein de la culture argentine, qui se mêle alors au « *strudel* », à

la « Fiat 600 », à l'architecture des « chalets », aux « sabots bavarois » et à la promotion des « mythologies nordiques » (pp. 24-25), mais qui rejette d'autres formes de culture par une censure sévère, notamment du cinéma et de la presse « qui n'arrivaient jamais jusqu'aux kiosques de Buenos Aires » (p. 26). Pour clore cette réflexion sur l'héritage latino-américain, il faut figurer la plage et le cinéma comme des moyens pour l'adolescent de relier son intimité à l'univers public. En ce sens Camenen fait remarquer que « l'écrivain redonne tout son sens, subjectif et politique, à l'intime, comme série d'expériences qui façonnent le sujet (personnage et lecteur), dans son rapport aux autres et interdisent une adhésion pure et simple au système de valeurs promu par la société en place » (2012). Cette réflexion s'illustre parfaitement dans le texte, toujours à travers le thème de la plage. Elle est d'abord le lieu de la « liberté, tolérance, sociabilité égalitaire » (p. 47), puis elle devient lieu de « résistances, stoïcismes, capacités de travail et mystiques » (pp. 93-94). L'ambivalence est donc une notion inhérente à la plage, ceci étant créé par l'impact culturel et social, qui dicte une pensée de la plage. Mais comme le dit Camenen, Alan Pauls se dresse contre l'adhésion au diktat de la plage, en la transformant, par la force de l'intime, en lieu « [immunisé] contre toute intervention extérieure, [livré] à l'inertie d'une logique propre mais insaisissable » (p. 48). En d'autres termes, l'intime devient l'élément médiateur face à l'affaire publique et la futilité extérieure.

Le second aspect de cette écriture intime réside dans l'identité exclusivement littéraire. En tant qu'écrivain, il est évident qu'il ait trouvé des modèles dès son plus jeune âge. En effet, au fil de la lecture, le texte se révèle comme une source riche d'intertextualité. Tout commence dans le développement du plaisir de la lecture : « je me souviens d'avoir acheté [...] les premiers livres que je choisis moi-même, *La fin d'un jeu*, *Tous les feux le feu* et *Les Gagnants*, qui sellèrent pour toujours une capricieuse alliance entre Cortázar et la plage » (p. 27). Il explicite donc une connexion entre l'expérience physique de la plage (maillot de bain, sable, sel) et l'expérience mentale des mots sur la page. À partir de là, l'intertextualité prend une autre direction interprétative : la littérature est généralisée au concept de la plage. Il fait référence à différents auteurs, mais toujours en relation avec ce même concept : Diderot et sa réflexion sur la côte hollandaise (p. 48), Proust et la plage de Balbec (p. 71), la littérature et la culture antiques à travers la mythologie et sa légende de l'eau, de Vénus aux *baiae* sous l'Empire romain (p. 45), mais surtout la mention de *L'Étranger* de Camus (pp. 34-35), qui est très certainement la référence la plus importante. En effet, l'adolescent apparaît presque comme une autre version du personnage de

Mersault, lui-même isolé de la société à cause de son rapport sensuel au monde, d'une conception en diffraction de la plage, qui détient un pouvoir d'une étrangeté inexplicable. Il y a donc identification au personnage littéraire, de manière consciente et/ou inconsciente. Cette intertextualité est encore poussée à ses limites à travers certaines références cachées du texte où Pauls semble se citer lui-même. C'est le cas par exemple lorsqu'il fait référence à la couleur blonde de ses cheveux, juxtaposée aux termes « nazie » et « enfant allemand ». Cela rappelle sans aucun doute son autre texte, *Histoire des cheveux*, où le protagoniste est plongé dans une obsession capillaire et un fétichisme certain, le renvoyant sans cesse vers ses souvenirs d'enfance. Mais le concept d'identité littéraire ne s'arrête pas là, puisqu'il se rattache également à un mélange des genres, comme par exemple lorsqu'il inclut de la poésie : « *C'était un soir / au coucher du soleil / le soir où tu fus mienne / le soir où je te vis, mon amour* » (p. 32), ou qu'il vire au genre historique : « le bikini, le maillot de bain que Jacques Heim et Louis Réard inventèrent en 1946 [...] et qu'ils baptisèrent du nom d'une plage située dans le Pacifique Sud », puis au genre satirique dans la foulée : « l'atoll de Bikini – où, tout juste trois semaines auparavant, avait explosé la première bombe atomique de l'après-guerre », et plus encore, au genre de l'essai tout de suite après, avec une parodie de référence savante : « Diana Vreeland n'aurait pu mieux définir l'impact que cette invention allait avoir sur la discrétion du corps : « La seule chose que ce vêtement ne dit pas d'une femme, c'est le nom de jeune fille de sa mère » affirma-t-elle » (p. 44), le tout étant toujours en relation avec l'univers de la plage. Alan Pauls peut donc être poète, historien ou satiriste. Similairement, il donne sa conception du personnage comme création littéraire selon cette même vision. Il parle de « virus dramatique », de « personnage principal » dans la « fiction de la plage », où il n'est possible de se distinguer qu'en étant soit un « héros », soit une « victime », soit un « idiot » (p. 38) : la plage devient un théâtre. Enfin, l'identité littéraire jaillit aussi à travers l'héritage littéraire latino-américain, comme le prouve les similitudes avec l'écrivain Roberto Bolaño, comme l'effet de récit-puzzle où les parties sont détachables et interchangeables, le mélange des genres (par exemple le mélange de récit narratif, journal et monologues dramatiques dans *2666*), la présentation d'un territoire de fiction, ici la plage (chez Bolaño, il s'agira des déserts du Sonora par exemple), la teneur satirique en relation avec la condition contemporaine. De la même façon, il se rapproche également de Jorge Luis Borges, qui a expliqué dans une interview que son but était de créer une fusion du mode fictionnel et du mode de l'essai (Bell-Villada, 1999, p. 58), faisant de lui le fondateur d'un genre nouveau en Amérique latine. Tout d'abord, il s'en rapproche à travers ses autres textes et tout

particulièrement avec *El factor Borges*, mais aussi dans ce texte-ci à travers l'usage de la polygraphie et de l'hybridité. Enfin, la volonté de fractionner le texte littéraire, commune aux écrivains latino-américains du XXe siècle (Aubague, Franco, & Lara-Alengrin, 2009, p. 13), transparaît à travers un choix esthétique, celui de la fragmentation en action dans le récit, qu'il est à présent temps d'exposer.

Le dernier aspect de l'écriture intime n'est donc rien d'autre que le style individuel de l'auteur, en relation à ce qui vient d'être présenté. Alan Pauls se dévoile comme adolescent, comme adulte et comme écrivain, à travers la subtilité de sa plume. Son écriture dessine sa personnalité. Comme annoncé précédemment, l'un des traits distinctifs du texte réside dans l'apparence de fragmentation, de séparation. En effet, il utilise de nombreux procédés littéraires participant à cette esthétique, notamment l'oxymore et les oppositions d'idées, par exemple : la « petite vague miséricordieuse » contraste avec la « terre ferme mais humiliante » (p. 39), ainsi que les énumérations, qui viennent hacher la continuité du texte par une abondance de virgules, et cela à l'image des idées qu'il exprime. Le passage clé qui illustre cette idée est la description qu'il fait du sable : « Il est fait de déchets : débris de rochers, de récifs, de coraux, d'os, de coques, de plancton » (p. 31). Tout comme son style, le sable est « impur » et composite. Néanmoins, il n'en est pas moins poétique, comme le montre son agilité avec les allitérations : « un petit miracle d'euphonie monosyllabique et peut-être même l'annonce d'un érotisme sournois qui serpente dans cette succession de sifflantes » (p. 54). Ici, non seulement il crée un effet sonore de glissement avec la répétition du son [s], mais il crée en plus une « mise en abyme » métalittéraire de cette allitération, puisque le sujet de la phrase elle-même est la phonétique (d'où les termes « monosyllabique » et « sifflantes »). Il se complète également à travers l'idée d'un style savant, comme lorsqu'il utilise le latin : « *otium cum dignitate* » (p. 45), « *in absentia* » (p. 60), qui vient radicalement s'opposer à un sens de l'humour tout à fait unique et très développé au sein de l'œuvre, selon différents procédés tels que le détournement linguistique : « spécialistes ès plage » (p. 46), le registre familier : « partouze sauvage » (p. 49), « fornicuer » (p. 64), l'usage du cliché : « C'est là une des fatalités qui condamnent la plage au kitsch : peu de scènes sont aussi ridiculement métaphoriques que la sortie de l'eau » (p. 58), la référence littéraire : « Sisyphe de plage » (p. 97), la description familière : « [le sable] faisant des leurs dans les entrejambes de Burt Lancaster et de Deborah Kerr » (p. 55), « ceux qui reviennent de la côte avec leurs valises pleines de prouesses génitales » (p. 74), et les comparaisons inédites : « aussi dépourvues de couleur locale et de glamour qu'un village de vacances pour enfants déshérités » (p.

60). Par ailleurs, ce n'est pas seulement l'écriture qui le définit comme personne, mais également la littérature en soi. En effet, il semblerait qu'il partage une relation toute particulière avec Hemingway, qui a lui aussi écrit un récit autobiographique auquel Pauls fait référence : *Paris est une fête*. De premier abord, cela semble très impersonnel, puisqu'il s'agit de l'œuvre de quelqu'un d'autre. Mais le rôle qu'elle joue dans la vie d'écrivain de Pauls est très précieux : elle lui permet de trouver sa voie/voix en tant qu'auteur de l'intime, comme il le précise en ces termes :

la politique d'Ernest Hemingway consistant à écrire dans les lieux publics, bars, terrasses de cafés, restaurants, halls d'hôtels [...] m'avait enchanté dès que je l'avais découverte, en lisant *Paris est une fête*, et que je tentai de m'approprier aussitôt, sans faire l'effort de me demander si la frénésie intime et maladroite que je confondais alors avec la pratique de la littérature était compatible avec l'exhibitionnisme et la non-chalance publiquement préconisés par Hemingway. (pp. 90-91)

Ainsi, il révèle ses choix d'écrivain et affirme quelques lignes plus loin : « mortellement blessé dans ma double sensibilité d'amoureux de la plage et d'écrivain : « C'est comme ça que doit être ma vie, comme ça et pas autrement » (p. 91). Cette subtilité ajoute quelque chose d'unique : il ne s'identifie plus simplement comme écrivain, mais comme écrivain de l'intime. Finalement, il ne donne pas accès à tous les aspects de sa personnalité. Ce qu'il veut transmettre avant tout, c'est son identité en tant qu'autobiographe, plus que l'autobiographie en elle-même. Il maintient le reste du temps, une identité qu'il tente de définir certes mais qui reste floue : « la plage est un contexte si fort, qui contraste tellement avec la vie qu'on peut y percevoir les identités de façon altérée [...] les deux espaces entretiennent d'une certaine façon une relation de fiction réciproque » (p. 63). Ceci constitue l'aveu de ne pas dire l'authenticité de l'identité. Puisque son récit est à propos de la plage, son identité ne peut être révélée que sur le mode de la diffraction. Lui-même, à travers son écriture, tente de comprendre quelle est sa place dans le théâtre du monde : « Mais quelle est ma scène ? » (p. 112).

Naissance d'une métalittérature

L'écrivain, celui qui raconte sans cesse des vies de fiction, se retrouve à questionner la fiction de sa propre vie. En effet, l'écriture intime, si différente parce qu'elle prend pour sujet et objet l'individualité de son auteur, l'amène à développer une réflexion

sur l'acte d'écriture lui-même. La littérature devient métalittérature, le *moi* de Pauls étant à mi-chemin entre les deux, précisément au centre de la réflexion, d'une part par sa qualité d'homme et d'autre part par sa qualité d'écrivain. C'est pourquoi il développe dans un premier temps des aspects métaphysiques, entre l'homme et la littérature, la plage étant le lieu de rencontre entre les deux. Le *moi* de Pauls trouve une identité à travers la plage, qui apparaît à la fois comme un tout et comme un assemblage de milliers d'éléments, sans lesquels le tout n'existe pas. Une réelle métaphysique de la plage est créée tout au long du texte et se décline selon plusieurs niveaux. Tout d'abord, la plage, tout comme l'écrivain, a une voix : « que la plage [...] soit minimaliste ne signifie pas qu'elle soit muette ni même laconique : la plage murmure et parle » (p. 34) et elle se suffit à elle-même : « mais en elle contenant et contenu, support et surface, paraissent indiscernables, comme s'ils étaient faits d'une même matière » (p. 34), au contraire de l'écrivain cette fois-ci, qui doit être en relation avec d'autres entités (papier, plume, éditeur, lectorat). On comprend donc que la plage est perçue comme une finalité inaccessible pour l'homme. Ensuite, la plage est le lieu de l'authenticité où « il n'y a pas de double-fond où se cacher, aucune zone d'ombre » (pp. 34-35). Ceci ne peut être interprété comme un gage de vérité, mais plutôt comme un gage de valeur : la littérature n'est pas faite pour dire la vérité, elle est faite pour dire des évidences, soit dont on ne s'était pas rendu compte, soit dont on avait trop bien conscience pour ne pas les dire. Enfin, la plage est un paradoxe : elle est « à la fois ce qui était là avant et ce qui viendra après, le début et la fin, ce qui est encore intact et ce qui est déjà pulvérisé, la promesse et la nostalgie » (p. 33), elle a à la fois une logique binaire simple et une logique « équivoque, tortueuse et même spectrale » (p. 88). Pauls rappelle également les mots de Camus, qui décrit la plage comme « une bouche ou une blessure » (p. 34), c'est-à-dire comme celle qui embrasse, ou celle qui blesse. De ce fait, une analogie se construit entre la plage et la figure de l'écrivain. Ce phénomène ouvre une réflexion métaphysique sur la condition humaine, à trois niveaux distincts qu'il faut développer. Premièrement, il s'agit du niveau théologico-culturel : la culture judéo-chrétienne transforme la plage hédoniste du monde romain en scène de désolation et par extension, de lieu du péché : « Irrégulière et floue, la ligne du rivage (c'est la limite que l'homme ne doit pas franchir) et l'océan, diabolisé par la mythe du Déluge, se change en instrument de chaos et de destruction » (p. 46). Ainsi, la plage permet à l'homme de réfléchir sur sa destinée voire même ses croyances. Pour Pauls, écrire sur la plage et faire l'expérience de la plage, c'est réfléchir sur le sort ultime de l'homme après sa mort et plus encore, sur celui de l'univers après sa disparition :

la plage, espace eschatologique par excellence, recèle sous son air de *tabula rasa* les valeurs d'une ère primitive qui précède l'histoire et tous les traits d'un décor posthume qu'une catastrophe naturelle ou le coup de patte d'une force destructrice aurait réduit à ce qu'il y a de plus élémentaire: un paysage de ruines et de décombres microscopiques. (p. 33)

L'écriture de la plage révèle l'intime dans ses considérations eschatologiques individuelle et universelle. Deuxièmement, il s'agit du niveau de violence, où la plage devient une arène : « le lieu critique où les factions ennemies se regardent souvent pour la première fois droit dans les yeux, et c'est de ce fait un lieu de violence et un champ de bataille » (pp. 44-45). La plage devient métaphore de la littérature. À partir de ce point de vue, l'écriture devient le lieu de confrontation de l'écrivain avec lui-même. Écrire l'intime, c'est se faire violence, se confronter peut-être aux parts obscures de l'individualité ou de l'histoire personnelle, transformant ainsi la faiblesse en force. Il s'agit donc d'un exercice consistant à « déposer des mots sur le papier et à les prendre pour des compagnons, voire des confidents qui pourraient éclairer un peu plus la part d'ombre qui noircit et menace les lisières de [l'existence] » (Glykos, 2009, p. 26). L'écriture, par la confrontation, où la plage blanche devient un miroir, puis par l'acceptation, devient un remède aux maux. La littérature révèle un pouvoir thérapeutique. Troisièmement, il s'agit du niveau sexuel, plus largement exploité que les autres. Ce n'est pas Pauls qui met en place cette mythologie érotique de la plage, elle est bien présente à travers la culture et les sociétés, qui vivent au rythme du *Sea, sex and sun*. Cependant, la plage produit chez Pauls un effet bien plus profond sur son intimité et son identité sexuelle. En effet, la plage n'a rien d'érotique pour lui, si ce n'est à travers la culture. Son argument principal est qu'un décor de forêt, où règne fertilité, bourdonnement et humidité, serait plus propice à éveiller une tension sexuelle (p. 54). Pour lui, le caractère sexuel réside dans la perception. La plage est sexuelle parce qu'elle est rattachée au concept de naissance, thème infiniment pertinent pour un récit autobiographique. Cela désigne à la fois la naissance de l'homme (Vénus sortie des eaux) et la naissance du désir sexuel : « [La plage] est érogène parce qu'elle choisit de montrer non pas la consommation de l'acte sexuel, mais la *naissance* d'un objet du désir unique et mythique » (p. 59). Il se place dans la métaphysique sexuelle plus que dans la réalité physique du sexe, comme il le précise plus loin dans le texte: « la libido qui l'anime est moins dirigée vers des objets précis que vers des formes de vie utopiques » (p. 80), au contraire du reste de la société, qui semble concevoir la sexualité dans le règne du palpable. Il conclut que la nature en

société, au lieu d'être considérée pour ses textures, couleurs et formes, n'est qu'un prétexte pour développer un culte de la vitalité, au sens de virilité pour l'homme et de fécondité pour la femme. Ainsi la plage, comme lieu de rencontre entre l'intime et le public, devient révélatrice d'une vision épistémique de la subjectivité, où l'individu et notamment l'enfant, peut réfléchir sur ce qui fait le vrai et le faux et de découvrir la différence entre la pensée intime et la pensée étrangère, c'est-à-dire la pensée de l'autre. Cette théorie de la pensée, selon André Carel, a une genèse qui entre en résonance avec l'image du corps (2004, pp. 3-4), et plus précisément dans le registre anal, selon les précisions de Graber (2004). Plus encore, Carel mentionne deux stades distincts du psychisme, qui peuvent expliquer la conception-perception d'Alan Pauls adolescent, par rapport à la plage : le premier stade est une ouverture théorique au monde de l'autre [sur la plage], mais toujours en considérant l'autre comme objet, ou comme un « moi non-moi », d'où l'attitude de rejet sexuel de l'adolescent. Le second stade va au-delà du narcissisme et devient copernicien, l'autre devient sujet (et non plus objet) créant ainsi un groupe où les trajets pulsionnels personnels s'enchevêtrent. C'est ce qu'il appelle précisément l'intersubjectivité (Carel, 2004, pp. 6-7). Par conséquent, en termes de métalittérature, la conception sexuelle de la plage offre une compréhension du psychisme de l'écrivain : l'espace intime est le jardin secret de l'auteur, que Pauls mentionne brièvement : « une expérience néfaste que je garde enfermée en moi à double tour » (p. 53) ; l'espace public, qualifié par la transparence, est le livre comme objet physique dans le monde ; l'espace privé est la relation entre l'écrivain et le lecteur, qu'il est dès à présent nécessaire d'aborder plus en détails.

La transmission fait effectivement partie de la réflexion métalittéraire et elle permet de passer de l'intime au collectif. D'un point de vue très basique, l'écriture constitue la matérialité d'un premier passage, celui de l'intime vers son contraire, à travers la publication, et d'un second passage, celui de l'histoire intime à une histoire universelle, au sein des littératures du monde. Plus précisément, l'écriture intime comme moyen de transmission illustre le passage du dedans vers le dehors de soi. Alan Pauls transmet cette idée implicitement dans son œuvre, en faisant usage de paramètres divers tels que le lien à la parenté : « toute main adulte que nous surprenons pendant près de notre tête peut être celle de notre père (poils sur l'avant-bras, montre, cigarette) ou de notre mère (ongles, vernis, lunettes de soleil), et une main peut appartenir à n'importe qui » (p. 36), les champs lexicaux : « confuses », « s'éloigner », « inconnu » (p. 37), l'idée de mouvement de masse : « Les éléments des groupes s'attirent, s'approchent, se joignent, se mêlent, se séparent. Vivre sur la plage n'exige qu'une condition, et cette condition

est mystérieusement quantitative: il faut *s'agréger* » (p. 74), la confusion des identités: « j'ai moins le souvenir des visages et des noms, les deux signes privilégiés d'identification individuelle, que d'une sorte de mouvement continu de flux et de reflux » (p. 77) et enfin, la mise en évidence de l'individualité, comme par exemple à travers sa théorie du *freak* qui ne se mélange pas aux autres (p. 86) et qu'il exploite plus en détails vers la fin du livre en parlant de « *communion non adhésive*, dans laquelle les choses et les êtres peuvent se rencontrer et entrer en relation sans être obligés de se confondre les uns avec les autres » (p. 111). Cette idéologie fait naître une nuance nouvelle au sein de la réflexion métalittéraire : l'univers public accorde de la reconnaissance au monde intime de l'auteur, idée que font ressortir Goetgheluck et Conrath dans leur article sur l'intimité face à la collectivité :

Si, aujourd'hui, les drames internes se jouent sur la place publique, ce n'est pas seulement un effet de la modernité ou une conséquence de l'évolution des techniques. De la sphère privée, l'intimité devient collective. Si la pudeur et la dignité restent l'apanage du singulier, chaque homme est obligé de revendiquer collectivement pour être reconnu dans sa dignité originelle qui fonde l'humain. Que cela soit accepté et reconnu au plus haut niveau serait déjà un premier pas vers une société où chacun pourrait à nouveau se reconnaître, un premier pas vers le bien-être de la population dans son ensemble. (2009, p. 3)

Il y aurait donc une forme de reconnaissance entre l'écrivain et le lectorat. Alan Pauls explique cette relation complexe : « une voix [celle de l'écrivain] qui nous frappe soudain par son ignoble nouveauté » contre « ces yeux posés sur nous [ceux du lecteur], étonnés, nous glacent les sangs » (p. 38). Chaque mot mis sur le papier devient alors un risque. Chaque mot, selon sa place, sa forme, son enchaînement et sa signification, au sein d'un texte formant un tout (à l'image de la plage formée de grains de sable), donnera une impression particulière, révélatrice de l'intimité de l'écrivain et créatrice d'un jugement chez le lecteur. Ce sont les mots qui déterminent la force de chaque œuvre, c'est pourquoi l'analyse de l'écriture du souvenir est primordiale pour mener à bien la réflexion.

Écrire l'intime, c'est aussi écrire à propos des expériences personnelles, des aventures de la vie, des lieux qu'on a visités, des images qu'on a vues, des sons qu'on a entendus. Autrement dit, l'écriture du souvenir commence par un éveil des sens.

Alan Pauls fait appel à l'éveil des sens multipliés, qui évoque soit un sentiment positif: « l'omniprésence des pins dans les forêts, de la viande de cerf fumée ou du goulasch au menu des restaurants, de l'architecture alpine [...] et les salons de thé, le bois sombre et les toits pentus, les rideaux volants » (p. 25), soit un sentiment négatif: « la mer, devenue noire [...], agitée, sale et transportant des tonnes d'écume iodée qu'elle déposait sur le bord, pour qu'elles se souillent [...] d'algues, de poissons morts, de restes de mollusques et de nourriture, de cadavres de mouettes et de phoques » (p. 93). Il insiste aussi sur le caractère érogène de la plage qui réside dans la vue plus que dans le toucher: « la plage n'est jamais érogène quand elle se *mêle* au corps [...] mais l'est au contraire lorsque le contact physique avec la chair [...] est remplacé par un contact visuel » (p. 56). C'est d'ailleurs pourquoi il se concentre sur les textures, les couleurs et les formes pour décrire le paysage qui l'entoure selon les images et sensations scellées dans sa mémoire. Il a créé dans son esprit un album photo, support qu'il utilise comme modèle dans son ensemble et qui survient dès le début, dans la scène du cinéma *drive-in*: « je me rappelle tout: la carte postale imaginaire de notre petite voiture aux phares éteints » (p. 17). Les souvenirs sont conservés grâce à une capacité à enregistrer des images mais ne peuvent pas être retranscrites de la même manière en écriture, d'où le décalage entre l'affirmation de Pauls « je me rappelle tout » et les informations limitées données au lecteur. Mitchell dans « There are no visual media », souligne le fait qu'il n'y ait pas de médias purs et cela peut se déporter sur le processus de l'écriture directement (Mitchell, 2005), comme le prouve la composition de la plage donnée par Pauls: « Les plages les plus pures ne le sont jamais davantage que le sable qui les forme, et le sable est tout sauf pur » (p. 31). La seule pureté, ou pourrait-on dire la seule authenticité, que semble donner le récit intime serait donc la notion de temporalité puisqu'il affirme le passé. Cependant, pour Pauls, cela ne s'avère pas si simple. Il fait remonter son autobiographique à un passé qu'il n'a pas connu et cela toujours en relation à la plage: « Antium était le Palm Beach de Caligula, Néron et autres joyeux bipolaires de l'Antiquité » (p. 45) et en relation à la littérature: « Sénèque et Pline le Jeune ébauchaient déjà, d'une certaine façon, l'esthétique existentielle que Foucault revendiquerait au début des années quatre-vingt » (p. 45). Il crée donc un lien alambiqué entre passé et présent, où le souvenir joue un rôle unique qui consiste à « ajouter de [la] splendeur au passé et qu'aucun présent ne confirmera jamais » (p. 17). Mais l'écriture du souvenir ne s'arrête pas là. Elle est également assortie du concept d'étrangeté, développé par Freud, et repris par Pauls à travers la séparation entre la plage impliquant l'altérité, la nouveauté, la sauvagerie et le monde de la ville « où tout est trop familier, trop

docile » (p. 99). Similairement, l'écriture du souvenir relève de ce qui est étranger, de ce qui est autre, lorsqu'il s'agit de mettre de côté sa pudeur. Camenen mentionne l'excentricité dont Alan Pauls témoigne pour raconter le passé décrit comme des « gisements de la mémoire » et précise que cette étrangeté « devient alors une expérience, intime, de lecture » (Camenen, 2012). Il y a un retour sur la relation entre l'écrivain et son lectorat, dont Pauls a conscience car il est lui aussi lecteur. C'est pourquoi il mentionne d'autres textes autobiographiques, dont il a fait l'expérience en tant que lecteur, entre autres le *Journal* de Witold Gombrowicz, dont une citation est insérée à la page 53. Cette démarche revient à questionner la valeur de l'autobiographie en comparant la nudité physique à l'idée de se mettre à nu (écrire son histoire). Il mentionne aussi les mémoires de John Updike, qu'il cite également : « Et le poids du soleil sur ma peau signifiait toujours ceci pour moi: j'étais en train d'être rédimé, de rejoindre le genre humain, laissant derrière moi difformité et honte », écrit-il dans ses mémoires » (p. 109). Deux aperçus sont ici donnés : premièrement, la filiation entre l'écriture du souvenir et l'appartenance au genre humain. Dire le passé, c'est affirmer son existence impactée dans le présent de l'écriture et le présent du monde en général (dire d'où l'on vient pour savoir où l'on va). Secondement, la plage devient plus que l'objet d'un souvenir, elle devient une expérience, ce que Pauls répartit sur quarante ans et fragmente en plusieurs catégories : « la joyeuse carbonisation », « l'indifférence adolescente », « la prudence », « le scrupuleux *management* solaire », « la protestation » et « la résignation » (p. 108). Il donne pour exemple la cigarette allumée sur la plage, où pour protéger la flamme du vent, il faut l'entourer de ses mains. Ce geste devient une habitude, un reste de l'expérience de la plage (« Nous appelions cela une « expérience » », p. 98), qu'il exécute même quand il se trouve à l'intérieur. Il parle de « lapsus de plage » (p. 98). L'écriture du souvenir n'est donc pas délimitée, tout simplement parce qu'elle doit travailler avec la matière psychique humaine. Elle se place dans une zone ouverte et illimitée, qu'il est impossible de réduire aux mots uniquement. En réponse à cette pluralité, Alan Pauls sollicite fortement le monde visuel, pour illustrer (littéralement et métaphoriquement) son texte-essai et ses souvenirs.

Le culte de l'image

Le dernier point de réflexion gravite autour du culte de l'image. Alan Pauls choisit d'insérer dans son texte des images, au sens propre et figuré, parce que « Texte et image, loin de s'illustrer, se transforment l'un l'autre, jusqu'à donner forme à des compositions

d'un type nouveau, faites d'unités qui, d'une certaine façon, ont perdu leur indépendance » (Baetens, 2013, p. 261). Sa démarche reprend bien l'idée de pluralité. Le texte polymorphe devient le lieu idéal d'expression de l'intime, qui a tout autant voire plus de formes, comme cela a déjà été observé. La première trajectoire qu'adopte le récit est sûrement la plus évidente puisqu'il s'agit du visuel en action dans le texte. Tout au long du livre apparaissent de nombreux détails, au sein du texte lui-même, qui se concentrent sur l'aspect graphique et titillent aussi bien l'esprit que l'œil du lecteur. C'est le cas par exemple de l'usage des parenthèses, pour transmettre son sens de l'humour et exprimer la notion de littéralité : « je choisis le sable (et je mets l'eau entre parenthèses) » (p. 111), ou pour créer un effet particulier : « (Je crains qu'il n'y ait que deux façons de se distinguer sur la plage: [...] » (p. 38), parenthèse qui ne se ferme qu'une page plus loin, avec un tout autre sujet : « montra du doigt en souriant la ballon qui fuyait au loin). » (p. 39). Ce procédé traduit deux effets. Le premier est en rapport avec son caractère : Pauls apparaît comme celui qui se perd dans de longues digressions, volontaires ou non. Le second est en rapport avec la valeur du texte : en mettant entre parenthèses un épisode autobiographique, quelle en est sa place dans l'œuvre ? Quel rôle joue-t-il par rapport aux autres épisodes, qui ne semblent pas bien différents et qui pourtant ne sont pas entre parenthèses ? Une réponse probable est qu'il constitue principalement un effet visuel, parce que le paragraphe se termine à la fin de la page, par une parenthèse fermée, et que le lecteur est alors tenté de revenir visuellement en arrière sur le texte pour retrouver l'endroit où elle a été ouverte, à la manière d'un rembobinage. Un des autres aspects visuels réside tout simplement dans la matérialité typographique du texte, notamment à travers l'abondance de mots en italique, l'insertion de pages blanches, l'aspect de bloc de chaque partie ainsi que l'absence de titres ou de désignations (chapitres, numéros) pour les différentes parties du texte. Ces pratiques sont représentatives de la psychologie de l'auteur qui transmet à la fois une impression de prodigalité et de dépouillement. Il emploie également un procédé d'*ekphrasis* pour rendre les images précises de ce qu'il décrit, c'est le cas par exemple lorsqu'il parle d'« une délicieuse douleur, une extase, le type de plaisir sublime que la plage ne fournit que lorsque deux corps brûlés au soleil se glissent dans un lit à peine fait en s'enlacent dans ce paradis propre, frais et simple, de draps de coton blanc » (p. 65). Pour rendre ses descriptions encore plus visuelles, il emploie également la paraphrase, afin d'intensifier les images virtuelles et d'exciter l'imagination du lecteur : « une explosion sexuelle collective, une partouze sauvage généralisée, une bouffée de violence mortelle » (p. 49). Plus encore, il procède à des mises en abyme visuelles. Le meilleur exemple est celui de l'homme sur la plage qui l'imité : « sans dire un mot, [il] fit un geste qui, aujourd'hui

encore, me laisse sans voix: *il m'imita l'imitant* » (p. 79). Cette mise en abyme, mise en valeur par l'italique, montre à quel point l'image de l'autre dans son altérité peut avoir un impact sur la psychologie. L'homme ne prononce pas une seule parole et pourtant, Pauls se souvient encore de la scène après plusieurs années et la seule façon qu'il a d'en parler, c'est de l'écrire. Les images semblent avoir une conséquence directe sur la psychologie humaine, puisque Pauls précise que « Nous y allions pour être *uniques*, pour pouvoir, six mois ou un an plus tard, exhumer les photos de ce moment difficile et réaffirmer combien nous étions exceptionnels, en nous délectant du spectacle de nos silhouettes, uniques, découpées sur fond de plage déserte » (p. 94). Ainsi, tout comme la plage, la photographie renvoie une image altérée du moi. Sur une photographie, chacun peut être qui il veut, il n'y a pas d'identité mais juste un moment figé, capturé sur le papier. On comprend donc bien pourquoi Alan Pauls a choisi d'insérer des photographies d'enfance à la fin de chaque partie. Non pas pour illustrer ce qu'il vient de raconter, mais pour nous faire voir un enfant, une plage, un adolescent, couché, debout, assis ou lisant un livre, faisant un château de sable, etc., afin de pouvoir créer un réseau d'images mentales, venant se poser additionnellement à côté du texte. C'est d'ailleurs pour cette raison que Pauls a sélectionné des photos qui n'ont rien à voir avec les épisodes qu'il reporte, elles sont dénuées de précision, mais elles ne sont pas dénuées d'histoire, ce qui laisse penser que Pauls n'a pas tout dit (et ne peut pas tout dire). Dans un article sur la photographie dans le récit autobiographique, Véronique Montémont explique que « texte et photo partagent un matériau commun, l'histoire individuelle, qu'ils finissent par exprimer, assez logiquement, dans un même lieu » (2008, §5). Ce même lieu, c'est le livre. Mais pourtant, le moyen de transmission ne semble pas être exactement le même. En effet, afin de fonctionner harmonieusement dans le genre autobiographique, la photographie doit « s'autodésigner par un acte de langage » (Montémont, 2008, §18). Ainsi, la photographie est complétée par le texte et le texte est complété par la photographie. Il ne s'agit plus de simple rencontre entre les deux mais bien d'un discours multi-énonciatif, qui donne naissance à des intrusions narratives implicites. Il y a immixtion. De plus, la photographie prend pour destinataire l'auteur lui-même et pas seulement le lecteur-spectateur. Jacques Roubaud souligne le fait que

La photographie de nous enfant nous fascine ; parce qu'elle nous montre une scène où nous étions présents ; nous voyons que nous y étions ; nous nous y reconnaissons ; or nous ne nous souvenons pas de cette scène ; nous n'en n'avons rien vu. [...] La photographie me montre la première forme de l'invisible : celle de l'oubli. (Roubaud, 1993, p. 251)

L'écriture intime prend donc un autre tournant dès qu'elle est associée à la photographie. Une recomposition d'un passé perdu est alors possible. L'univers d'adolescent d'Alan Pauls est retrouvé dans une médiation de lui à lui-même.

Ces aspects visuels en action dans le texte sont prolongés dans un deuxième temps par l'importance fondamentale du cinéma. Dès la première page, le monde du cinéma se mêle au monde des rêves à travers le psychisme d'Alan Pauls, qui le partage à la manière d'un pacte avec son lecteur : « Mettons que chaque rêve est un film » (p. 9) et inversement, le monde du rêve s'immisce dans le monde du cinéma : « les rêves à l'affiche durant l'été 2005 furent particulièrement nombreux » (p. 9). Dès le départ, il place le lecteur dans un espace psychologique multiforme. Cette proximité rêve-cinéma suit sa progression jusqu'au point où le cinéma ne relève plus uniquement de l'intériorité de l'auteur, mais directement de ses expériences de la vie. Il y a beaucoup de références directes à de nombreux films, mais les plus saisissantes concernent des moments clés de la réalité de l'existence, tout particulièrement en rapport à la sexualité et la violence, et qui sont donc susceptibles d'influencer sa psychologie. Premièrement, la plage est signalée comme lieu de rejet de la sexualité à travers l'expérience cinématographique : « La plage n'est jamais aussi érotique que lorsque James Bond, caché derrière un palmier, voit la déesse marine Honey Rider [...]. Mais l'intensité de cette épiphanie est gâchée quelques minutes plus tard [...] quand, [...] les mêmes personnages cèdent au désir » (pp. 56-57). Secondement, le cinéma accompagne l'expérience de la guerre. Pauls reporte à nouveau la rencontre entre James Bond et Honey sur la plage, scène qui parodie une situation de débarquement colonial menant à l'affrontement du colonisateur et de l'indigène séduisante. Mais quelques lignes plus tard, il précise que « Bien des années plus tard, [il assistait] sur une plage proche de La Havane à une version plus crispée de la même scène : sur la côte, des canons enterrés dans le sable » (p. 59). Son mode de compréhension et de perception de la violence de la guerre est prévenue par l'expérience cinématographique initiale. On retrouve également le phénomène inverse : « Au fond, tout ce que je sais des drive-in, je l'ai appris par la suite, au cinéma » (p. 15). Il traverse en premier lieu une expérience existentielle, ici celle de la connaissance, puis l'expérience cinématographique intervient par la suite, toujours comme élément entremetteur. Selon ces considérations, l'écriture et le cinéma partagent la même caractéristique : ils jouent tous deux un rôle médiateur entre la réalité et la psychologie. De ce fait, l'écriture intime de Pauls se teinte doucement et devient écriture cinématographique, tout particulièrement dans la manière qu'il a de poser le

décor d'une scène : « un plan serré : moi, assis dans la voiture, sur le bord du siège arrière [...] mon père se tournait, de profil sur le siège avant » (p. 18). De surcroît, la page 55 met en place un horizon nouveau, où l'adolescent n'est plus personnage, mais acteur, vivant littéralement l'expérience du tournage : « le sergent Warden et Karen Holmes recommencent à s'embrasser, allongés sur une plage de Hawaï [...] je ne puis m'empêcher de penser à ce sable désagréablement mouillé, dur », où la scène devient mise en scène : « Fred Zinnemann décida d'interrompre la prise », et où le romantisme devient fragmentation : « une légion d'insupportables petits cristaux ». Au même moment, Alan Pauls devient réalisateur et son livre devient film. Mais il n'en reste pas moins une œuvre littéraire et une telle juxtaposition des deux arts engage une réflexion qu'encore une fois, Pauls décide de réaliser à travers la plage. Tout d'abord, elle lui permet de justifier l'écriture de *La vie pieds nus*, lorsqu'il explique qu'il y a des centaines de films sur la plage, mais que seulement très peu de livres s'y consacrent (« il existe peu de livres sur la plage, mais combien de livres de plage les libraires recommandent-ils » (p. 87)). Ensuite, elle lui permet de justifier son statut d'écrivain, dont le passage suivant, sur le film *Julia*, en est l'illustration :

Oui, je crois que c'est avec *Julia* – c'est-à-dire en 1976 : j'étais alors un jeune apprenti écrivain prêt à suivre immédiatement n'importe quel protocole vaguement convaincant qui me permît de me forger une personnalité littéraire – que j'appris à idolâtrer, de façon assez inexplicable je dois dire, ce paradis étrange, inconfortable, âpre et hostile que devenait la plage lorsqu'elle tombait aux mains de l'imaginaire littéraire ou intellectuel. (p. 90)

Le film semble l'avoir guidé d'abord dans son expérience de l'écriture, puis plus généralement dans sa carrière d'écrivain. C'est pourquoi Pauls mentionne tout au long du livre de nombreux réalisateurs et œuvres cinématographiques qui semblent avoir influencé son écriture de l'intime, de la même manière que cet exemple-ci. Mais ce culte de l'image, aussi grandissant soit-il, se renverse au profit d'une nudité absolue, elle aussi source d'inspiration.

Après toutes ces images, cette abondance visuelle, ce festival des formes et contenus, Alan Pauls embrasse, dans toute sa splendeur, le pouvoir du vide. Cet empire du néant se décline selon plusieurs niveaux qui, loin d'épuiser l'écriture intime, lui apporte une richesse singulière. Avant tout, c'est bien entendu la plage qui

est dépeinte comme la résidence première du vide : « la plage est un territoire *vide de toute image* [...] [y réside entièrement cette] sorte de chasteté iconographique [...] Le sable et la mer supportent mal le caractère *actuel* des images, non leur puissance » (pp. 11-12). La plage est donc le meilleur endroit pour rêver, se perdre dans ses pensées voire même pour l'expérience hallucinatoire. Elle aussi lieu de nudité. D'un côté de la nudité des corps: « le seul espace public où la nudité presque complète n'est ni une exception ni une provocante infraction, mais un principe de coexistence, un style de vie, une loi » (p. 43), et de l'autre, de la nudité comme essence de la plage elle-même : « la plage est un espace nu, [...] ce dépouillement complet [...] a un corollaire moral presque immédiat » (pp. 33-34), et par conséquent, lieu où l'écrivain peut réfléchir à sa propre vie et peut-être même sa mort, dans sa relation aux autres et dans sa relation à soi, éveillant ainsi une réflexion d'ordre moral (approbation ou remise en cause de son comportements, ses actions, ses traits de caractère, etc.). Il se met à nu, physiquement et psychologiquement. Il y a un phénomène d'évaporation de la conscience présente, pour se plonger dans une conscience plus profonde, déconnectée du *hic et nunc*. Parce que la plage est vide et blanche, elle permet un décalquage de notre propre vie. Elle agit comme une toile vierge sur laquelle on peut contempler son existence. En relation avec le cinéma, Pauls opte pour l'idée de l'écran blanc : « le spectacle, le vrai, le seul que l'univers de la plage ne rejette pas comme une chose redondante ou vexatoire, était celui de l'écran blanc, sorte de cinéma vierge, passif, qui ne fascinait pas en raison de ce qu'il dégageait mais de toutes les images qu'il parvenait à suggérer » (p. 18). En d'autres termes, l'écran blanc débride l'esprit. Il permet une liberté complète de l'imagination, qui semble bien plus fructueuse que les images évoquées par d'autres images déjà existantes. L'écran blanc est un affranchissement psychologique, une délivrance artistique, donnant littéralement « carte blanche » à l'écrivain. Il brise le déterminisme. C'est en ce sens que la plage passe de la matérialité (écran blanc) à une abstraction qui résiste au temps :

la plage – toute plage – est *toujours* vierge [...] peu importe qu'elle soit loin de son passé primitif et colonisée par la modèle capitaliste d'exploitation du temps libre. Si elle est toujours vierge, c'est parce que cette virginité n'est plus un état naturel susceptible d'être préservé ou dégradé, entretenu ou altéré, mais un *concept*. Aujourd'hui plus que jamais, la plage trouve dans la virginité un facteur autrement plus significatif qu'un simple état de perfection : elle trouve son Idée. (p. 22)

La plage est donc un instrument pour interpréter le temps, le passé de l'enfance, et un instrument pour le conceptualiser. La notion de vide intervient également dans l'interprétation des relations humaines. Le figure du père par exemple : « mon père, Allemand arrivé en Argentine à six ans et jamais naturalisé argentin, bien qu'à quatorze il connût les rues de Buenos Aires, le dialecte du Río de la Plata et la composition des différentes équipes de football locales [...] sans doute par une sorte de réflexe d'adaptation excessif » (p. 23), qui se transforme en toile blanche, sur laquelle ont été dessinés, collés, assemblés, des éléments identitaires éclectiques. Mais c'est aussi le cas de l'adolescent lui-même, qui devient écran blanc, par héritage paternel mais aussi par sa tendance à se distinguer des autres : « la honte que m'inspirait ma peau, si blanche, si sensible et si faible [...] sur cette page peuplée de Noirs » (p. 105). Dernièrement, le vide réside dans l'histoire elle-même et la dernière partie du livre en est représentative. Cette dernière partie commence par ces mots : « Dans cette scène il y a un enfant ». À la lecture de ce dernier fragment, le lecteur est déboussolé par la présentation d'une scène nouvelle, détachée et qui semble plus réelle que tout ce qui vient d'être dit. Comme si tout ce qui avait précédé était du vide, comme si l'histoire ne faisait que commencer. Alan Pauls se serait donc jouer de nous et nous fait réaliser que nous lisions, d'une certaine manière, notre propre histoire à travers lui : « le livre qu'il vient d'ouvrir et dont le piège se referme déjà sur lui, un piège qui ne se rouvrira plus » (pp. 116-117). Il nous fait réaliser que pendant un moment, pendant ce moment de lecture, nous avons nous aussi flouté les traits, perdu les couleurs et nous sommes partis ailleurs, quelque part dans la pensée : « Il comprend que ce livre est un *autre* lieu » (p. 117). Nous avons fait le vide pour revivre nos propres souvenirs d'enfance et réfléchir sur notre propre existence, sans s'en rendre compte. C'est d'ailleurs pourquoi Pauls termine son récit en incluant le lecteur par l'utilisation du pronom personnel « nous » : « les jours de notre enfance que nous vécûmes le plus intensément sont ceux que nous pensions avoir laissé filer sans vivre » (p. 117) et révèle le pouvoir de la littérature, comme lieu de l'intime : « [les jours] que nous passâmes en compagnie du livre pour lequel plus tard, une fois complètement oublié, nous serions prêts à tout sacrifier » (p. 117).

Conclusion

La vie pieds nus est un bijou philosophique. A mi-chemin entre l'essai et l'autobiographie, cette œuvre permet de repenser au passé, au présent et au futur aussi bien de la vie personnelle que de la littérature. Alan Pauls, comme homme et comme

écrivain, offre un décor de plage pour ses lecteurs et lui-même, afin de contempler et d'explorer les méandres de la pensée intime et collective. L'écriture intime travaille à l'expression d'une identité, reliée aussi bien à son héritage latino-américain, qu'à son identité littéraire et son identité en tant qu'individu *sui generis*. En parallèle, elle s'ouvre sur une métalittérature, communiquée par la veine métaphysique, le passage de l'intime au collectif et l'écriture du souvenir. Ces emboîtements complexes sont réalisés à travers un réel pèlerinage, un plaisir presque « chrétien » (comme l'écrit Pauls lui-même) de l'expérience visuelle, d'abord en action dans le texte, puis dans l'importance accordée au cinéma et enfin par le pouvoir du vide. En résumé, ce qui se dégage de cette œuvre, n'est rien d'autre que la tentative de dire l'ineffable. On peut conclure sur une citation d'Allain Glykos, qui convient parfaitement à l'univers maritime d'Alan Pauls : « J'écris parce que la réalité, ce que je vis, déclenche en moi des mots, des phrases, à la manière dont les seiches, par exemple, secrètent de l'encre pour se protéger, se dissimuler. Je secrète, à ma façon, de l'encre » (Glykos, 2009, p. 28).

Subvention : L'auteur n'a reçu aucun soutien financier pour ce travail.

Bibliographie

- Aubague L., Franco J., & Lara-Alengrin A. (2009). *Les littératures d'Amérique Latine au XXe siècle: une poétique de la transgression?* Paris, FR: L'Harmattan.
- Baetens J. (2013). Une vie en cartes postales? *Poétique* 2(174), 261-271.
- Bell-Villada G.H. (1999). *Borges and His Fiction: A Guide to His Mind and Art*. Austin, USA: University of Texas Press.
- Camenen G. (2012, May 31). Alan Pauls, l'écriture ou l'arène de l'intime. *Raison publique*. <http://www.raison-publique.fr/article539.html>. Consulté le 15 janvier 2019.
- Camus A. (1942). *L'Étranger*. Paris, FR: Gallimard.
- Carel A. (2004). L'intime, le privé et le public. Le secret, la discrétion et la transparence. In J. L. Graber (dir.), *L'enfant, la parole et le soin* (pp. 87-94). Toulouse, FR: Eres.
- Glykos A. (2009). Écriture et transmission. *Le journal des psychologues* 9(272), 26-29.
- Goetgheluck D., & Conrath P. (2009). L'intime et le collectif. *Le journal des psychologues* 9(272).
- Graber J. L. (2004). Du bon et du mauvais usage du secret. In J. L. Graber (dir.), *L'enfant, la parole et le soin* (pp. 47-65). Toulouse, FR: Eres.
- Millet R. (2008). L'arène de l'intime [Interview]. *La femelle du requin* (30), 60-69.
- Mitchell W. J. T. (2005). There Are no Visual Media. *Journal of Visual Culture* 4(2), 257-266.
- Montémont V. (2008). Le pacte autobiographique et la photographie. *Le français aujourd'hui* 2(161), 43-50. <https://www.cairn.info/revue-le-francais-aujourd-hui-2008-2-page-43.htm#pa12>. Consulté le 17 janvier 2019.
- Pauls A., Raynaud V. (trad.) (2007). *La vie pieds nus*. Paris, FR: Christian Bourgois.
- Roubaud J. (1993). *La Boucle*. Paris, FR: Seuil.

Re-publicizing the Nation: Slavery and the American Revolution

Ulusun Yeniden İlanı: Kölelik ve Amerikan Devrimi

Aşkın ÇELİKKOL¹

¹Res. Assist. Dr., Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Western Languages and Literatures, American Culture and Literature, Istanbul, Turkey

ORCID: A.Ç. 0000-0001-7474-1686

Corresponding author:

Aşkın ÇELİKKOL,
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Balabanağa Mahallesi, Ordu Caddesi No: 6,
Laleli, Fatih, İstanbul, Türkiye
E-mail: askinckelikkol@gmail.com

Submitted: 14.02.2019

Accepted: 28.03.2019

Citation: Celikkol, A. (2019). Re-publicizing the nation: Slavery and the American revolution. *Litera*, 29(1), 41-58.
<https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0011>

ABSTRACT

July 4, 1776 marks the national beginnings of the United States and is celebrated as the date of its independence from the imperial dominion of the United Kingdom. This turning point in the history of the nation is accepted as the genesis of the American freedom that champions the unassailable rights of life, liberty, and the pursuit of happiness. Amidst the general enthusiasm for freedom, however, the existence of slavery stood out as the ultimate paradox which the new nation had to contend with. Contrary to the accepted historiographical explanations for the incongruous presence of slavery in this land of freedom, the article claims that the principles that defined the US citizenry also drew a racial boundary between white and black communities where whiteness, inflected by nationhood, was held to be coterminous with being American, while other (colored) identities were hyphenated incessantly. The first part of the article addresses the teleological and apologetic explanations for the slavery problem and argues against them by giving a detailed analysis of the inconsistent attitudes of the abolitionist politicians and communities towards African-American populations. The second part of the article studies the black responses to American freedom and Frederick Douglass's famous speech that excoriates the hypocrisies coiled in the founding principles of the nation.

Keywords: The American Revolution, Nation-state, Race, Slavery, Citizenship

ÖZ

4 Temmuz, 1776 tarihi Amerika Birleşik Devletleri'nin Birleşik Krallık sömürgesinden kurtulduğu ve ulusun temellerinin atıldığı gün olarak kutlanmaktadır. Ulusun tarihinde önemli bir dönüm noktası teşkil eden bu tarih, Amerikan özgürlüğünün değişmez ve tartışılmaz unsurları olan yaşam, özgürlük ve mutluluğa erişim haklarının başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Ancak, genel özgürlük coşkusu içinde, kölelik gibi bir sorunun varlığı, yeni ulusun yüzleşmek zorunda olduğu nihai çelişki olarak göze çarpıyordu. Özgürlük ülkesinde varlığı eğreti duran kölelik müessesinin varlık nedenlerini açıklayan genel ve kabul edilen tarihsel açıklamaların aksine, mevcut çalışma Amerikan vatandaşlığını tanımlayan ilkelerin beyaz ve siyah topluluklar arasında ırksal bir sınır çizdiği ve Amerikan vatandaşlığını, Amerikalı olmayı, beyazlık ile özdeş tuttuğu noktasını savunmaktadır. Makalenin birinci kısmı, kölelik sorununa açıklamalar getiren teleolojik yaklaşımlara karşılık olarak, kölelik karşıtı politikacıların ve toplulukların siyah topluluklara karşı sergiledikleri tutarsız tavırları incelemektedir. İkinci kısımda ise, Amerikan özgürlüğüne siyahların verdikleri tepkiler ve Frederick Douglass'ın ülkenin kuruluş ilkelerindeki mürai fikir ve uygulamaları eleştirdiği konuşması irdelenmektedir. İrk, etnik köken odaklı ulusalcı yapılar ile Amerika Birleşik Devletleri'nin sosyopolitik ve sosyokültürel temellerini oluşturan kölelik ve Ulusal Bağımsızlık Günü gibi tarihsel dönüm noktalarının vatandaşlık kavramı ile kurduğu karmaşık ilişkilerin ele alınması çalışmanın amaçları arasındadır. Sonuç olarak bu çalışma, ulusal aidiyet ve kimlik yapılarının toplumsal tezahürleri doğrultusunda ırk ve ırkçılık konuları üzerine bir tartışma sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Amerikan Devrimi, Ulus-devlet, İrk, Kölelik, Vatandaşlık

The coexistence of two world views, often contradictory, one expressed in words and the other shown through actions, is not always due to bad faith. Bad faith may be a true and satisfactory explanation for single individuals, or even small groups, but it is neither a true nor satisfactory explanation when this contradiction is found in large numbers of people. Then, this contradiction must be the expression of deeper contradictions at a historical and sociological level.

Antonio Gramsci,
II Materialismo storico

Introduction

1776 is perhaps one of the most cherished and equally the most convoluted year in American national history. After waging a successful war against the British Empire and ridding itself of its imperial dominion over the North American colonies, America rallied around a certain cause: the formation of a new nation in the wake of the revolution. As is the case with many revolutions, the American revolution was likewise witness to rapid and radical transformations on social, political, cultural, and economic levels which consequently planted the first seeds of "nationhood" among the American people. As to the social structure and the official ideology of the revolution, many historians agree that it was indeed a bourgeois republic, though not a fully-fledged one, that was being forged at the time. Free settlement of the Western territory, redistribution of loyalist estates to men of small means, abolition of primogeniture and entail, extension of franchise and attempts at secularizing the established churches all point in the direction of a leveling democracy that would easily interlace the American Revolution with other bourgeois administrations (Jameson, 1973, pp. 9-18). Furthermore, the centrality of the market in the lives of Americans was another undeniable fact and facet of the democratic bourgeois society. The commercial activities and exchanges that took place visibly in this sphere had corrosive effects on the traditional patronage and hierarchical monetary confidences. Americans were free, equal and alike to the extent that they participated and were involved in the market transactions for their individual ends (Wood, 1993, pp. 310-340). It would be a misconception nonetheless to assert that there was a far reaching and a thoroughly built bourgeois public at the time. The traditional patronage and paternalist economic systems were still in effect and played significant roles in individual relations especially in the south end of the country. Even though the Northerners were exempt from such overt practices of feudal paternalism, there still existed a subtle presence of the system within the domestic realm of the family. Under the circumstances then, the American society could best be dubbed as proto-bourgeois with some carry-overs from the feudal system.

Traditional feudal societies were structured around a metonymy of head and body as the feudal lord, the monarch or god would constitute the decision making mechanisms, shaping and dictating the numerous functions and movements of the huge body of society beneath them. The hierarchical relations between the ruler and his subjects were founded on the premise that the head, the legitimate organ, was the incarnation of the public; the ultimate medium of representation for the rest of the society. In such a structure, the land and the manor house were constitutive of the public sphere of the peasants or of those *animal laborans* to borrow the term from Hannah Arendt. Those who worked with their hands and toiled hard for the production of the necessities of life were doing so in the public-private realm governed by a superior publicity of landed gentry. The privileges of education, intelligence, decorum and wealth were the very particularities that stirred the scorn of the aristocracy towards those commons who lacked such entitlements. What the American Revolution did, as Gordon S. Wood asserts, was to tear the fabrics that held the old society together in terms of haves and have-nots (Wood, 1993, pp. 6-7). By the end of the war, the American society began to reshape itself in accordance with the very value that was disliked by the genteel class: labor; a virtuous and a productive activity not corrupted by the feigned morality of the gentry. Education, intelligence, decorum and wealth all came to be refigured around this single principle and benevolent act of laboring. With laboring came equality, and the sovereignty of the public. The head and the body, the public and the private joined in unison for creating the American citizen.

In a Habermasian twist, the impervious line that strictly divided the public and the private realms and subsumed the latter's agency under the authority of the former category, slowly became a porous one that "put the state in touch with the needs of the society" (Habermas, 1991, pp. 30-31). The governmental institutions (courts, schools, churches, hospitals and prisons) were connected to the private sectors of conjugal family and home. What united these previously separate realms was the world of letters; the circulation of pamphlets, newspapers, journals. To put it briefly, printing, by extension fastened together the parochial, buoyant "island communities" and forged them into a homogeneous American society. Benedict Anderson's "imagined community" relies on just such an extensive distribution and circulation of printed works among a nominally uniform body of literate subjects. For Anderson, the technologies of "print capitalism" hastened the recognition of fellow subjects as existing within the same space and time (Anderson, 2006, p. 22). This

recognition would serve to address and identify with other participants whose utter strangeness and unfamiliarity would be overcome by the relatedness of this kind of public sphere of letters. As such, publicity gave spur to democratic and national tendencies in the form of “imagined”, abstract sameness, and the peoples in the United States shed their differences (not race or gender) and their individual aspirations for the benefit of the greater public. This principle of negativity as Michael Warner suggests, presupposed a virtuous American who disliked pomp, luxury and who exhibited an individual disinterestedness that would further the interests of the homogenous whole. In a similar vein, Charles Ingersoll in 1810 defended America’s national character against the rest of the world, and gave his reasons for the exceptional status of his country in the following words: “Luxury has not yet corrupted the rich, nor is there any of that want, which classifies the poor. There is no populace. All are people. What in other countries is called the populace, a compost heap, whence germinates mobs, beggars, and tyrants, is not to be found in the towns; and there is no peasantry in the country. Were it not for the slaves of the south, there would be one rank” (Wood, 1993, p. 348).

Ingersoll, probably unwillingly, touched upon the delicate and hot button issue of slavery and just like his contemporaries, preferred to remain silent on the incongruous presence of bondage amidst the ‘most egalitarian nation’ in the world. This article argues that the principles that defined the new American; the independent, virtuous and the responsible citizen that was first chanted into being by The Declaration of Independence, were at the same time drawing a color line, both imaginary and real, between the white and the black communities. The American Revolution paved the way for the creation of a new publicity, new modalities of visibility and invisibility, parameters of inclusion and exclusion, notions and creeds that gave hue to the emergent American citizenship. In this respect, the preamble “We the People” presumed a collective subjectivity gravitating toward the center of the public domain certain populations while branding the others with an immutable invisibility, and as eternal vessels of contaminations.¹ This article studies the pathways and the

1 It would be perhaps erroneous to claim that in the antebellum years a racial, discriminatory line was prevalent in both the Northern and the Southern regions of the United States. However, during the postwar years, it took on a different hue, tinged with abstract, naturalized, ahistorical, and eternal reverberations. Benedict Anderson places racism on a similar metaphysical plane and his insights on nationalism and racism may prove pertinent for the condition of the blacks after the American Revolution: “... nationalism thinks in terms of historical destinies, while racism dreams of eternal contaminations, transmitted from the origins of time through an endless sequence of loathsome copulations: outside history. Niggers are – thanks to invisible tar-brush, forever niggers; Jews, the seed of Abraham, forever Jews” (Anderson, 2006, p. 149).

watershed moments in American history, specifically the four decades following the declaration of independence, in which racial configurations and discriminations were first deployed both in public and private spheres and subsequently evolved, and crystallized into racist practices.

The Ontogeny of Segregation

The historian Gary B. Nash's reading of the American Revolution sheds some light on certain unresolved dilemmas, especially on the starkest dilemma of slavery, which is still a difficult issue to tackle, that proved inconsistent in a nation surged by the ideals of equality, fraternity and freedom. In *The Forgotten Fifth*, Nash attempts to locate the silent black actors in the War of Independence and draws the conclusion in the chapter titled "Could Slavery Have Been Abolished?" that slavery could indeed be abolished under the existing favorable conditions. He enumerates five factors that would quicken the abolition rather than impend its realization (Nash, 2006, pp. 69-77). First among these is that the American society would disentangle itself from a blood-drenched labor system that was at odds with the burgeoning capitalist wage labor of the Northern markets. Secondly, contrary to the long held belief that the south, especially the Lower South, had the power to impose its will on the whole nation concerning slavery, Nash claims that far from making that formidable claim, the Lower South was actually vulnerable both in politics and economy and depended on the Northern states. Another crucial factor would be the rise of the environmentalist thought in the American society which would define man not according to his biological, so called innate qualifications but within a context of his environment as the prime variable in deciding his fate. This new line of thinking which championed the equality of men or rather his ability to reach it - not constrained by biology - was actually crucial for the colonists to lay claim to independence against the British. Why not extend this egalitarian thought to the people in bondage? The sale of the Western lands and thus the prospect of overcoming the fiscal crisis of the South lest slavery was abolished in the Southern states would rid the nation of another problem and clear the way for an effective and thorough emancipation of the African American populations. If all these reasons would not suffice to dethrone slavery, then the United States had the French and the British examples of slave rebellions, a bloody one down in St. Domingue, to remind the Americans of the imminent threat lurking within their yet to be delineated borders.

Did the revolutionary Americans take notice of all these facts and factors? For Nash, they did indeed, among whom were some prominent and well-known Americans criticizing the immorality of slavery and the apparent, undeniable inconsistency of its presence in a land of freedom. The founding fathers James Madison, George Washington and Thomas Jefferson all toyed with the idea of abolition during the initial phases of the revolution but subsequently fell into silence or adjusted their views about this vital issue. The simple question that begs not too simple an answer is *why*. Why was the infant state incapable of demolishing a blight that was defaming the glorious War of Independence if the conditions such that Nash describes were in favor? Why did the founding fathers who devised, and implemented the first constitutional drafts of the nation not press their anti-slavery arguments rigorously? What can one discern in this blank silence? Nash partly gives the answer to these questions. By explaining Madison's dilemma and his reluctance to take an active part in the process, he attributes the same unwillingness to Washington and Jefferson. In other words, Nash explains away that the crucial and troubling question that ailed these figures was not *when* but *how* (Nash, 2006, p. 118). The abolition of slavery was not the foremost concern of the founding fathers, but how to deal with the emancipated blacks afterwards, the need to integrate them to the society at large and outline their rights within the public sphere constituted their basic concerns.

The controversy that surrounded the institution of slavery is much more complex than Nash demonstrates in *The Forgotten Fifth*. The South's economic and political power was something that could not be ignored by the Northerners and the assertive voices of the Southern slaveholders were heard in the chambers of the recently formed government. Even though the Lower South was weak, Virginia and Carolina were still potent states to impose their wills in the senate house. In *The Writings on the North American Civil War*, Marx and Engels aptly claim that before secession took place in 1861, Southern delegates had been an influential bloc in directing the American political landscape (Marx & Engels, 1964, pp. 4-10). Moreover, slavery's abolition was not just a fiscal matter that could be solved by western expansion and land sales as Nash had suggested, but it was in fact the very artery that pumped life into the South's power dynamics.² In this regard, the deliberate silence of Madison, Washington and Jefferson could be better discerned and augmented by the fact that

2 The institution of slavery was indispensable for the Southern economy and politics, yet it was also a vital mechanism through which social life, public and private, defined itself via the discourse of paternity and thus the Southern identity depended on the subjugated, infantilized figure of the slave.

Washington and Jefferson were slaveholders themselves in their lifetimes and Madison freed his slave Billey and left him in Philadelphia because he was afraid that “Billey was so infected with the contagion of liberty that he would be a malign influence on his slaves in Virginia” (Kaminski, 1995, p. 268). Thomas Jefferson more than others explicitly compounded the fact that although all men were free, whites and blacks still could not be thought equals as the latter were “inferior to the whites in...mind and body,” which was followed by a more precise definition that “nothing is more certainly written in the book of fate than that two races, equally free, cannot live in the same government” (Jefferson, 1905, I, p. 77).

Jefferson’s observations were a far cry from being idiosyncratic, for many citizens - despite their libertarian ideas - also held similar convictions. With the spread of republican ideals, especially with the extension of suffrage to all free citizens of the republic, “Northern whites began to view black voters with increasing apprehension, unwilling to accept the equality that suffrage and citizenship dictated” (Wood, 2011 p.172). In the early 1800s, the American Colonization Society, publicly supported by Thomas Jefferson and funded by James Madison, sought to find a solution to the “problem” of growing numbers of free blacks and launched the campaign to resettle them in an independent country in Africa. Finding support from some slaveholders and abolitionist whites, the Society eventually chose Liberia for its back-to-Africa movement, and purchased strips of land, with the help of coercion, from local tribal leaders. The campaign did not meet the expectations as it never became popular with the free black populations and there were oppositions within the cabinet for moral reasons and for practical reasons that the resettlement project would considerably dwindle the labor force vital for the US economy.

The segregation efforts such as the founding of a new, distant nation for the slave populations found counterparts in almost all walks of life; in public, private, secular and ecclesiastic organizations racial discrimination was widespread and strictly observed. One can detect the ontogeny of segregation as early as 1790, a decade and a half after the year 1776, and its implementation by the pride-stirring new institutions of the nation such as hospitals and penitentiaries as well as the old institutions of prison houses and churches. Virginia’s Penitentiary House was closed to blacks, the hospitals in New York had separate wards for the patients. The pattern of apartheid in the prisons followed the general rule, where it could be least expected, and in Philadelphia black and white prisoners ate separately and a “white servant, no

matter who, would consider it a dishonor to eat with colored people" (Jordan, 1968, p. 416). Things were not very different in loftier public institutions as theaters would generally restrict the black audiences to the gallery and Masonic lodges did not admit any black members. The members of the Congregational Church in North Bridgewater, Massachusetts would see to the measure that "The Parish will take to prevent the blacks from occupying the seats appropriated to the use of the white people, so as to prevent any disturbances in time of public worship," and the members issued a decree that "the side galleries and the seats in the body [should be for the use] of the white people, and the seats in the porch above to the use of the blacks" (Jordan, 1968, p. 418).

The most ironic of all and perhaps the most tragic one was that blacks and whites could come together as equals only during funerals and in cemeteries. The funeral of Mrs. William Grey of Philadelphia in 1791, attended by numerous blacks and whites of the city, provoked the following remark from a local newspaper: "a pleasing instance of total indifference to complexion." Benjamin Rush, an optimistic supporter of equality, seized on the moment's sentiments and hoped for "the partition wall which divided the Blacks from the Whites will be still further broken down and a way prepared for their union as brethren and members of one great family" (Jordan, 2012, p. 416). Rush's hopes did not come to much since this divisive practice was not due to an irrational, color prejudice that could be eliminated as though it was a mere superstition. The earliest and the most vehement pro-abolitionist denomination in the United States, Quakers, or The Society of Friends as they used to call themselves, showed such prejudiced, inconsistent attitudes towards their black brethren. The Society of Friends labored to educate the black children and brought them to their meetings, however, they failed to give full membership to their oppressed brethren to join their congregation. Some friends even deliberately tried to exclude them. A controversy in Pennsylvania in 1791 over a light-skinned woman's membership brought to the fore the covert prejudices that the Society fought in the first place. This apparent contradiction did not go unnoticed and a member of the Society, Joseph Drinker made the point to Philadelphia Friends in 1795 in an unambiguous language: "There is no People in the world that I ever heard of, who hold forth such Liberal Universal Principles as the People called Quakers, and yet to my astonishment they are the only People I know who make any objections to the Blacks or People of Color joining them in Church Fellowship" (Jordan, 1968, p. 421). Despite the admonishment of Drinker and few people like him, the irony remained and the most

actively egalitarian religious sect in the country was one of the least interested denominations in the country in accepting their colored brethren among them. The wedge was pushed further as Philadelphia Monthly Meeting in 1805 decided to hold no more meetings for the colored as "Friends upon weighty deliberation, were united in the belief that the service of them was over, and they have now several places for worship of their own" (Jordan, 1968, p. 422). One of the first historians to study slavery issue in Americas, Frank Tannenbaum's insight may explain some of the reasons behind the Society's dilemma. Tannenbaum posits that the prevalent association of slavery with African-Americans in the United States, and in a number of states the utmost care taken to keep them in that position or reduce them to bondage if free had repercussions on segregative practices (Tannenbaum, 1963, pp. 65-70).

Manumission was scarce among the Southern slave holders and even though there were some examples, there rose further impediments to make such acts ineffective. In Mississippi, Alabama, and Maryland manumission by will was void. In Georgia in 1801, a slave owner was charged two hundred dollars for attempting to free his slave without the prior authorization of the state legislature and the slave's bondage continued as before. In North Carolina in 1836, if a slave could attain his freedom despite the various obstacles, he had to leave the state within ninety days, never to return, the failure of which would be enough to return him to slavery (Tannenbaum, 1947, pp. 70-71). Besides such direct restrictions on slave's freedom, the other indirect restrictions were also in practice. To name a few and well known examples: the testimony of the slaves in the courts were void, they could not own property and their marriage was denied social cognizance. African-American individuals were to be kept as separate beings, even liberated, not to be regarded as free moral agents.

As the percentage of the free blacks of the total black population in 1790 rose from 8 percent to 13 percent in 1810, despite the pending difficulties, the dislike and prejudice of the white communities, especially in the South seemed to parallel this rise. More permissive and lukewarm Northern states did not follow the strict regulations as their counterparts did in the South. However, there was a considerable resentment against the black voting throughout the region. Interestingly, the disfranchisement of the blacks did not enter the state legislations of some border states immediately. In 1780, Delaware and Maryland restricted the voting rights of those that were emancipated after a certain passage of acts when in the early

nineteenth century all free blacks were disfranchised in those states. Similarly, Kentucky's first constitution had no such ban in 1792 but the second one in 1799 did. The transition from enfranchisement to disenfranchisement becomes more complex as Winthrop Jordan suggests that throughout the "free states free Negroes were legally entitled to vote," though the local customs kept them away from the polls, yet "It was in the nineteenth century that they were pointedly excluded," as Ohio in 1802 and New Jersey in 1807 "were the first free states to disfranchise them by law" (Jordan, 1968, p. 412).

Shortly after the Revolution, Americans, haphazardly but with detectable acceleration began to legislate the black into an ever-shrinking corner of the American society. After a brief period of flexibility, there came the trend of tighter restrictions on the slaves and especially on the free blacks to ensure the separation of races at places of social gathering. It would not be an impertinent point to make then that even though some concessions were made in favor of the blacks during the revolution and a serious concern was shown over the presence of slavery, still out of that very concern emerged a racist society whether consciously or unconsciously.

Eugene D. Genovese makes an important point in his comparative study of slavery in the New World in terms of the social inequality based on racial assumptions and needs an extensive quotation at this point:

Color prejudice, blood pride, and other forms of ethnocentricity preceded slavery and prepared the way for racism, understood as an ideology of oppression and subordination. The transition from the former to the latter occurred by means of such institutionalized mechanisms of discrimination as the slave codes, the plantation regime, and the organized caste restrictions against freedmen. But whereas in some societies these discriminations lost some or much of their force after general abolition, in the United States abolition reinforced them. (Genovese, 1988, p. 110)

Whether racism preceded slavery and thus became a justification for the enslavement of the black race or racism was the outcome of slavery, a system, which attached debasing racial etiquettes to those in bondage, is an issue well treated and studied by numerous scholars, but still a complex one to draw certain conclusions

about. What is interesting and should be highlighted is the fact that the imminent freedom of the blacks after the revolution invoked and resuscitated the racial fears and even created new avenues for their practices.

The Fifth of July and a Counter Republic

Blacks in America, whether granted manumissions or in bondage, were aware of the stark inconsistencies the revolution harbored. The 4th of July, 1776, the glorious day of independence, was rejected by blacks on the grounds that the date was tantamount to freedom of the white race at the expense of the black race's submission. Peter Osborne, the black pastor of the New Haven African Church in Connecticut, delivered a speech on July 5, 1832, unfolding the intricacies wrapped around the date of national celebration.

On account of the misfortune of our color, our fourth of July comes on the fifth; but I hope and trust that when the Declaration of Independence is fully executed, which declared that all men, without respect to person, were born free and equal, we may then have our fourth of July on the fourth. (Osborne, 2003, p. 8)

The Fourth of July became a symbolic site of contestation in which the issues of freedom, equality, economic opportunity, social recognition were debated and at times violently demanded. Nat Turner's slave rebellion, also known as the Southampton Insurrection, was one of those bloodstained moments. Born in a slave plantation in Southampton County, Virginia, Nat Turner was an intelligent, religious young man who learned how to write and read at an early age and was a favorite figure of the slaves in Turner plantation. Allegedly, Nat Turner would have visions that would inspire him to take actions towards the liberation of the blacks in America. A self-proclaimed black Moses, Turner's visions gave him a religious authority as well as certain dates for his long-planned and awaited insurrection. Originally planned to be launched on July 4, 1831, Turner's rebellion eventually began on February 12, 1831 after he witnessed a solar eclipse. Supported by 70 free and slave blacks, Turner and his rebel contingent attacked plantation houses and allegedly killed 60 white people. The local militia and the federal army units rapidly suppressed the insurrection and subsequently went on a spree of killing innocent black people in the process. Nat Turner was captured on October 30 and was hanged on November 5.

Contrary to some claims as to the mental health of Nat Turner, as evinced by Turner's so called divine visions, Turner's rebellion was an organized political act that revealed an awareness on the part of black Americans of the true nature of the Fourth of July. Turner's initial choice to start the rebellion on that particular day was a deliberate attempt to attack not only the economic structures of slavery but also the symbolic networks of subjugation. For the black abolitionist Sojourner Truth, "Independence Day symbolized both the promise of freedom and its denial" (Colaiaico, 2006, p. 9).

The *Weekly Anglo-African* seconded Sojourner's observation and published an article criticizing the hypocrisy accompanying the date: "The people generally do not understand why one should celebrate a day that . . . brought freedom to whites and slavery to colored people" (Colaiaico, 2006, p. 10). The most blistering and well-known criticism came from Frederick Douglass, an ex-slave who earned his freedom through much toil and suffering. As Douglass was an international and historical character whose orations and writings shaped the abolitionist campaign during its early years and continue to influence the debates on racism even today, it is more than pertinent to address his *What to the Slave Is the Fourth of July?* speech at length.

Frederick Douglass was born into slavery in Talbot County, Maryland. At the age of twelve, he learned the alphabet from the kindhearted wife of Hugh Auld, yet, his tutoring was abruptly stopped after Auld scolded his wife for teaching Douglass how to write and read. It was a bad and a dangerous influence on the slaves, Auld claimed, that might implant rebellious ideas such as freedom. Douglass continued his education in secret, sometimes by tricking the children playing on the dock into teaching him words, and by reading the scraps of newspapers and journals he would retrieve from the streets. His relatively relaxed term under Auld family ended after he was sent to a poor farmer Edward Covey who was known to be a notorious slave-breaker. His physical confrontations with Covey left indelible marks in Douglass's soul, however, they also conferred on him a certain authority and recognition and admission on the part of the slave-breaker of Douglass's physical, intellectual and moral strength. Douglass eventually attained his freedom thanks to the escape routes of the famous "Underground Railroad," and settled in New York City. Until his death in 1895, Douglass delivered numerous anti-slavery speeches to national and international audiences. Despite his acclaimed status, it may not be erroneous to claim that Douglass never felt himself to be an integral part of the white, pro-

abolitionist society. The same claim could be made for the white audiences as they viewed Douglass not as a human being, but as a sublime force beyond human cognition. A journal, after one of Douglass's fiery orations, likened his voice to the thunderous sounds of the Niagara Falls and his mien on the stage to this gigantic natural phenomenon (Patterson, 1999, p. 244).³

In *What to the Slave Is the Fourth of July?* address, such division between himself and the white audience, and a sense of alienation from the ideals the Fourth of July promulgates become apparent. At the commencement of his speech, Douglass makes it explicitly clear that Independence Day belongs to white Americans, to abolitionist citizens gathered in the hall to listen to Douglass and to the slave owners in the South.

It is the birthday of your National Independence, and of your political freedom. This, to you, is what the Passover was to the emancipated people of God. It carries your minds back to the day, and to the act of your great deliverance; and to the signs, and to the wonders, associated with that act, and that day. This celebration also marks the beginning of another year of your national life; and reminds you that the Republic of America is now 76 years old. I am glad, fellow-citizens, that your nation is so young. (Douglass, 2015, p. 1)

The repetition of the possessive determiner "your" functions as the constant reminder of what belongs to white American citizens: "National Independence, political freedom, great deliverance, national life, nation." Douglass deliberately avoids associating with the homogenous group and the set of creeds until he introduces his presence by the phrase "fellow citizens." Michael Warner, in "Publics and Counterpublics," specifies seven characteristics of public or how publics are formed through interactive processes of addressers, addressees and discursive fields. For our purposes here, the first two senses of public formations, that is, public as a

3 Orlando Patterson believes that such dissociation from humanity, from the corporal reality of the black body has extended into the twenty first century. Famous athletes such as Michael Jordan and Dennis Rodman have been labeled with unhuman qualities and been elevated to the status of an Olympian demigod. This god, however, would not be the god of the Sun, Apollo, who would represent reason, truth, and morality. The god rather would be Dionysus, whose divine role would consist of entertaining the other gods and the humans by letting their appetites get the better of their critical faculties. In this respect, African-Americans have played the American Dionysus role for the strict, demanding atmosphere of an Apollonian, white-collared, capitalist system.

“self-organized” structure and as “a relation among strangers” should be given some consideration. The self-organization of a public becomes possible thanks to a “space of discourse organized by nothing other than discourse itself.” Public as such is an autotelic space, closed in on itself letting no exterior authority or meaning to have a say on the discursive, interactive field generated by the audience and the speaker. In this first characteristic, Warner mentions the absence of any state influence and for that matter of governmental organization (Warner, 2002, pp. 413-414).

The audience or the addressees Frederick Douglass engages with in a reciprocal manner can be said to constitute the discursive, in-itself public, which generates or circulates meaning(s) away from the inquisitive eyes of the state. In other words, they are free to support a cause unwarranted by the state and its courts and thus form a counter public discourse around the abolition of slavery. No matter how counter public it claims to be, Douglass shatters the illusion by revealing the ties between the abolitionist group and the pro-slavery state. Douglass lists the privileges both the abolitionist group and the state sustain and enjoy under the aegis of freedom.

The second feature of Warner’s publics, “relation among strangers,” may be a pertinent point to explicate Douglass’s final remark. For Warner, the function of “strangerhood” is different in today’s publics from its ancient use. Contemporary publics treat strangers not as exotic, mysterious others whose “disturbing presence requiring resolution.” On the contrary, publics of the modern world view strangers as belonging to “our world” and their presence is necessary to imagine and to make sense of any communal organization: “A nation or public or market in which everyone could be known personally would be no nation or public or market at all” (Warner, 2002, p. 417). In Douglass’s case, ancient and modern utilizations of strangers seem to be working in an alternating and complementary way. As mentioned above, the predominantly white, abolitionist group’s approach to Douglass was marked by feelings of awe and admiration that refused to ascribe human traits to the man on the pulpit. In this regard, Douglass was elevated to the status of the mysterious, exotic wanderer of ancient times and was treated not as a constitutive part of the community but as a presence that necessitated a solution. As *What to the Slave Is the Fourth of July?* proceeds, Douglass aims at breaking and inverting the binary that associates white race with humanity while ascribing inhumane qualities to black race. Douglass depicts a scene in which “man-drover” armed with a bowie knife and a pistol drives the sad procession of slaves while “savage yells” and obscene curses

pour out of his mouth. The poor and wretched slaves, old and infirm men with “locks thinned and gray,” young mothers “whose shoulders are bare to the scorching sun, her briny tears falling on the brow of the babe in her arms;” proceed slowly under the rude and brutal gazes of American slave-buyers. This most “fiendish” and “shocking” spectacle, Douglass maintains, is what transpires in “the ruling part of the United States” (Douglass, 2015, p. 11).

By debunking the images of humanity attached to racial configurations, Douglass problematizes the figure of stranger and thus impedes the process of identification that renders the imagination of a nation possible. In lieu of the racially different figure of a slave or of a free black man as himself, he positions the white slave-driver at the center of strangeness and by implication holds such figure of oppression, not the oppressed slave, to be an integral part of American identity. In another instance of defamiliarization, Douglass further complicates the bonds of recognition and filiation the audience maintains with the founding fathers. Commencing with an eloquent praise of the deeds accomplished by those figures of eminence, he continues with a quadrant.

Is this the land your Fathers loved,
The freedom which they toiled to win?
Is this the earth whereon they moved?
Are these the graves they slumber in? (Douglass, 2015, p. 12)

In the following pages though, Douglass changes his tone from acclaim to ranting criticism and yet with another stanza, he negates his initial position of commendation.

Then, I dare to affirm, notwithstanding all I have said before, your fathers stooped,
basely stooped

To palter with us in a double sense:
And keep the word of promise to the ear,
But break it to the heart. (Douglass, 2015, p. 17)

Frederick Douglass’s highly paradoxical, and for some hypocritical, positions and statements throughout the whole speech may be explained in more than one way. It may be a rhetorical device and tactic to draw attention to the inconsistencies in the

American society and stir the people to action via its provocative language. Or, perhaps, Douglass was feeling the pulse of the public at the time and was just reflecting the pervading dilemmas in his speech and thus following the suit of others before him. Whatever his reasons may be for such perplexing statements, Douglass consistently pointed to The Declaration of Independence and the Constitution “framed by the illustrious fathers” for the origination of these double senses. Jacques Derrida attributes the contradictory dualities to the co-existence of performative and constative structures embedded within these two fundamental legislative and executive texts of the United States (Derrida, 1984, p. 21). Comprised of performative sentences, utterances that perform an action rather than describe a situation, The Declaration of Independence acted on the social reality and created conditions defining the new American. The famous preamble to the declaration, “We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights...” accomplishes the task of such a performative speech act whose abuse, for J. L. Austin, results in “unhappiness” for performative utterances are neither true nor false statements and can be declared null and void in response to a constative assertion or to an incompatible social reality (Austin, 1962). Perhaps recognizing such paradox, the authors of the declaration felt the need to finish the preamble with “the pursuit of happiness,” which according to Slavoj Zizek, is a modified version of John Locke’s natural rights of life, liberty and property and the last phrase is replaced by pursuit of happiness “as a way to negate the black slaves’ right to property” (Zizek, 2008, p. 493).

Conclusion

As the US nation emerged from a world in which power was embodied in the person of the crown, to one in which power vested in the people, blacks were consequently assigned to the former subjugated position that whites were held under the British rule. In this regard, nothing seems to have changed since the Revolution save the role and the number of the actors (rulers) in the following years. Even though the infant state showed the due signs required of a Habermasian bourgeois public sphere, rising from the ashes of a feudal system, it nevertheless made clear in all its private, social, legislative, and imagined discursiveness that there could be no place of citizenship for the emancipated blacks or half million slave population. All segments of the US society seemed to work in a complementary way to ever alienate, demonize and dislodge a population to the farthest end of the

spectrum of invisibility. Nash's question in the initial pages of this article seems hollow or at least utopian at this point. Emancipation was not just a simple matter of breaking the chains of bondage of the enslaved African-Americans and did not end there. When Jefferson was working in his dimly lit room on the first draft of the Declaration, he was probably not imagining Africans as one out of many to pursue liberty and happiness. Or when Madison and Washington were condemning the system, they were not probably doing so out of a concern to give the blacks the same status as the fellow whites enjoyed. How else could their silence and reluctance, and the ambivalence of the Quakers be explained?

The American Revolution did draw the boundaries and those actual boundaries decided the ultimate fate of a race and made the emancipation an illusory project. More than that, those boundaries made race a legitimate and a vital register of becoming a member – citizen - of the society in the ensuing years. It dawned earlier on James Forten, a black patriot who fought in the war, that “black Americans could achieve peoplehood and nationality only by becoming something other than Americans” (Nash, 2006, p. 144). Seventy-six years after the year 1776, Frederick Douglass was delivering the same agonizing truth to an anti-slavery audience in Corinthian Hall, Rochester: “This Fourth July is yours, not mine. You must rejoice, I must mourn” (Douglass, 2015, p. 7). The revolution marked the beginnings of a nation in miscellaneous and ambiguous ways. In its trail, it brought a hard-earned freedom, a glorious national discourse that Americans would memorize and solemnize to acknowledge their peoplehood. However, it was also a watershed moment in the national history that left its legacy as one ponderous, haunting contradiction to be resolved for the next two and a half centuries.⁴

Grant Support: The author received no financial support for this work.

4 Ever since the American Revolution and the Declaration of Independence, duplicity has been a benchmark word for the African American communities. In 1903, W. E. B. Du Bois introduced the concept of double consciousness to explain the conflicts in African-American subjects who had to live with “the sense of looking at one's self through the eyes of others” (351). In 1963, Martin Luther King Jr. called for an end to double-standards based on race and asked the US society to live up to the “true meaning of its creed” as was drawn out in the declaration. The Black Panther party rephrased the preamble and saw it as their right and duty “to throw off such government, and to provide new guards for their future security.” Civil society movements such as *Black Lives Matter*, formed after the murders of African American individuals by the US police in 2013, 2014 and 2015 are the living testimonies of bridging the color gap that still divides American citizenship along racial lines.

References

- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. New York: Verso Books.
- Austin, J. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press.
- Colaiaco, A. J. (2006). *Frederick Douglass and the fourth of July*. New York: Palgrave Macmillan.
- Derrida, J. (1984). *Otobiographies*. Paris: Galilee.
- Douglass, F. (2015). *What to the slave is the fourth of July?* South Carolina: Another Leaf Press.
- Genovese, E. (1988). *The world the slaveholders made: Two essays in interpretation*. New York: Pantheon Books.
- Habermas, J. (1991). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Massachusetts: MIT Press.
- Jameson, J. F. (1973). *The American revolution considered as a social movement*. New Jersey: Princeton University Press.
- Jefferson, T. (1905). *The works of Thomas Jefferson, vol. 1*. New York: The Knickerbocker Press.
- Jordan, W. (1968). *White over black: American attitudes toward the negro, 1550-1812*. Chapel Hill, Va. : University of North Carolina Press.
- Kaminski, P. J. (1995). *A necessary evil? slavery and the debate over the constitution*. Wisconsin: Madison House Publishers.
- Marx, K. & Engels, F. (1964). *The north American civil war*. Moscow: Progress Publishers.
- Nash, B. G. (2006). *The forgotten fifth: African Americans in the age of revolution*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Osborne, P. (2003). It is time for us to be up and doing. In M. Pohlmann (Ed.), *African American political thought: Integration vs. separatism, the colonial period to 1945* (pp. 7-11). London: Routledge.
- Patterson, O. (1999). *Rituals of blood: Consequences of slavery in two American centuries*. New York: Basic Civitas Books.
- Tannenbaum, F. (1963). *Slave and citizen: The negro in the Americas*. New York: Vintage Books.
- Warner, M. (2002). Publics and counterpublics. *Quarterly Journal of Speech*, 88:4, 413-425.
- Wood, S. G. (1993). *The radicalism of the American revolution*. New York: Vintage Books.
- Wood, S. G. (2011). *The idea of America: Reflections on the birth of the United States*. New York: The Penguin Press.
- Zizek, S. (2008). *In defense of lost causes*. New York, US: Verso Press.

İçeri'nin Dışarısı ve *Kabuk*'un İçerisi - Hélène Cixous ile Zeynep Kaçar'da Karşılaştırmalı Bir Dişil Yazı ve Yapısöküm Okuması*

Outside of the *Inside* and Inside of the *Kabuk(Shell)*- A Deconstructive and Comparative Lecture of the Feminine Writing in Hélène Cixous and Zeynep Kaçar

Esra Başak AYDINALP¹

*Bu konu, araştırmacı tarafından XIV. Ulusal Frankofoni Kongresinde Galatasaray Üniversitesi'nde 07.03.2019 tarihinde bildiri olarak sunulmuştur.

¹Res. Assist. Dr., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, French Language Teaching, Erzincan, Turkey

ORCID: E.B.A. 0000-0001-8035-5917

Corresponding author:

Esra Başak AYDINALP,
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi, Erzincan,
Türkiye
E-mail: esrabasakaydinalp@gmail.com

Submitted: 08.03.2019

Accepted: 14.06.2019

Citation: Aydınalp, E. B. (2019). Outside of the inside and inside of the kabuk (shell)- a deconstructive and comparative lecture of the feminine writing in Hélène Cixous and Zeynep Kaçar. *Litera*, 29(1), 59-75.
<https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0016>

ÖZ

Luce Irigaray, Julia Kristeva ve Hélène Cixous fallus merkezli batı düşüncesini yeni bir düşünsel yaratıcılık ve yazı pratiğiyle yapı söküme uğratarak, eril tahakkümü yerinden oynatmışlardır. Bu düşünürler, dişil yazının felsefi ve edebi metinlerde ikincil plana atılmasının altını oymak suretiyle yeni bir dişil eleştiri dinamiği geliştirmişlerdir. Bu araştırmada Jacques Derrida'nın izleri takip edilerek, Zeynep Kaçar'ın 2017'de yayınlanmış *Kabuk* adlı eserinin Hélène Cixous'un *Medusa'nın Kahkası* ve *Çıkış* adlı denemeleri üzerinden 1969 yılında yayınlanmış *İçinde* adlı romanının karşılaştırmalı bir dişil yazı okuması yapılacaktır. Hélène Cixous eril yapı ve retorik hareket ile kuşatılmış tarihsel yazı algısını yapısöküme uğratarak bir dişil yazı pratiği geliştirir. Kendi düşüncesini, yasayı ve sembolik olanı ayırıştırarak, dişil yazı ve cinsel fark üzerine oturur. Araştırmacının amacı, Zeynep Kaçar'ın *Kabuk* ve Hélène Cixous'un *İçinde* adlı eserlerinden yola çıkarak rüya/gerçek, beden/ruh, kadın/erkek, yazı/söz, ben/öteki, yaşam/ölüm karşıtlıkları üzerinden Jacques Derrida'nın deyişimiyle "bir dilden fazlası" olarak konumlanan dişil yaratımın kaydını yine cinsel fark ve dişil yazı üzerinden bir yapı söküme okumasıyla incelemektir. Yapılmak istenen, içeriğin dışarısına yani gerçeğin rüyasına ancak bir iç-yazı ile ulaşmayı beceren Hélène Cixous'un *İçinde* adlı özkurmaca eserini ve *Kabuk* dışına yani ruhtan bedene ancak bir iç-ses ile çıkmaya çalışan Zeynep Kaçar'ın kurmaca karakterlerini fallus merkezli bakış açısına sıkıştırılmış ölümlü, erkeği, sözü ve ben'i; yaşam, kadın, yazı ve öteki ile besleyerek yapı söküme çabası olarak okumak ve Jacques Derrida'nın deyişimiyle yayılan, sürekli değişen, dönüşen bir dişil yazının, estetiğin ve sesin çoğul bir dişil yaratımda izlerini sürmektir.

Anahtar Kelimeler: Hélène Cixous, Zeynep Kaçar, dişil yazı, yapı söküme, cinsel fark

ABSTRACT

By deconstructing the phallogocentric occidental thinking with a new creativity and writing practice and the masculine domination, Luce Irigaray, Hélène Cixous and Julia Kristeva developed a new dynamic of feminine criticism. They criticised the negligence of feminine writing in philosophical and literary texts. In this study, The

researcher intends to do a comparative lecture of feminine writing of Zeynep Kacar's *Kabuk* and Hélène Cixous' *Inside* based on the essays written by Cixous in 1975 entitled *The Laugh of Medusa* and *Outways*. By following the traces of Derrida's Grammatology, Hélène Cixous develops feminine writing by deconstructing the perception of historical writing conquered by the masculine structure and rhetoric movement. By dissociating the law from the symbolic, she composes her ideas on feminine writing and sexual difference. The aim of this research is to investigate *Kabuk* and *Inside* on the dichotomies of body/soul, woman/man, life/death, and writing/speech, I/other as it is stated as more than one language by Derrida. Thus, the researcher aims to trace the feminine creativity, aesthetics that is transferred, changed and disseminated continuously in Derrida's words. The aim is to read Cixous' auto-fictive book which reaches the dream of reality and the outside of the inside via an interior-writing and Kaçar's book which tries to arrive from the soul to body via an interior-voice and to deconstruct the phallus-centered death, man, speech and self by life, woman, writing and other.

Keywords: Hélène Cixous, Zeynep Kaçar, sexual difference, deconstruction, feminine writing

EXTENDED ABSTRACT

Hélène Cixous appeals to woman through feminine writing and creativity in her essays entitled *The Laugh of Medusa* and *Outways* in *The Newly Born Woman* published in 1975. In these essays, which gained a worldwide recognition, Cixous invites women to write and develops a new thinking and reading approach of sexual differences. She paved the way for feminine writing with mythological and intertextual references by using a deconstructive lecture. *The Laugh of Medusa* published in *Arc* deconstructs the phallogocentric thinking in occidental philosophy, the text reads Medusa which was conceived as an enigmatic figure and the dark side of the continent by mentioning the sexual differences in a multiple-voiced discourse. No way out for a hierarchical structuring in which one of the terms applies a kind of violence to the underestimated second term.

By following the traces of Jacques Derrida's deconstruction of phallogocentric occidental thinking the *Kabuk* of Zeynep Kaçar and the *Inside* of Hélène Cixous is read by a comparative feminine writing on the basis of *The Laugh of Medusa* and *The Newly Born Woman* both published in 1975. The researcher will try to respond to these questions:

- How does Hélène Cixous develop an interior-writing in order to reach the dream of reality by her auto-fictive text entitled *Inside*?
- How does Zeynep Kaçar find the way leading out of the shell by the interior-voice of her fictive characters who speak out ?
- How is the phallogocentric thinking linked to the death, the masculine, the

speech and I, is deconstructed by the life, the woman, writing and the other?

- How can we evaluate the potential on the plural creativity and the writing aesthetics of "écriture féminine" which disseminates, changes and transforms and follow up on the traces of such writing style?

By deconstructing the phallogocentric occidental thinking with a new creativity and writing practice and the masculine domination, Luce Irigaray, Hélène Cixous and Julia Kristeva developed a new dynamic in feminine criticism. They criticised the negligence of feminine writing in philosophical and literary texts. The researcher intends to do a comparative lecture of feminine writing of Zeynep Kacar's *Kabuk* and Hélène Cixous' *Inside* on the basis of the essays written by Cixous on 1975 entitled *The Laugh of Medusa* and *Outways*. Hélène Cixous develops a feminine writing by deconstructing the perception of historical writing conquered by masculine structure and the rhetoric movement. By dissociating the law from the symbolic, she composes her ideas on feminine writing and sexual differences. In this research, the aim is to investigate *Kabuk* and *Inside* on the dichotomies of body/soul, woman/man, life/death, writing/speech, I/other as it is stated as more than one language by Derrida. Thus, the researcher aims to trace the feminine creativity , aesthetics which is transferred, changed and disseminated continuously in Derrida's words . The aim is to read Cixous' autofictive book which reaches the dream of reality and the outside of the inside via an interior-writing and Kaçar's book which tries to arrive from the soul to body via an interior-voice and to deconstruct the fallus-centered death, man, speech and self by life, woman, writing and other.

Consequently, the researcher finds an answer to these questions and a voice, which encounters the appeal of Cixous in Zeynep Kaçar. According to Zeynep Kaçar, women who were abandoned to the imaginary and the unconsciousness should be taken out of the phallogocentric discourse and find a way leading to the symbolic order and interior-voice just like the interior-writing in Hélène Cixous. They who were imprisoned and regressed in phallogocentric formulations of the masculine hegemony should break the shell into pieces and overcome the lack associated with them. They should also create their own color, identity and voice on the stage of history.

Giriş

*Çiçekli şiirler yazmama kıızıyorsunuz bayım
Bilmiyorsunuz darmadağın gövdemi
Çiçekli perdelerin arkasında saklıyorum
Karanlıkta oturuyorum, ışıkları yakmıyorum*

Didem Madak

Jonathon Culler, Derrida'nın yapı söküm edimini "tarihin dışarda bıraktığı ve gizlediği şeyleri, bu baskıyı riske atarcasına kendisini tarih olarak inşa eden ve tarihi yine dışsal bir perspektiften tanımlamak ve en adil ve içkin olarak kendi kavramlarını yapılandırılmış bir soy kütüğü üzerinden çalışmak" olarak betimler. Ona göre bir söylemi yapı sökümü uğratmak ileri sürülen felsefeyi ve üzerine dayandığı hiyerarşik karşıtlığı nasıl zayıflattığını metnin içindeki yine metnin ileri sürdüğü temel argümanı ve kilit kavramın yarattığı retorik işlemleri belirleyerek okumaktır (Culler, 1982, s. 86).

Yapı söküm metni yok eden veya metne zarar veren bir işlem değildir, ancak yapı söküm metnin içindeki yapıların ikili bir seansta (double-seance) maskesini düşürmek için metnin içini oyar. Derrida *Yazı Bilime Dair* (1967) adlı eserinde yazı kavramına ışık tutar, bu bağlamda "différance"(ayırım), "trace"(iz), "archi-écriture"(kök-yazı) ve "gramme"(yazı) kavramlarından yola çıkarak yapısöküm adı verilen yeni bir kavram geliştirir. Derrida söz/yazı karşıtlığında sözü önceleyen metafizik önermeleri yapısökümü uğratır. Çünkü Derrida açısından yazı tüm tarih ve tarihsel oluş alanını açar, bu nedenle dilin kaynağı ile yazının kaynağı hiçbir şekilde birbirinden ayrılmaz (Aydınalp, 2014, s. 12). Bu nedenle yapı söküm iki aşamada gerçekleşir:

- 1- Ters-yüz edilme: hiyerarşik olan ikili yapıdaki güç ilişkisi yok edilir. Bu ilk anda yazı söze, kadın erkeğe, öteki aynıya, yok oluş, mevcudiyete ayrıcalıklı kılınır.
- 2- Nötrleşme: İlk kısımdaki ikili yapıda öncelikli ve ayrıcalıklı kılınan kavram hiyerarşik güç ilişkisi dengesinden sökülüp, daha öncül olan ve ikili düşünce içerisine yerleşik bulunan anlamlar terk edilir. Bu faz bir güçlü ses (super-voix), bir androjeni (androgénie) ve bir arkeyazının (archi-écriture) doğmasını sağlar. Yani ikili yapıdan sökülen kavram kararsızlaşır (indécidabilité) (Hottois, 1998, s. 306).

Jacques Derrida'da yapı söküme bir dilden fazlası olarak tanımlarken amacı hem dili ötekine açmak, hem de başka ve farklı olana bir soluk aldırmasıdır. Yazı bu farkın inşa edildiği bir olanağın temel unsurudur (Aydınalp, 2019, s. 32). Yirminci yüzyılın sonuncu çeyreğinde Julia Kristeva, Luce Irigaray ve Hélène Cixous Derrida'daki temel düşünüş şekillerinden biri olan fallus merkezli (phallogocentrique) batı düşüncesinin yapısının yapı söküme uğratılmasını (la déconstruction de phallogocentrisme) esas alarak yeni bir post yapısalci feminist anlayışın öncülüğünü yaptılar. Bu bağlamda yepyeni bir dişil yazı, dişil düşünüş, dişil ses ortaya attılar. Amaç bu dişil yazının, dişil sesin ve aşkın gösterilen olan fallusun (Phallus) tekil yapısını ve batı düşünüşündeki hâkimiyetini yerinden oynatarak sembolik, yani simgesel düzendeki (Ordre symbolique) babanın otoritesini (le nom du pere-babanın adları) yeniden tanımlamak ve imgesel düzlemde anne bedeni ile tekrar bağ kurmaktır. Bu bağlamda felsefe ve edebi düşünüşü baştan aşağı saran temel temsili ayırım olan kadın/erkek karşıtlığını, cinsel farklar üzerinden yeniden okumak ve bunun yazı, söz ve edebi metinlerde yaratımının yolunu açmaktır.

Araştırmacı, Hélène Cixous'un *Medusanın Kahkahası* ve *Çıkış* (1975) adlı metinlerinden yola çıkarak bu söz/yazı, erkek/kadın karşıtlığının yapı söküme uğratılması neticesinde bir dişil yazının ve bu dişil yazının beden yazınsal ifadesi ve ikamesi oluşunun olanaklarının Cixous tarafından nasıl oluşturulduğunun Derrida'nın yapı söküme kavramı üzerinden izlerini takip edecektir. Bunu yaparken ikili karşıtlıklar arası hiyerarşik yapı bir yandan sökülürken, bu yapının yazınsal ifadede nasıl cinsel farkların çoklu bir dağılımına ve yayılımına olanak sağladığı ortaya konacaktır.

Bu araştırmada Jacques Derrida'nın batı düşüncesinin fallus merkezli bakış açısını yapı söküme uğratan izleri takip edilerek Zeynep Kaçar'ın 2017'de yayınlanmış *Kabuk* adlı eserinin Hélène Cixous'un 1975 yılında yayınlanan *Medusanın Kahkahası* ve *Çıkış* adlı denemeleri üzerinden yine 1969 yılında yayınlanmış *İçinde* adlı romanının karşılaştırmalı bir dişil yazı okuması yapılacaktır. Çalışmada şu sorulara cevap aranacaktır:

- Hélène Cixous *İçinde* adlı özkurmaca eserinde içeriğinin dışarısına yani gerçeğin rüyasına nasıl bir iç-yazı geliştirerek ulaşır?
- Zeynep Kaçar *Kabuk* adlı eserindeki kurmaca karakterleri konuşatarak ruhtan bedene nasıl bir iç-ses ile kabuk dışına çıkar?
- Bu eserlerde fallus merkezli bakış açısına sıkıştırılmış ölüm, erkek, söz ve ben; yaşam, kadın, yazı ve öteki ile nasıl beslenerek yapı söküme uğratılır?

- Bu eserlerde sürekli yayılan, dağılan, değişen ve dönüşen bir dişil yazının estetiğinin ve sesin çoğul bir yaratımdaki potansiyeli nasıl değerlendirilir ve bu dişil yazının izleri nasıl sürülür?

Hélène Cixous 1975 yılında kaleme aldığı *Medusanın Kahkahası* ve *Çıkış* adlı denemelerinde kadınları yazıya ve yaratıma çağırır. Hem İngilizceye, hem de dünyanın birçok diline çevrilen bu eserlerde Cixous, kadınları yazıya davet etmekle kalmaz, aynı zamanda cinsel farklılıklar ve bu farklılıkların okunması konusunda yepyeni bir düşünce geliştirir. Fransa ve Fransa dışında 1970'lerden beri yükselen kadın ve toplumsal cinsiyet çalışmalarını derinden etkilemiş olan bu metinlerde Cixous eril düşüncenin yapı sökülmesini, hem mitolojik hem de metinler arası göndermelerle yaparak bir dişil yazı pratiğinin yolunu açar. 1975 yılında *Arc* dergisinin Simone de Beauvoir sayısında yayınlanan *Medusanın Kahkahası* felsefe ve batı düşünüş sistematiğinde öteden beri süregelen ataerkil yapıları sökerken, kadını kara kıta ve bir gizem olarak ele alan bu düşünce şeklini yine mitolojik bir figür olan Medusa üzerinden okur. Her ne kadar metin birinci çoğul şahıs kullanılarak yazılmış olsa da, Cixous düşüncesinde erkeği dışarda bırakmaz ve bu nedenle cinsel farktan değil, cinsel farklılardan yine çoğul olarak bahseder. Burada bir ikili, hiyerarşik yapı söz konusu değildir ve ona göre asıl özgürlük bu hiyerarşik bir terimin ötekine şiddet uyguladığı yapının hem kadınlar hem de erkekler tarafından çoklu bir şekilde sökülmesiyle belirginleşir.

Hélène Cixous'da Bir Feminist Manifesto Olarak Yazı

Kendini yaz, bedeninin sesini duyurmalı...

Hélène Cixous

Dişil yazının Fransa'da 1970'li yıllardan bu yana yükselişini anlamak için öncelikle Simone de Beauvoir'ın *İkinci Cins* adlı 1949 yılında kaleme aldığı eserini göz önünde bulundurmak gerekir. Nitekim *Medusanın Kahkahası* 1975 yılında *Arc* dergisinin "*Simone de Beauvoir ve Kadınların Mücadelesi*" adlı özel sayısında yayınlandı. Daha sonra söz konusu metin çevrilerek Amerikan Dergisi "*Sign*"da İngilizce olarak yayınlanmış ve feminist bir manifesto olarak feminist düşünüş içinde kayda alınmıştır. Hélène Cixous, Paris VIII Vincennes Üniversitesi'nde Avrupa'daki ilk Kadın Araştırmaları merkezini kurmuş ve *Politik ve Psikanaliz* adlı daha sonraları 1970 yılından itibaren *Kadın Özgürlüğü Hareketi* adıyla anılacak yapıya dâhil olmuştur (Aydınalp, 2018, s. 34).

Bu eserde Cixous kadınları yazıya davet eder ve onlara iç dünyalarını yazmaları gerektiğine dair çağrıda bulunur. Bu iç-yazı patriarkal sistemdeki akla dayalı düşünüş sistematiğini ve bu sistematiğin içine hapsolmuş ikili karşıtlıkları (ruh/beden, erkek/kadın, ben/öteki, akıl/duyumu, yaşam/ölüm vs.) yapı söküme uğratarak yeni bir dişil yazı “teorisi” geliştirmek üzerine kuruludur. Cixous, Medusa imgesini kullanarak kadını “kara kıtaya” indirgeyen Batı düşünce yapısını sağlam bir eleştirel yaklaşımla ele alır. Cixous’a göre gerek temsili dünya, gerek Batı felsefesi ve edebiyatı kadını bir özne olarak hem kendinden hem de yaşadığı toplumsal dinamiğin özünden soyutlamıştır. Aslında Simone de Beauvoir’ın Kadın Özgürlük Mücadelesi konusunda yayınladığı metni takiben daha eşitlikçi bir toplumun oluşturulması adına Hélène Cixous’un metni söylem bazında, dilsel ve pozisyon olarak patriarkal kültürde birçok feministe ilham veren ve cinsel farklılıkların daha iyi algılanması ve kadın sorununun derinine irdelenmesi için yeni bir soluk olmuştur. Bu durum ironik bir şekilde bugün tolerans ve farklılıkların beşiği Büyük Avrupa olarak adlandırılan özgür ifade kıtasında ortaya atılmıştır.

Medusanın Kahkahası kadınlığı negatif bir şekilde tanımlayan iki büyük anlatıya saldırır. Bunlardan ilki Freud’un kadını “kara kıta” olarak ele aldığı anlayıştır. Bu fallus merkezli bakış açısı kadının geleneksel olarak dilde temsil edilemez oluşu ve ölümlü bütünleştirilmesine dayanır. Diğer anlatı Medusaya aittir. Medusa kendisine bakmaya cesaret eden erkekleri taşla çevirir. Cixous’a göre, Medusanın direk gözlerine bakmak gerekir, Medusa ne ölümlüdür, ne de gizemli aksine çok güzeldir ve gülümser. Bu metin kadını patriarkal sistem tarafından baskı altına alan yapıyı ortaya çıkararak yeniden canlandırır. Bu, kadınların sembolik sessizliklerini kırmak için kadınlara yapılmış bir çağrıdır ve onları yazıya davet eder. Çünkü Cixous’a göre kadının toplumsal örüntüdeki yerini değiştirmenin tek yolu yazıdan ve bununla beraber toplumsal belleğin yeniden inşasından geçer.

Cixous’ta Çıkış ve Dişil Yazı Pratiği

Kadın/erkek ikilemini ele aldığımızda yasanın ve geleneğin etkisinden kaçmak neredeyse imkânsız bir hal almıştır ve ister istemez bu karşıtlık hiyerarşik bir yapı üzerinden tekrar tekrar inşa edilmektedir. Derrida ve Cixous kadını “kara kıta” olarak ele alan onu dilsel yapıların, ideolojilerin ve güç ilişkilerinin içine hapsedmiş olan fallus merkezli söylemi yapı söküme uğratarlar. Derrida’ya göre batı düşünüşü Platon’dan beri fallus merkezli bakış açısının hükmü altındadır, bu nedenle bu düşünüş şekli

kültürel, sosyal ve tarihi miras dâhilinde kadının toplumdaki yerini tartışmaya açar. Hem Derrida hem Cixous'ta yapısöküm ötekine, kararsız ve tahmin edilemez olana açılan bir kanaldır. Bu nedenle Derrida'da "ayırım"ın ve "izin" (1967) dilsel, felsefi ve yazınsal olarak ikamesi yazıdır. Cixous'da kendi çapında bir dişil yazı geliştirmekle; bu sosyal, felsefi, dilbilimsel ve tarihi yapıları kadını kapatan alanı sorgular ve tarihsel olarak kadın bedenine ve zihnine kazınmış baskıyı ortaya çıkararak onu özgürleştirme çabasına girişir.

Yazının politik olarak teorikleştirilmesi; Cixous'ta felsefi, edebi, politik olarak ataerkil yapıların sorgulanmasıyla başlar. 1975 tarihli *Çıkış* adlı denemesinde, Platon'dan beri batı düşünüşünü hâkimiyeti altına alan ikili hiyerarşik yapıların maskesini düşürür. Cixous bunları kendisi icat etmez, bu karşıtlıkları birkaç tane edebi, sözlü, felsefi metni okuyarak çıkarır ve ona göre bu karşıtlıklar en çok Hegel'in *Tinin Görüngübilimi* eserinde vücut bulur. Bu eserlerde kadın dışarda bırakılmıştır. Her terim bir öteki üzerine verili bir şiddet uygular. Diyalektik yapılar öznelliğin ve cinsel farklılığın oluşumunu engeller.

Çıkış 1975 yılında modern feminist hareketten kaynaklanan ilerici bir metindir ve tüm ataerkil söylemlerden kadının özgürleşmesini talep eder. Bu metinde Cixous Cathrine Clement ile birlikte bir dişil yazı geliştirir. Her ikisi de dişil yapının ve bilinçaltının imgesel, dil ve yazı ile nasıl belirlendiğini ortaya çıkarmaya çalışır. Tarihin, psikanalizin ve edebiyatın bir yapısöküm okuması ile arkasında gizlenen gerçeği ve kültürün bilinçaltını ortaya çıkararak tarihsel mecrada ele alırlar. Hélène Cixous sadece kadını yazıya çağırılmaz, aynı zamanda yeni bir tarih yazını için de çağrı yapar.

KADIN

ERKEK

Düşünce sürekli karşıtlıklarla çalıştı.

Söz/Yazı

Yüksek/Alçak

Doğa/Tarih

Doğa/Sanat

Doğa/Zihin

(Cixous, 1975, s. 116)

Bu hiyerarşik karşıtlıklar söylenceleri, anlatıları, yasaları, kitapları yapılandırır ve bu karşıtlıklar diyalektiktir, Cixous bunların içinde kadının yerini sorgular. Cixous açısından tüm sembolik sistemler gerek kültürel gerek tarihi ve sosyal bağlamda- ki bu sanat, din veya dil olsun- belirli söz merkezci şemalardan üretilmiştir. Hegel'deki efendi-köle söylemi modern çağdan beri batı düşüncesini etkisi altına alan bu diyalektik yapı, Cixous'u *Kendinin Hâkimiyeti ("Empire du propre")* olgusunu geliştirmeye yöneltti. Bu hâkimiyet sahip oluş, ötekinin elimine edilmesi üzerine kuruludur. Öyle ki fallus sembolik olarak daha önceden belirlenmiş gösterilenlerin sağlamaştırılması ve uzantısı olarak işlerlik kazanır. Çünkü söylem eril düşünüş tarafından şekillendirilmiştir ve bu yapı kadını, hem felsefi hem edebi düzlemde, eril söylemlere hapsedmiştir. Kadın kadınlığından, ifadeden, özgürlükten, bedeninden, kendi söyleminden yoksun bırakılmıştır. Varlığı eril yasaların gösterilenleri tarafından hüküm altına alınmış ve bu yasalar temsili dünyayı kavramsal ve dilbilimsel açıdan çevrelemektedir. Kültürel, sosyal, temsili ve psikik edininin bu şemaları söylemimizi belirlemekle kalmaz; bilgi ve güç dengesi ile olan ilişkimizi de belirler. Bu ilişki ikili karşıtlıklardan birinin ötekine sürekli bir şiddet uyguladığı bir bağlam üzerine oturtulur. (Kadın/erkek, söz/yazı, gösterilen/gösteren vs.) Bunların yapısını sökmek için Cixous, söz merkezci Batı düşüncesine saldırır ve kadını bedenini yazmaya çağırır, böylelikle kadın kendi gösterilen dünyasını oluşturacaktır. Bu dünyada ötekinin dışlanması söz konusu değildir.

Cixous'un kadının ezilmişliği ve doğduğu ülke Cezayir'in post-kolonileştirilmiş politik ve ekonomik pozisyonu arasında bir ilişki kurması kadın düşmanlığı ve dışlanmışlığını daha derinden hissetmesini sağlamıştır. Bu Fransa gibi ironik bir şekilde kendisini özgürlükler ülkesi olarak adlandıran bir ülkede vuku bulmaktadır. Bu durum onu tüm baskı araçlarının maskesini düşürmeye yöneltir. Kadınlar yüzyıllardır uyudukları uykudan uyanmalıdırlar, oysaki mevcut temsili sistem dâhilinde beyaz atlı prensin gelip onları uyandırmasına koşullandırılmışlardır. Kadının baskılanması sistemin kendisini devam ettirmesinin tek ve en önemli koşuludur. Bu dışlanmadan kaçınmak için Cixous kadınları hazlarını yazmaya davet eder, çünkü yazı sadece bir özgürleşme alanı olarak görülmez, aynı zamanda yeni bir dünya, aşk ve ötekine açılan kapıya bir çağrı niteliği taşır. Kadının baskı altına alındığı bu fallus merkezli bakış açısından çıkmanın yolu olarak Cixous, yazının temel bir işlevi olduğunu savunur. Ancak yazı yoluyla bilinçaltına hapsedilmiş pasif, duygusal, mantıksız kadın öznenin yerini tarih sahnesine çıkmış, aktif, özgür, tasvir edilemeyecek ve tanımlanamayacak kadın alacaktır.

Hélène Cixous'ta İçerinin Dışına Yazı Yoluyla Çıkmak

İçinde 1969 yılında Cixous'un kaleme aldığı otobiyografik kurgusal bir metindir. Bu eser ile Cixous Medicis ödülünü alır. Eserde Cixous yas, babanın ölümü, bu ölümü takip eden bir yıkılışı ele alarak belleğe kaydedilmiş bir yazıyı içsel bir düzeneğe kurgular. Hélène Cixous her zaman için yaşamın yanında olmakla beraber *İçinde* babanın ölümüne ithafen yazılmış bir metin değil, ancak simgesel düzlemle imgesel düzlem arasında bir geçiş oluşturan bir metindir. Bu ölümden yaşama, gerçeklikten kurgusala doğru bir geçiştir. Yaşam dil ile simgesele yaklaştıkça, yazı imgesel düzlemde kendini bulur. Baba simgesel düzlemde ölürken, yaşam yazı ile imgesel düzlemde akar.

Yazı, Cixous'u yaşama yaklaştırırken, yaşam ve ölüm arasında bir köprü görevi görür. Bu noktada kadın oluş hayatın içinden yazı yoluyla çekip çıkarılır. Bunu yaparak Cixous sadece tarihsel olanı değil, ölümlü olanı da yapı söküme uğratır. Kadını kendi iç dünyasını yazmaya çağırır. Bu çağrı beden, bilinçaltının ve bilincin kadın üzerinde bıraktığı izlerin ve yaşamsal yaraların kaydı, yazı üzerindeki izdüşümüdür. Sonuç olarak kadın kendisinin iç dünyasından ve yaşamın içerisinden yazı yoluyla topluma, kültüre ve tarihe açılır. Dil, bu nedenle Cixous'ta yaşamın kendisine bir dönüştür.

Derler ki, yaşam ve ölüm dilin sahip olduğu güce sahiptir. Benim cehennemimin bahçesinde kelimeler delilerimdir. Ben bir ateşten tahtta oturmaktayım ve kendime ait dili dinliyorum. Burada hakikat var. (Cixous, 1986, s. 7)¹

Cixous *İçinde* eserine bu cümlelerle başlar. Yaşam ve ölüm arasında karşılaşma kadına kelimeler, gösterilenler, simgesel düzen, imgesel düzen, bilinçaltını tekrar tekrar inşa etme ve düzenleme olanağı sağlar. Yazan kişi ölümün kasvetinden arınır, yazı ölüm ve yaşam arasında denge unsuruna dönüşür. Böylelikle hem yaşam kendisini ölüm, hem de ölüm kendisini yaşama açarak tarihsel, kültürel ve sosyal olarak kadının ölüm ve gizemle bağdaştırılan yapısı sökülür.

İçinde kitabının başından itibaren Cixous ikili karşıtlıkları yapı söküme uğratır. Okuyucu dilin kıskacına alınmış bu iç-yazıyı düşünmek zorunda bırakılır.

1 Bu eserin alıntılarındaki çeviriler araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Güneş başlangıcımızda batar ve sonumuzda doğardı. Ben doğuda doğdum ve batıda öldüm. Dünya küçük ve zaman dardı. Ben içindeydim. Ölümün aşk kadar güçlü olduğunu söylerler ve ben içindeyim ve yaşam ölümden daha güçlüdür ve ben içindeyim. Yaşamın ve ölümün dik ile aynı güce sahip olduğunu söylerler. Benim cehennemimin bahçesinde kelimeler delilerimdir. (Cixous, 1986, s.11)

Burada anlatıcının babasının ölümünden sonra kendisini hapsedtiği iç sesler ile yüz yüze kalışı resmedilir. Cixous bu iç-sesten özgürleşmenin yollarını arar ve bu iç-sesler onda dil aracılığıyla imgeseli yazdığı bir iç-yazıya dönüşür. Bu çocukluk kaybı onu içeri girmeye ve bu içeriğin dışına çıkmaya zorlar, böylelikle bu iç-yazı imgesel ve sembolik olanın arasına yerleşir.

EVİM SINIRLANDIRILMIŞTIR. EVİMİN ETRAFI ÇİTLERLE ÇEVİRİLDİR, İÇİNDE biz yaşarız. (Cixous, 1986, s. 11)

Bu sınırlandırılmış ev, hem anlatıcının hem de yazarın iç dünyasını sembolize eder; içerisi ile dışarısı onda babanın kaybından sonra ortaya çıkmış kapatılmışlık duygusuna eşlik eder. Bu duygunun dışına çıkmanın tek yolu yazmaktır. Bu iç-yazı çocuk imgeselinde ki iç-sestir. Böylece ölen babası “her yerde izlerini bırakarak” (Cixous, 1986, s. 14) yok olmuştur. Baba figürü, bu iç ve dış arasındaki sınırdaki ölüm ve yaşam, dil ve sessizlik, imgesel ve sembolik arasında konumlanır. Beklenmedik bu ölüm anlatıcıda da yazar gibi çok üretken bir imgelem dünyasının oluşmasını tetikler. Yazar şöyle der: “Yaşamımda ölüme yer yoktu, hayatım imgeselin yoğunluğu ile dopdoluydu.” (Cixous, 1986, s. 20).

Yazı bu ani kaybın yerine geçerek yazanda iç/dış, ölüm/yaşam, bilinç/bilinçaltı, sembolik/imesel, yazı/söz arasında kalarak bir telafi rolünü üstlenir ve burada yazar sembolik dili yapı söküme uğratar. Cixous’un eserlerinde estetik kaygı ön plana çıkar, bu eserde bu kaygı babanın ölümü ile ön plana çıkan duygu durumundan beslenir. Söz konusu durum yazarı da anlatıcıyı da yazıya yaklaştırır. İç-sesi ortaya çıkaran yazı ona kültürel ve sosyal baskılardan arınarak kendi yaratımının ve kadın oluşun yollarını da açar.

İçinde psikanalitik açıdan birçok şekilde okunabilir. Ev tarafından çevrelenmiş ve hissedilen kapatılmışlık duygusu sembolik düzlemde bir yeniden doğuş olarak yorumlanabilir. Evin dışına çıkmak için kullanılan yazı aynı zamanda anlatıcının ölüm fikriyle de yüzleşmesini sağlar. Bu bağlamda anlatıcı baba ile dil arasında bir bağ kurar.

Benim çok az kelimem var, bütün kelimelere sahip olan babam aceleyle gitti ve onları bana verecek zamanı bulamadı. (Cixous, 1986, s. 52)

Burada anlatıcı babanın sembolik düzlemdeki otoritesinden uzak kalmış olmasının onda iç-yazı, bilinçaltı ve imgesele ulaşmak için bir yol açtığını itiraf eder gibidir. Anlatıcı dilsel kategorileri ve somut sınırlılıkları yazı yoluyla aşmak istemektedir. Bunun yanında Hélène Cixous anlatıcı üzerinden kurguladığı özneyi sembolik baba ve yasa ile bağdaştırır. Bu doğrultuda yazı, yasa ve sembolik ile olan bağını kırmasının tek koşulu olarak belirir. Bu acı kaybın üstesinden gelmesinin de tek yolu yine iç seslerini yazıya dökerek bir iç-yazı oluşturmaktır. Babasının ölümüyle, Hélène Cixous ve anlatıcı kendilerini yazıya ve tarihe yönlendireceklerdir, oysaki yazı da tarih de babanın elleri arasındadır.

İçinde eseri iki bölümden oluşur, anlatıcı iki kayıp gösterilen ile ilişki halindedir, bu gösterilenlerden biri babası öteki ise ayrılmış olduğu sevgilisidir. Bu iki eksik gösterilen bir iç-yazı ile telafi edilerek acı dolu olan bir deneyim yerini bir başka gösterilen olan kadın-oluşa ve ona ait iç-yazı ve iç-sese bırakır. Burada yapılmak istenen gösterileni olmayan kadın pozisyonunu inkâr etmektir. Kurgusal senaryo, diyalog ve imgelerle anlatıcı zamanda geri gider ve yasaya direnir, kendisini yasanın ve bilincin dışına konumlarken, bir yandan da bilinçaltını ve kadın öznelliğini geliştirir. Lacan tarafından kadında eksik olduğu iddia edilen aşkın gösterilen-yani fallus- doludizgin bir yazı ile tekrar bulunur ve bunu Cixous bir yapı sökülme işlemi ve dil dâhilinde yapar. Anlatıcı dilin içindedir ve yine dil aracılığıyla dilin dışına çıkmıştır. "*İçinde*" dilbilimsel ve metinsel bir uzama dönüşür, kelimeler içselleştirilir ve öte yandan sembolik olanın dışsallaştırılmasıyla yazı aracılığıyla bilinçaltı, kadın imgelem ve kadın özneliği kâğıda yansır. Ölümün yerini bir iç-ses, bunu takiben derinleşen bir iç-yazı almıştır.

Zeynep Kaçar'da Kadının Toplumsal Kabuk Dışına İç-sesi ile Çıkışı

2017 yılında basılan Zeynep Kaçar'ın Kabuk adlı eseri birbirine geçmiş bir şekilde üç kadının (anneanne- anne- torun) hikâyesini anlatır. Zeynep Kaçar, eril yapı içine hapsedilmiş kadının iç-sesleri ile okuyucuyu baş başa bırakır ve hikâye örüntüsünde gerçek/kurgusal, akıl/delilik, ruh/beden, yaşam/ölüm, kadın/erkek gibi karşıtlıklar tıpkı bu hikâyeler gibi birbiri içine geçmiştir. Kitabın kapağı son derece özenle seçilmiştir, kapakta birbiri içine geçebilen üç matruşka deseni yüzleri "karartılmış" bir

ifadeyle resmedilmişlerdir. Bu ifade Freud'un "kara kıta" olarak kadını resmetmesine gönderme yapmakla birlikte, anlatılan hikâyede beden adeta bir kabuk olarak resmedilir, bu kara kıtadan çıkışın da yolunun kabuğu kırmak ve kendisini görünür kılmak olduğu aşikârdır. Burada hem gizemli olarak ele alınan kadın ruhu hem de onun toplumsal örüntüdeki yeri sorgulanır niteliklere sahip bir gösterilenle okur daha kitabın girişinde karşı karşıya bırakılır. Yüzü olmayan matruşkalar, toplum içinde yüzü ve kimliği inkâra kalkılan kadınları çağrıştırmaktadır.

Okuyucu daha ilk satırlardan itibaren anneannenin iç-sesleri ile karşılaşır, bu iç-sesler adeta monolog gibidir, ne bir adresleri vardır, ne de bir muhatabı. İlk kısım "rüyada, orada, derinde, hep" diye başlar. Burada gösterilenler adeta okuyucuyu bir rüyanın içine çeker, bu rüyanın kurgusal boyutunda okuyucu kadının iç-sesi ile karşılaşır. Kurgusal olan ile gerçek, bilinçaltı ile bilinç, rüya olan ile hakikat birbirinden ayırt edilemez niteliktedir. Ve bu sesler derinden, bilinçaltı ile bilincin, imgesel ve sembolik olanın karşılaştığı yerden kaynak alır. Derinde olan iç-ses kurgu yoluyla bir iç-yazıya dönüşür. Bundan sonra ölüm teması ikinci bölümde ilk olarak "ölsüm" başlığıyla ele alınır. Aslında metin son derece yaşamsaldır, okur okuduğu metnin başlığını içinde geçen anne-kız diyalog ve anne monoloğunun neresine koyacağını şaşırır. Çünkü aslında bir ölüm yoktur ortada henüz, her haliyle olaylar son derece yaşamsaldır. Okur anlatıcının burada ölümü çağırma sebebini daha sonra ki hikâyede bulacaktır.

İlk iki başlıktan ilkinde anneanne, ikincisinde annenin hikâyesi anlatılırken üçüncü başlıkla "başka biri, bambaşka, ben olmayan" birlikte okur üçüncü karakter yani torunla karşılaşır. Âşık olduğu erkek için zayıflamaya çalışan anlatıcı kendi bedeninden tiksinti ve utanç duymaktadır.

Nasıl, nasıl nasıl? Utanmak bile utandırıyor beni tekrar. Bin bir katman vardı utanmanın içimde. Gövdemden utanıyordum, kendimden utandığım için utanıyordum. Bütün bunların toplamında hissettiğim her duygunun beni taktikler geliştirmeye itmesinden utanıyordum. Ama ya zayıflayınca? Her şey farklı olacak. O da bana âşık. Birlikte. (Kaçar, 2017, s. 20)

Bu utanç onu kendi bedeninden çıkıp başka bir bedene geçme ıstırabı ile ve ruha asılı kalan varlığıyla yine sözden yazıya aktarılmış bir iç-sesle baş başa bırakır. Bu ses kadının imgeseliyle toplumun sembolik düzeninin karşılaştığı noktaya tekabül eder. İçindeki bin bir katmanlı utanç duygusu ile kendisine ve varoluşuna hem yeni bir

kimlik hem de yeni bir yüz aramakta, kendi kimlik imgesinin sembolik düzlemde toplumsal ve fallus merkezli bakış açısı tarafından kabul görmesi için utançla karışık bir bilinç hali taşımaktadır. Kendi hali olan iç-sesi, bilinçaltı ve imgelem dünyası, başkası durumuna dönüşen bir iç-yazı ile sembolik düzlemde toplumsal ve eril olanla karşılaşır.

Kim bilebilir... Annenin asla delirmeyeceğini, babanın her akşam eve döneceğini ve kardeşinin hiç terk etmeyeceğini bu kabuğu? Öyle sarsılmaz bir inanç. Öyle keskin bir bilgi. Ve genç kız olmak o kabukta, yeryüzünün tek ele geçirilmez kabuğu, duvarları beş metre kalın, çatlamaz, kırılmaz. Dışardan ve içeriden ve hatta derinde hiçbir düşmanın yıkamayacağı o iç dünyada büyüme, ağaçlar hep aynı yerde, duvarlar hep aynı kalınlıkta, bahçe desen bahçe, uyku desen uyku. Var olmak böyle bir şey olmalı. Kim bilebilir? (Kaçar, 2017, s. 38)

Kabuk'ta ki bu iç-sesler; uyuyan, deliren ve bütün bu toplumsal tahakkümün sınırlarını ve kabuğunu aşmaya çalışan kadınların iç sesleri, bunlardan biri korkularına karşı uykuya dalan Sabiha, diğeri geçmişte yaşayan ve kendisini arayan Sezin diğeri ise ne uykuda kalmak ne de delirmek, bütün bu kaderi anneanesi ve annesiyle paylaşmak istemeyen Fusün'un iç-sesidir. Bu ne içeride ne dışarda olma durumu kadınların ölümle, ötekiyle, iç dünyalarıyla, delilikle ve nihayetinde toplumsal düzlemde yasanın sembolü olan aile ile karşılaşmasından ibarettir. Aile sembolik düzlemde kabuk işlevi görürken okur da anlatıcılar da bu kabuğun dışına çıkmaya yazı ve imgesel olan ile davet edilir. Yasa akılsa, yazı deliliktir, kabuk aileyse, kadın içindekidir, sembolik olan iç-ses ise, imgesel olan iç-yazıya dönüşmüş toplumsal, kültürel ve sosyal formlardır. Yazar erkek akli neredeyse dışarda bırakmış, bütün romanı kadın karakterler üzerinden kurgulayarak bu labirent, yani kabuğun dışına çıkmanın yolunu göstermeye niyetlenmiştir. Kadına ses bulur, onu ete ve kemiğe büründürür. Bu sosyal, kültürel ve kadını uykuya, deliliğe, tahakküme zorlayan formlar yine kadının gücü, yani bilinç akışıyla alt üst edilir. Ortalama bir dünyada sıradan olan aileden ve kendi kabuğundan kadın kendi kimliği, kendi iç-sesi yani kendi imgeseli ile sıyrılır.

Sevmiyorum insanları. Huylarına gitmeyi, laklaklarını dinlemeyi , aman da pek içten olmayan konuşmalarınısanki tek tuhaf benmişim gibi öyle olmadıklarını söylediğimde yüzüme hayretle bakmalarını, samimiyet yalanıyla küçümsemelerini ...el sıkarken sıkılmalarını, öperken öpmemelerini, sarılırken sarılmamalarını, tüm insanca

sandıkları iğrençliklerini, hepsini, her şeylerini unutmak ve bir gül yapıp kumaştan boyaya batıra batıra duvarları güllerle kaplamak istiyorum. (Kaçar, 2017, s. 47)

Sabiha'nın iç sesi bu bağlamda bu kabuğu imgesel düzleme taşıyan bir itiraf gibidir. Duvarları güllerle kaplamak isterken adeta onu kabuğa sıkıştırıp bırakan ötekine her şeye rağmen açılan bir penceredir. Kumaşlar onun kabuğunu bir yandan kalınlaştırırken, o dışarıya çıkmamanın yolunu yine o kumaşlarla adeta yanık olan yüzünü örtme duygusuyla deri değiştirmektedir.

Bense sürekli değişmek, savaşmak, kendimle dalaşıp uğraşıp hep bir mantıklı yol bulmak zorundayım. Olağan güzel, olağan iyi, olağan makul değilim çünkü. Neyim varsa olağandan epey uzak. Sürekli kendimi akla yola uydurma çabası. (Kaçar, 2017, s. 52)

Deri değiştiren sadece o değildir, Muhsin de kimliğini değiştirir ve hikâyede Efsun'a dönüşür. Muhsin sebep olduğu yangının yaralarının kendisinde ve annesinin bilinçaltında bıraktığı izlerini adeta bilinçte kendine yeni bir "kadın" kimliği yaratarak sarmaya, telafi etmeye çalışır. Burada Lacan'ın ayna teorisine (Lacan, 2013) adeta meydan okumakta, yasa, babanın adları ve otoritesine meydan okurcasına bilinçaltını bilinçle yüzleştirerek, imgeselden sembolige bir yolculuğa girer ve bu yolculuk bir meta-dil yani iç-seslerle yapılmaktadır. Lacan'a göre "bilinçaltı dil gibi örgütlenmiştir." Örgütlenen bilinçaltından yazar tıpkı Cixous gibi kadını çeker alır ve yasa ihlal edilir, bilinçaltı yaşama ve tarihe taşınır, bilinçaltı bilinçten rolünü çalıp aynadaki aksiyale karşılaşır. Lacan'ın ayna teorisinde görülen özne artık aşkın gösterilen fallus değil, kadındır. Aynadaki akiste görülen Muhsin, artık Efsun halini almıştır. Kabuk böylelikle kırılır.

Sonuç

Cixous yaptığı bir söyleşide "herhangi bir anda, her şeyini kaybetmiş kişi için, ki bu bir varlık veya ülke olsun, dil bir ülkeye dönüşür." (akt. Diaz Diocatretz, M. ve Rossum- Guyon, F., 1990, s. 46) der. Aynı söyleşide, Hélène Cixous dili ülkesi olarak düşünmekte ve 1955 yılından beri edebi yazını "imgesel bir vatandaşlık" olarak benimsediğini dile getirmektedir. Bu nedenle onu kendi varoluşunu yazı aracılığıyla bir "kadın-oluş" sürecine dönüştürdüğü bir göçebe gibi düşünmek hiç de yanlış olmayacaktır. Kimileri için tüm otoriter ve merkezi yapılara meydan okuyan Cixous, diğerleri için ütöpik bir düşünceye sahip bir serüveni

olarak görülebilir. Fakat bu durum bile, kadınların hala ataerkil yapının baskısı altında ve bu baskının doğası sadece gerek dilbilimsel gerek felsefi düzlemde değil, aynı zamanda kültürel, kapitalist, tarihi ve toplumsal boyutlarda oluşunu öteleyemez.

Cixous bireyde çoklu kimlik algısını geliştirme çabasındadır. Bir otonom kadın özne oluşturarak Lacan'ın libidinal gelişim teorisinin ve klasik edebiyat metninin erkek özneyi defalarca yaratan araçlarını ters yüz eder. Cixous'un bu adaptasyonu, onun psikanalitik ile olan ilişkisini açığa çıkarır. Çünkü psikanalitik bağlam kadın öznelliği ve onun temsili açısından önem arz eder. Oidipus kompleksini takiben erkek çocuk simgesel düzene girer ve annesine karşı duyduğu arzuyu baskılar, buna paralel kız çocuğu psikanalitik öğretilerde eksiklik ile bağdaştırılır. Bu durum kendini babanın adı ya da yasayla kurulan ilişki ile belirgin kılar. Oysa burada babanın adı sosyal yasalara gönderme yapar niteliktedir. Öznenin deneyimi simgesel düzende dilin kültüre empoze ettiği nominalizasyon ile baskı altına alınır. Böylelikle kişiyi bir heteroseksüel kimlik edinmeye yöneltir ve bu heteroseksüel kimlik patriarkal eril yasa ile bütünüyle uyuşur. Heteroseksüel eril özne simgesel düzeyde dilbilimsel formülasyonun inşasından ibarettir. Bu özne aynı zamanda ideal bir kültürel öznedir. Doğal bir özne değildir. Bu perspektifle kadınlar doğal ve dilbilimsel sistemden kovulmuşlardır ve daha sonraları gerek psikanaliz gerek diğer büyük anlatılarda sürekli eksik bir role büründürülmüşlerdir.

Derrida'yı takiben Cixous simgesel düzenin eril ve fallus merkezli olduğunu ve kadının öznel deneyimlerini ifadeden yoksun olduğunu bunun yanında kadının zaten eksik olan bir eksiklikten eksik olamayacağını belirtir. Derrida'ya göre anlam sürekli ertelenir ve asla birincil değildir. Eğer dil durağan ve bütünlüklü değilse, bu dili oluşturduğu ve inşa ettiği özne de asla tam olamaz. Öznenin oluşumu Lacancı tek ve tam özne (aşkın gösterilen fallus) merkezli anlayışa ters düşer. Bu nedenle kadın çokluk ve açıklığa dair bir potansiyel olarak kavramsallaştırılır. Fallus merkezli bir dil gösteren gösterilen arası objektif bir ilişki isteyen dil yapısından oluşmakta olan ve özerk kadın öznelliğini ifade etmekte sürekli olarak eksik ve yetersiz kalır. Bu ifadeyi Cixous, dişil yazı ve dişil libidinal ekonomi olarak tanımlar. Bu nedenle Cixous kadınları "beyaz mürekkeplerini" (Cixous, 2008, s. 10) ellerine almaya çağırır, bu kaderlerini aktif bir özgürleşme olayına dönüştürmek için son derece elzemdir. Bu nedenle Cixous "Benim metnim siyah ve beyaz, süten ve geceden yazılmıştır" (Cixous, 2008, s. 113) diyerek kadını bir nesne-kadın pozisyonundan çıkarıp kendi öznesi kılmaya uğraşır. Hélène Cixous aslında yeni bir dünya-dili öngörmektedir. Bu dil aynı zamanda bir yeni beden dilidir.

Joyce, Montaigne, Stendhal, Dostoyevski, Shakespeare ve aynı zamanda Genet ve Clarice Lispector gibi yazarları yazıya geri çağırın niteliktedir. Yazı onda boşluğa açılmaktan ziyade bir içinde doğuş potansiyeli barındıran bir oluş biçimidir. Adeta boşlukta oluşu yeniden doğuşa dönüştüren bir olaydır. Bu Orpheusvari bir oluştur, çünkü Orheus gibi o da mistik ve üretken yazı gücü ile ölümleri yaşama ve yazıya, yani kayda yaklaştırır. Onun için yazı özgürleşme ve mevcut sosyal düzeni altüst edebilecek bir potansiyel ve alandır, bu şekilde bilinçaltında baskılanan Doğa ve Kadın tarih sahnesinde tekrar hakkı olan yeri bulacaktır.

Zeynep Kaçar'da ise Cixous'a ait olan seslenişe bir cevap bulmaktayız. Sürekli bilinçaltı ve imgesele terk edilen kadın Kaçar'a göre, oradan çekip çıkarılmalı ve artık Cixous'taki iç-yazıya benzer şekilde bir iç-sese ve sembolik olana doğru yol almalı, toplumun ona atfettiği mahrumiyet, yolluk, eksiklik ve tüm erkek egemen formların içinde hapsedilmiş kadın hem kabuğunu kırmalı, kendini tarih sahnesine taşımalı, kendi sesini, rengini, kimliğini yaratıp kendini var kılmalıdır.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almamıştır.

Kaynakça

- Aydinalp, E. B. (2019). *Ötekinin tekdilliliği ve Homo-hegemonyanın anadildeki izleri- Jacques Derrida'da bir dilden fazlası olarak yazı*, Düşünbil, Sayı: 75.
- Aydinalp, E. B. (2014). *Le concept de l'écriture chez Jacques Derrida, une analyse thématique et descriptive*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aydinalp, E. B. (2018) *L'écriture féminine dans l'oeuvre d'Hélène Cixous, une lecture de déconstruction*, Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Beauvoir, S. (1986). *Deuxieme sexe*, Paris: Gallimard
- Cixous, H et Clement, C. (1975). *La jeune née*, Paris: Union Générale d'éditions.
- Cixous, H. (1986). *Dedans*, Paris: Des femmes.
- Cixous, H. (2008). *White Ink,, interviews on sex, text and politics*, edit. Susan Sellers, Newyork: Columba Universty Press
- Cixous, H. (2010). *Le Rire de Meduse et autres ironies*. Paris: Galilée
- Culler, J. (1982). *On deconstruction, Theory and Criticism after Structuralism*, Newyork: Cornell University Press.
- Derrida, J. (1967). *De la Grammatologie*. Paris: Minuit.
- Derrida, J. (1967). *L'écriture et la différence*. Paris: Seuil.
- Diaz Diocatrez, M. & Rossum- Guyon, F. (1990). *Hélène Cixous, chemins d'une écriture*. Paris: Presses Universitaires de Vincennes.
- Hottois, G. (2005). *De la Renaissance à la postmodernité, une histoire de la philosophie moderne et contemporaine*. 3 ed. Bruxelles: De Boeck.
- Kaçar, Z. (2017). *Kabuk*, İstanbul: Say yay.
- Lacan, J. (2013). *Fallus'un anlami*. çev: Saffet Murat Tuna, İstanbul: Altıkırkbeş yay.

Emile Ajar / Romain Gary'nin *Yalan-Roman*'ında Kendi Olmanın Olanaksızlığı

The Impossibility of Being-Oneself in *Pseudo* by Emile Ajar / Romain Gary

Şevket KADIOĞLU¹

¹Assist. Prof., Pamukkale University, Faculty of Science and Arts, Department of French Language and Literature, Istanbul, Turkey

ORCID: Ş.K. 0000-0002-0503-2082

Corresponding author:

Şevket KADIOĞLU,
Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Pamukkale, Denizli, Türkiye
E-mail: kadioglu_s@hotmail.com

Submitted: 25.03.2019

Revision Requested: 03.04.2019

Last Revision Received: 12.04.2019

Accepted: 28.05.2019

Citation: Kadioglu, S. (2019). The impossibility of Being-Oneself in *Pseudo* by Emile Ajar / Romain Gary. *Litera*, 29(1), 77-94.

<https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0019>

Öz

1914 yılında Litvanya'da doğan Romain Gary 1956 yılında Türkçe'ye *Cennetin Kökleri* başlığıyla aktarılan *Les Racines du Ciel* adlı romanıyla Fransa'nın en saygın yazın ödüllerinden biri olan Goncourt ödülünü kazanmıştır. Geçen zaman içerisinde eleştirmenlerin Gary'yi, kendini tekrarlayan, gününü doldurmuş yazar olarak nitelendirmesi üzerine yazın dünyasına bir oyun oynayarak, *La Vie devant soi* adlı romanıyla, Emile Ajar adıyla da 1975 yılında bu ödülü ikinci kez kazanmış ama avukatı aracılığı ile, Fransa'da bir yazara bir kez verilen ödülü geri çevirerek yazın dünyasının tüm dikkatlerini üzerine çekmiştir. Onun *Yalan-Roman* başlığıyla Türkçe'ye çevrilen *Pseudo* adlı romanı da yazarın bu ikili ama çatışkın kimliğinin öyküsünü ironik bir dille anlatıyor. Yer yer, Hegel, Husserl, Heidegger, Bourdieu gibi düşünürlerin kuramlarına başvurarak felsefi ve eklektik bir yaklaşım uygulayacağımız bu çalışmada, bunca yalanın var olduğu bir toplumda, "mış gibi yapmak" yalanı üzerine kurulu bir dünyada "normallik" durumunu ve bununla ilintili olarak, başlangıcı olmayan bir ait oluş içerisinde kendi olmanın ne kadar olanaklı olduğunu tartışmaya çalışacağız. Bu çalışmada, gerçekliği tedavi etme" iddiasındaki psikiyatri klinikleri ile sivil yaşam arasında mekik dokuyan ve "nevrotik bir hastanın sayıklamaları biçiminde de algılanacak olan bu roman çerçevesinde gerçekle uydurma olanın mücadelesinde belki de bu sayıklamaların üstün geldiğine dikkat çekmeye çalışacağız ve "ait oluşu iyice azaltmak amacıyla" kendini gizlemeye çalışan birinin var olmama mücadelesiyle nasıl var olduğunu ama aslında kendi olmanın olanaksızlığı ile nasıl yok olduğunu göstermeye çabalayacağız.

Anahtar Kelimeler: Gerçek/gerçeklik, yalan, ait oluş, normallik, kendi olmak

ABSTRACT

Romain Gary, born in Lithuania in 1914, won the Goncourt Prize, one of the most prestigious literary awards of France with his novel *Les Racines du Ciel* (*The Roots of Heaven*) in 1956. Over time, although critics describe Gary as a repetitive, fruitless and barren author, he won the prize for the second time with *La Vie devant soi* signed on Emile Ajar in 1975, but he played a game to the literary world rejecting this prize given to an author only once and for all during his life, and thus he attracted all the attention of the literary world. His novel, *Pseudo*, tells the story of the ambivalent and conflictual identity of the author in an ironic way. In this work, we will try to discuss the state of normality in a world of pretending, in a society where there are so many lies and how it is possible to be oneself. In this study which will be making use of a philosophical and eclectic approach employing the theories of thinkers such as Hegel, Husserl, Heidegger and Bourdieu from time to time, we will try to draw attention to the fact that this novel, which can be read as the hallucinations of a neurotic who commutes between civilian life and psychiatry clinics, claims to treat reality perhaps surpasses those illusions that prevail in the struggle with the fact and fiction. We will try to show how someone trying to hide himself to reduce belonging makes his existence possible within the effort of non-existence, and, on the other hand, how he could be non-existent in the impossibility of being-oneself.

Keywords: Real/Reality, lie, belonging, normality, being-oneself

EXTENDED ABSTRACT

Romain Gary was born in Lithuania in 1914. After living in Italy and Poland for a while, he and his mother settled in France in the early 1930s. In his childhood, he took an interest in literature by means of the influence of his mother who dreamed of a brilliant career for him. He achieved his first significant success in the field of literature with his novel *L'Education européenne*, and in 1956, he won the Goncourt Prize for his novel *Les Racines du ciel* (*The Roots of Heaven*). Gary, who became mediatic with his marriage to American actress Jean Seberg and who was well known in the world of cinema, continued his literary works. Later, the events in Romain Gary's literary and personal life became the subject matter of discussions in literary circles known as 'Affair Ajar'. However, for Gary, this was no longer a literary polemic. It witnesses an existential dimension of life, which gets the literary circles of its time, the critics as well as the readers, into an obfuscation and scam circle. The factor that triggered the more or less severe debate would be critically categorical and ruthless judgments of the writer. Gary planned to play a game with the literary world as critics referred to him as a self-repetitive, exhausted and barren writer. In 1975, with his novel *La vie devant soi* (*The Life Before Us*, or *Momo*), he won the Goncourt Prize for the second time, although this award is usually given to a writer only once in their life. Gary must have completely vindicated his literary avatar; the emergence of the deception would be the big scandal for the writer. In fact, as the award is given to a writer only once in their life, his second award would endanger Gary's literary career. Although *Pseudo*, the main concern of this study, appeared as an attempt to rescue Ajar, the author of Gary's *La Vie devant*, humorously reveals the insufficiency of literary critics of its period, their malicious intensions, the hypocrisy of society, the slickness of its values, social pressures, the sanctions and constraints that prevent people from becoming oneself.

In this study, we try to reveal the impossibility of being-oneself. Being-oneself is primarily the subject matter of ontology. In addition, it is a very controversial and multi-layered discussion of the theology, psychology, sociology, and even political science in the framework of the problem of identity. Being-oneself is not limited to living and knowing who you are. Being-oneself and existence develop as a continuum of existence activity, which shows a continuity in its given condition. In *Pseudo*, in which Romain Gary uses the pseudonym Emile Ajar, and which is written in the form of an autobiographical fiction, the impossibility of being-oneself appears as Emile-

Paul-Romain, with the identity of its first-person's autobiography of fragmented/replicated 'entity'. The condition of the fragmented identity is also reflected through the narrator, Paul's psychosis. Belonging to a language, a culture created by this language, a character formed by inheritance, and belonging to a certain origin determined by patriarchal factors emerge as components that originally make it impossible to become oneself. Thus, the narrator of *Pseudo* wants to get rid of the entity. In order not to reveal that he is Ajar, as the narrator, Paul Pavlovitch's constant attempt to hide himself also proceeds in parallel with an attempt to escape from belonging. Freedom which seems to provide the conditions and means of being-oneseif, 'the other', an important place where self-recognition and self-awareness are formed and the society into which one is born formed by the norms and becomes an ossified structure also makes being-oneseif a matter and almost impossible. At this stage, on the one hand, the choice made by the narrator in his freedom, the trick/deception he attempts make to be himself impossible, on the other hand, social oppression, sanctions and rules also nourish such an impossibility. In a hypocritical society where it is the basic attitude to pretend, it also turns out that it is impossible to become oneself, and in this respect, the novel also reveals the hypocrisy of society. The normality is also questioned in a society where people who do not participate in the game of 'pretending' are sent to a mental hospital on the grounds that they cannot adapt to society.

The narrator's identity which is fragmented into three or which can be called as three-layered, Emile-Paul-Romain, emerges as an important factor in non-being-oneseif. In this respect, in the dialectical fight between fact and fiction and the fight between fact and scam, in order to lessen the effect of "belonging", it is shown how one who wishes to hide himself in an effort of non-being disappears due to the impossibility of his non-being.

Kendi Olma Sorunu

Kendi olmak felsefenin ilgilendiği en temel problemlerin başında gelmektedir. Ama felsefenin olduğu kadar, din biliminin, psikolojinin ve buna bağlı olarak, sosyal psikoloji ve belki de sosyolojinin ve siyaset biliminin de duyarsız kalamadığı konuların başında gelir ve geniş çerçeveli bir düzlem üzerinde varlık alanının büyük bir bölümünü kuşatır.

Akılda tutmak gerekir ki kendi olmak, yaşıyor olmakla, kim olduğunu biliyor olmakla sınırlı olan bir durum değildir. Ontolojinin başlıca uğraş alanlarından biri olarak evrende var olduğunu bilmek kendi olmanın temel koşullarından biri olarak bütün yaşamı kuşatan bir çaba olsa da, kendi olmak bununla da sınırlı değildir. Bu çabanın da ötesindeki bir etkinlik, bir deneyim, bir varoluş uğraşısıdır. Ama var olmakla birlikte verilen, olumlanan, doğrulanan bir edim hiç değildir. Var olmak kendi olmanın öncelidir, onun bütün eylemlerini yönetir ama ne başlı başına kendi olmak anlamına gelir ne de tek başına kendi olma bütünlüğünü yansıtır. Kendi olmak, var olmak verili durumunun içinde süreklilik gösteren varoluş etkinliğine hem içkin hem de aşkın olarak gelişir. Varoluş, kendi olmanın eylemsel süreci ve aşamalarına denk düşen edimsel bir boyutta gerçekleşen bir birine bağlı ama her biri kendi içinde bağımsız olabilen aşamalarla gerçekleşir. Niyeti kendi olmaya yöneliktir ama özü kendi olmak değildir. Varoluş yetkin ve üstün bir düzeye ulaştığı anda kendi olmaya yaklaşır.

Kendi olmak söz konusu olduğunda tartışılması gereken noktalardan biri de bunun farklı iki yönemesinin ortaya koyduğu çelişkin durumdur: Kendi olmak kendi verilmiş varlığı içinde (öz benliği/salt egosu içinde) otantik (authentique) olma yönünde bir atılıma, bir çabaya mı odaklanıyor, yoksa kendine sunulan her türlü apriori dayatmayı öteleyerek kendi özgür istemi ile kendini ortaya koyma bilinci ve çabasına mı yöneliyor? Birincisi "authentique" olma durumunun verili bir insan doğası ile olası ilintisi doğrultusunda "authentique" nitelemesi ile çelişen durağan/statik bir durumu imlemektedirken, ikincisi ise daha spesifik ve kendine özgü bir boyutta devingen bir durumu somutlaştırmaktadır. Birincisi, "kendin varsın bir yerlerdesin/ oradasın, ara, bul onu getir, bozmadan, özüne zarar vermeden getir" yönergeseine uygunluk içinde saptanır ve o durumda çakılı kalırken, ikincisi; "kendin yoksun, onu tasarla, kur, özgür istemin ve bilinçli seçiminle onu gerçekleştir ve öyle ol" önerisi doğrultusunda deneyimlenir ve kendini yeniden ve yeniden üretir. Birincisi "kendim bir insanım ve insan olmanın kendiliği içinde hapsedilmiş kendimi getiriyorum"

biçiminde bir buyruğa boyun eğmeyle ortaya konulurken, ikincisi “kendim bir bireyim ve bunun biçimlendirdiği, donattığı, genelin dışına taŐmıŐ, kendilik bilinci taşıyan bir özne/ben tarafından kurulmuş kendimi getiriyorum” baŐarımında özgür istençle gerçekteŐir.

Kendi Olmanın Özgürlük Illüzyonu

Kendi olmak atılımında özgürlüğün kendine özgü bir işlevi vardır. Bu kendine özgü işlev bir yandan kendi olmak çabasına kuŐkulu bir ivme kazandırırken, diğer yandan onu bütünüyle tartışma konusu yapar. Her özgür insan kendi olmak istencini gerçekteŐirebileceđini zanneder ama bu bir yanılgıdır. Özgür insan bu güven içinde o kadar fütursuzca atılır ki kendi olmak dileğine, bu kaygısızlık hem özgürlüğünü hem de eylemini tartışma konusu yapar. Çünkü henüz kendi olmak olgunluğuna eriŐememiŐ bu özgürlük Husserl’in de dikkat çektiği gibi (Perreau, 2013, s. 199-243)¹ bireyin, özgürlüğü değil salt egonun özgürlüğüdür ve denetimsiz olduğu için de gerçekteŐirdiđi eylemlerin içeriği ve kendi olmak atılımına kattığı değer kuŐkuludur. Sorunsala ters taraftan bakarak özgürlüğün kendi olma atılımını her durum ve koŐulda tuzağa düşüreceğini düşünmek yanlış bir yaklaşım olur. Özgür olmayan birinin kendi olmak çabasını yetkin bir biçimde gerçekteŐirmesi elbette ki beklenemez. Kendi olmak atılımında özgürlük önemli bir itici güçtür. Ancak, özgür olmayan birinin kendi olmak istenci doğrultusunda hareket edemeyeceği ne kadar açık ve seçikse özgürlüğün de doğrudan doğruya, kendiliğinden, doğal sonuç olarak insanı kendi olmaya taŐıyamayacađı da o kadar net ve tartışma dıŐıdır. Kişinin özgürlüğünü bu yönde olumlu bir atılımda kullanması belli bir bilinç ve olgunluk düzeyi de gerektirmektedir. Bu da yaŐantıyla, olumsuz, acılı deneyimlerle yüzleŐmeyle, mutsuz yaŐantıları göğüslemekle, kararlarında, seçimlerinde, eylemlerinde yaptığı hatalarla, düş kırıklıklarıyla ulaşılabilecek bir düzeydir. Tüm özgür tutumu içinde başarıya ulaŐtırmaya çalıŐsa da, kişi kendi olmak atılımını hiçbir zaman tam olarak tamamlayamaz; bir yanı eksik kalır. Bu eksiklik de bu atılıma ivme veren olumlu bir evrilmedir. Bu noktada baŐarısızlık, bir bilinç durumu oluşturarak kişinin gerçekteŐirdiđi eylemin sorumluluğunu üstlenmesine yol açacaktır. Kişinin “kendi olmak”lığı özgürlük içinde girililen eylemlerin ürünüyse elbette bu özgürlüğün, yukarıda sözü edilen genel vicdani sorumluluğu yanında kişiye, kazanılmıŐ, “somutlaŐmıŐ bedene dökülmüŐ toplumsallık” (Bourdieu, 2001, s. 119) olan

1 Kaynakçada Fransızca olarak yer alan kaynaklardan aktarılan alıntı ve ifadelerin çevirileri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

“habitus”ları² aşma, ve daha yüksek değerde “habitus”lar kurma gibi sorumluluklar yüklediğini de (Perreau, 2013, s. 238) vurgulamak gerekir. Bu biçimde, Perreau’nun da vurguladığı üzere, bütün toplumsal dayatmaların ötesinde, kişi, yerleşik “habitus”ları aşıp, “kendi olmak”lığını yüreklendirecek ölçülerde “habituslar” kurulması yönünde savaşımlar vererek, kendi olmak ereğini gerçekleştirebileceği bir “yaşam biçimi” kurma olanağına kavuşacaktır. Bu noktada dikkat çekici ayrıntı, bir sonraki bölümde de tartışacağımız gibi, Bourdieu’nün “habitus” kavramı ile Husserl’in doğal davranış adını verdiği (Uygur, 1998, s. 58) yaşam biçiminin toplumsal yaşam içinde, kendi olmak atılımı için gerekli olan özgürlüğü ne denli körelttiğidir. Ne yazık ki içinde yaşadığımız ve böyle olması gerektiğine, bunun doğruluğuna ilişkin takındığımız genel tavır da “habitus”ların dogmatik hale gelmesine yol açmakta, kendi olma atılımında özgür olduğunu düşünen kişinin özgürlüğü de bir yanılsama olmanın ötesine gidememektedir.

Kendi Olmanın Öteki’ne Borcu

Benin ortaya çıkışında başkasının rolü felsefenin tartıştığı en temel problemlerden biridir. Belirtmek gerekir ki felsefenin ilgilendiği öteki, siyaset kuramının, kimlik ve ideoloji tartışmalarının gündeminde olan ve benin benliğinin önünü tıkayan, ben olmasını tehlikeye atan bir öteki değildir. Özellikle Hegel’de ben, diyalektik bir süreç sonunda ortaya çıkar. Bu diyalektik çevrimde benin içinden çıktığı karşıt öteki olmaktadır. Bu biçimde ulaşılmaya çalışılan kendilik bilincinin amacının daha çok varlığın deneyimine varma, dünyayı tanıma ve onun hakikatini yakalama çerçevesinde, asıl varlık olan, kendini bilen hakikat olan “Mutlak İdea” ya ulaşmak olduğunu anımsarsak, kendi olmakla bilmek, kendini bilmek arasında doğrudan bir ilişki kurulmuş olur. Acaba kendilik bilincimizin, kendi varlığımız konusundaki kesin inancımızın kendi olmak gerçekleştirimimize katkısı nedir? Heidegger’e göre kişi ontik anlamda kendi varlığının kesinliğine inansa da bunu sorun yapmaktan kendini alıkoyamaz. Bilincin “kendini bilebilmek için kendinden başka bir nesneye ihtiyaç duyması” (Dursun, 2004, s. 187) sürecinde ortaya çıkan öteki her ne kadar kendilik bilincinin oluşumu için kaçınılmaz ise de kişinin kendini sorun yapmasını engelleyemez dahası öteki ile kendini sürekli mercek altına alınmış olarak görür ve hatta kendilik bilincinin kurulmasında öteki şarttır. Zira Hegel’de “Kendilik Bilinci ve Öteki İçindeki Yolculuk” adlı makalesinde Çiler Dursun’un da belirttiği üzere “kendilik

2 “Habitus” teriminin ayrıntılı anlamı için bakınız; Bourdieu, Pierre, *Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, Çev. Nazlı Ökten, 2001, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 116-122.

bilincinin varlığının koŐulu bilinç ve dűnya arasındaki [bu] fark"sa (Dursun, 2004, s. 187) dıŐ dűnyanın önemli bir parçası olarak öteki bu farkın en önemli kurucularından biri olmaktadır. Ama kendilik bilincine varma tamamlanmış bir süreç olarak gerçekleşse bile, hem ötekinin yargısına açık olduğu için hem de kendini sürekli ötekinin gözünden gördüğu için kiŐi kendini ontik bir sorunun odağında bulur. Dolayısıyla ötekinin belirmesi, öteki ile iliŐki kendi olmanın sonul başarımı değil, sadece kendilik bilincinin ortaya çıkıŐında kaçınılmaz bir uğraktır. Ötekinin kendi olmak atılımına katkısı bu uğraktaki iŐlevi açısından son derece belirleyici olmasına karŐın yeterli değildir ve öteki ile iliŐkinin de ötesinde bir çabayı gerektir ama bu çaba da kendi olmak deneyiminin tamamlanmasında yeterli olamaz; kendi olmak atılımı sürgit tamamlanmamıŐ, ucu açık bir süreç olarak kalır.

Kendi Olmanın Toplumsal Sorunsalı

İnsanı, içinde yaşadığı toplumla, ilişki içinde olduğu baŐkaları, davranıŐlarının, eylemlerinin değerlilik ölçütü olan öteki ile birlikte düŐündüğümüzde, kendi varlığını ortaya koymasının, yalnızca ben odaklı tasarımlarla gerçekleŐemeyeceđi ortaya çıkar. Zira hem öteki, hem de toplum kişinin özgürlüğünden tutun da bütün eylem, seçim, davranış ve kararlarını tartışma konusu yapar. Onu bütün bunlardan sorumlu kılar. Ailenin toplumsal bir kurum olarak kişiyi biçimlendirmedeki etkin ve sorgulanamaz gücü, eğitim kurumlarının bu bağlamda yadsınamaz etkililiği, devletin diğer ideolojik aygıtlarının kişinin iradesine yer bırakmayacak yoğunluktaki biçimlendirme, yöntem ve çabaları, toplumsal kuralların bağlayıcılığı kişiyi özgür istemi doğrultusunda seçimler yapamama durumu ile karşı karşıya getirir. Bu durum adeta toplumsal bir varlık olan insanın yazgısı haline gelir. ÇeliŐkili bir biçimde, insan, toplumun kurucusu olmasına karşın sonunda "toplumun ürünü" ne dönüşür ve bütünüyle edilginleŐir. Toplumunu insan yaratır ama "insan sanki bu yarattığı tarafından ve tüm çabasına karşın tepeden tırnağa belirlenmektedir" (Kızıltan, 1986, s. 49).

Çağımızın olanakları geçmiş yüzyıllarla karŐılaŐtırıldıđında, insanlara her alanda daha fazla kolaylıklar sağlamasına karşın ne yazık ki modern toplumun insanı geçmişin insanına göre daha mutsuzdur, kendi olmak durumunu gerçekleŐtirme bakımından daha önceki yüzyıllarda yaşayan insanlara göre daha şanssızdır. Bunun nedenini ise değişen toplumsal yapıda, yaşam savaŐımının geçen yüzyıllara göre daha rekabetçi bir ortamda verilmesinde, teknolojik geliŐmelerin insanı daha fazla yalnızlığa itmesinde, kapitalist ekonomi modeli ve üretim ilişkilerinin, insanlarda

doyurulamaz gereksinimler yaratmasının, onları daha fazla tüketime yönlendirmesinin oluşturduğu insanın varlık yapısına uymayan toplum ve insan ilişkilerinde aramak gerekir. Çağımızda yabancılaşma sorununu incelediği kitabında Kızıltan, kendini geliştirme ve zenginleştirme olanaklarına karşın nesnel evreninde sıkışıp kalmış, kendi olma yolları kapatılmış çağımız insanının durumunu şu tümcelerle betimler:

Somut yaşamasında insan "şeyler arasında bir şey" bir sayı, kendinden beklenen şeye göre işlevi olan bir araç, aynı düşünceleri taşımadığı aynı çıkarları paylaşmadığı zaman özdeşlik duygudaşlık kurulamayacak bir düşman (komünist, kapitalist, azınlık, vb.), dolayısıyla sorumluluk duygusuna kapılmadan, kendisine her şeyin yapılabileceği bir varlık, hatta temiz (!) bir vicdanla ortadan kaldırılabilir bir engeldir. (Kızıltan, 1986, s. 109)

Çağımızın insanının yaşamını kendi seçimleri doğrultusunda düzenleyen, özgür istemi ile davranan birey olamamasında önemli bir etken de parçası olmak zorunda bırakıldığı sistem tarafından sürü insanı olmaya zorlanmasıdır. Bu durum Kızıltan'ın *Çağımızda Yabancılaşma Sorunu* adlı kitabında yer verdiği Heidegger'in "Das Man" yaşam üslubunu yansıtmaktadır:

"Das Man" bir tarzdır, bir yaşam üslubudur. "Bağımlılık ve halis olmama" onun genel niteliğidir³ Bu sefer içinde "her bir kişi bir ötekidir (Andere) ve hiç kimse kendi kendisi değildir".⁴ Çünkü "das man" kişinin kendi kendisi olmasına izin vermez, o insanı aynı kalıplar çerçevesinde düşünmeye, aynı normlara göre davranmaya, aynı amaçlar içinde harekete geçmeye, aynı şekilde sevmeye, inanmaya zorlayan bir "diktatördür". (Kızıltan, 1986, s. 118)

Ne yazık ki, insanın varlık yapısına uygun olmayan, öz değerlerine aykırı düşen yönetim biçimleriyle yönetildiği sistemlerde, sisteme zorunlu olarak boyun eğmeye eğilimli, kendi iradesini üst güçlere teslim etmeye gönüllü, aynı biçimde düşünen, aynı biçimde karar veren, aynı biçimde eyleyen, aynı biçimde tepki veren insanlar yetiştirilmekte, bu insanlar sistemin bir parçası, canlı üretim malzemeleri olmaktan öteye gidememektedirler. Bu koşullarda, nesnelere kendisinden önemli hale

3 Güven Savaş Kızıltan Heidegger'in, *Sein und Zeit* adlı kitabından alıntılanmıştır.

4 Aynı yapıttan yine Kızıltan tarafından alıntılanmıştır.

gelmelerini önleyemediği gibi kendisi de nesneleşen insan, kendi olmak şöyle dursun bunun düşünö bile kuramamakta ve hatta kendi olmanın ne anlama geldiğini bile bilemeyecek derecede kişisizleşmektedir.

Yalan-Roman/Pseudo'da Parçalanmış Kimlik ve Kendi Olamamak Sorunsalı

Yalan-Roman/Pseudo'da kendi olmanın olanaklarını/olanaksızlığını tartışmaya açmadan önce Ajar efsanesinin nasıl doğduğundan söz etmek gerekecek. 1914 yılında Litvanya'nın şimdiki adıyla Vilnius kentinde doğan Roman Kacew babasını gerçek anlamda tanımadığını söyler. Yaşamının ilk yılları hakkında da doyurucu bilgiye sahip olmadığımız Romain Kacew annesiyle birlikte önce İtalya ve sonra da Polonya'da bir süre yaşadktan sonra otuzlu yılların başlarında kesin olarak Fransa'ya yerleşir ve Romain Gary adını alır. Bu tarihten sonra kendisi için parlak bir kariyer düşleyen annesinin de yönlendirmesiyle sürekli olarak yazmaya başlar. Yazın alanında ilk ciddi başarısını *Education européenne/Avrupa Eğitimi* adlı romanıyla elde eder. Çeşitli yerlerde büyükelçilik yapar. 1956 yılında yayımlanan *Les Racines du Ciel/Cennetin Kökleri* adlı romanıyla Goncourt ödölünü kazanır. Aynı yıl Los Angeles başkonsolosluğuna atanır. Hollywood çevreleri ve sinema oyuncusu Jean Seberg ile tanışması ve sinemaya ilgisi bu yıllara rastlar. 1963 yılında karısı Lesley Blanch'ı terk eder ve Jean Seberg ile evlenerek medyanın da ilgi odağı haline gelir. Romain Gary'nin yazınsal ve bireysel yaşamının bundan sonraki gelişmeleri yazın çevreninde "Affaire Ajar" (Ajar Olayı) olarak adlandırılan yazınsal kalem kavgasının konusunu oluşturur. Ama Gary için bu durum yalnızca yazınsal çevrelerin tartışma konusu olmaktan çıkar, zamanın yazın çevrelerini, eleştirmenleri ve aynı zamanda okuru bir şaşırtmaca, aldatmaca çemberinin içine aldığı kendini yeniden kurgulama çerçevesinde yaşamının varoluşsal bir boyutuna da tanıklık eder.

1956 yılında Goncourt ödölü alan Romain Gary bundan sonra da edebi üretimine devam eder ama artık onu eleştirmenler, kendini tekrar eden, artık soluğu kesilmiş, edebiyatın yeni ortamına pek bir şey katamayacak bir yazar olarak tanımlarlar. Zira Fransız yazınında Patrick Modiano, Philippe Sollers, Patrick Grainville, J.M.G. Le Clézio gibi umut vaat eden yeni kuşak yazarları göz doldurmakta ve bunlar eleştirmenlerin daha fazla ilgisini çekmektedir. Eleştirmenlerin yazın dünyasındaki bu son derece haksız ve kesinleyici yargılarına bir yanıt olarak Gary 1974 yılında, Emile Ajar, takma adıyla Parisli küçük bir memur ile yılanı arasındaki garip sevecenlik öyküsünü anlattığı

Koca Tembel/Groc Câlin adlı romanı yayımlar ve bu roman kısa zamanda halkın büyük beğenisini kazanır ve eleştirmenler yukarıda adı sayılan genç kuşak yazarlar arasına Emil Ajar'ı da koyarlar ve onun kısaltılı ve alışılmadık biçiminin, yazına taze bir soluk getirerek, okuyucunun büyük ilgisini hak ettiğini vurgularlar. Kuzeni Paul Pavlowitch aracılığı ile yayıncısına ulaşan ve kimliğini gizli tutan Romain Gary'nin bu tutumu yazın çevrelerinde merak uyandırır ve *Koca Tembel/Gros Câlin* adlı romanının mütevazı kaleminin arkasındaki ismin Queneau ya da Aragon olabileceği söylenir. Ajar'ın kimliği konusunda düşüntüler ortaya atılmaktayken Gary olanları uzaktan izleyerek durumun tadını çıkarma yolunu seçer. "Gary olayı, yapıtı diri diri gömülen Gary'ye edebiyat eleştirmenlerinin giydirdikleri deli gömleğini, halkın gözleri önüne seriyor. Gary'nin onu tekrar canlandırmak için aldatmacayı seçmekten başka çaresi kalmıyor." (Degoulet, 2008, s. 4). 1975 yılında yayınlanan *La vie devant soi* bu aldatmacayı tamamlar. Kısa zamanda okurun beğenisini kazanan yapıtın arkasında yine başlangıçta Emil Ajar'ı temsil eden sonra gerçekten Emil Ajar olduğunu söyleyen Paul Pavlowitch'in bulunduğunu görürüz. Aynı yıl Türkçe'ye *Onca Yoksulluk Varken* başlığıyla çevrilen Emile Ajar imzalı *La vie devant soi* Goncourt ödülünü kazanır. Ödül medyada büyük heyecan yaratır. Gazetecilerin için içinde bir oyun olabileceğini düşünceleri üzerine, aldatmacanın ortaya çıkarılmasının saygınlığını yerle bir edeceğini düşünen Gary yarattığı yazınsal dublörünü temize çıkarmak gereksinimini hisseder. Zira Goncourt ödülü Fransa'da bir yazara bir kez verilen bir ödüldür ve aynı yazarın ödülü aldatmacayla iki kez alması bir tür yazınsal skandal anlamına gelmektedir. Bu çalışmanın bütüncesi olan *Yalan-Roman/Pseudo* Gary'nin, *La Vie devant soi*'nin yazarı Ajar'ı kurtarma girişimi olarak görünse de döneminin edebiyat eleştirmenlerinin yetersizliğini, art niyetini, toplumun ikiyüzlülüğünü, değer yargılarının kaypaklığını, toplumsal normların baskılayıcılığını, insanın kendi olmasını engelleyen yaptırım ve zorlamalarını mizahi bir dille gözler önüne serer.

Yalan-Roman/Pseudo yukarıda anlatılanların yeniden yapılandırılarak kurmacaya aktarılmasıyla oluşturur. Belki de tam anlamıyla yukarıda anlatmaya çalıştığımız Ajar olayını "mise en abîme" (erken anlatım) biçiminde anlatının içine yerleştirir/kilitler. Böylece kurmacayı Roman Gary/Emil Ajar ikilemi üzerinden bir kimlik sorunsalı ile sarmalayıp bir yandan kendi olmanın olanaklarını tartışmaya açarken diğer yandan romana felsefi bir boyut da kazandırır (Bernhard, 2002, s. 79). Romanın ilk tümcesi bu düşünsel boyutla karşı karşıya getirir okuyucuyu: "Başlangıç diye bir şey yok. Herkes gibi sıram gelince ben de doğdum, o zamandan beri de bir ait oluştur gidiyor." (Ajar, 1987, s. 5). Burada sözü edilen ait oluş insanın dünyada var olmaya ilişkin kendi

iradesinin işlevsizliğine işaret etmesinin yanında, insanın kendi olmasına olanak tanımayan genetik/kalıtımsal etkenler tarafından belirlendiğine de vurgu yapar ve bu durum romanda Şu tñmcelerle dile getirilir: “Kendimi ben yaratmadım; işin içinde ana-baba, kalıtım, alkolizme, beyin sklerozu ve biraz daha derinde de veremle Çeker hastalığı var (.../...) Ayrıca tenimle ilgili sorunlarım olduğu doğrudur, çünkü tenim benim değil; bana kalıtımla geçmiş” (Ajar, 1987, s. 7-9). Ancak Pierre Bayard’ın da vurguladığı üzere sözñ edilen ait oluş yalnızca kökensel boyutta ait oluş değildir aynı zamanda dile ait oluş anlamına da gelmektedir. Bñyle olunca da “[Yazarın] sıkıntısı yalnızca başkalarına ait olan sözcüklere rastlamak ve bu noktada, kendini özgñnlüđu içinde ifade edememek” (Bayard, 1990, s. 113) olur.

Kendinizi sakının. DñŐman sözcükler sizi dinliyorlar. Her Şey numara yapıyor. Hiçbir Şey gerçek değil, biz kendi kendimizin yazarı, kendi kendimizin yapıtı olamadığımız sürece de hiçbir Şey gerçek olmayacaktır. (Ajar, 1987, s. 59)

Bu tñmcelerle tartışmaya aılan özgñnlük sorunsalı kişinin varoluşsal boyutta özgñnlüđññü sorguladığı gibi, burada Gary’nin yazar kimliği üzerinden yazarlıkta özgñnlüđu de tartışmaya açar. Her iki boyuttaki özgñnlüđñ karşılaşma düzlemini Gary, kurmaca içinde ustalıkla kodlayarak yansıtmaya çalışır. Her yazın ürünññn etkilenme ile ortaya çıktığı iddiasına dayanan ve edebiyatta metinlerarasılık çerçevesinde de tartıŐılan özgñnlük sorunu, Bernhard’ın da tespiti ile (2002, s. 78) bu yapıtın can alıcı kaygılarından birini oluşturur. Bu yalnızca romanda Paul Pawlowitch’in temsil ettiği Ajar ile bu Ajar’ın yaratıcısı Gary arasındaki ikilikle ya da bu durumun yarattığı parçalanmıŐlıkla ilişkili değildir. Aynı zamanda az önce vurguladığımız üzere bir dile ait oluştan kaynaklanan özgñn olamama kaygısıdır. Gary’nin Ajar takma adıyla yazdığı *La Vie devant soi* adlı yapıtının eleştirmenler tarafından Aragon veya Queneau’nun elinden çıkmış olabileceği ve hatta ortak olarak yazılmış bir ürün olduğunu öne sürmelerinin ardından, (Catonné, 1990, s. 197) Ajar adının açağa çıkması üzerine: “Artık beni yazan ne Queneau’ydu ne Aragon. Artık eskisi gibi ortak bir yapıt olduğum söylentisi dolaŐmıyordu. Ben ortak bir yapıtım, birçok kuşak işin bir ucundan tutup yardım etti.” (Ajar, 1987, s. 142) diyen Gary’nin kurgusal becerisi yazar Romain Gary ile birey Romain Gary’yi ustalıkla aynı düzlem üzerine yerleŐtirerek hem insan olarak hem de yazar olarak ait oluştan kurtulmanın olanaklı olmadığını, insan olarak biyolojik kalıtımla yazar olarak da kültürel ve dilsel kalıtımla belirlendiğini vurgulayıp kendi olmanın olanaksızlığının altını çizer.

Yalan-Roman/Pseudo'yu okuduğumuzda ilk dikkatimizi çeken nokta bir kimlik parçalanmışlığı olur. Ama Gary uzmanlarının da sık sık vurguladıkları gibi (Lorandini, 2012 s. 40) bu romandaki kimlik parçalanmışlığı aslında bir kimlik çokluğuna bağlı olarak ortaya çıkar. Bu da zaten romanın anlatmayı üzerine aldığı bir itiraf çabası, “uydurma kimliğin” itirafı çabası çerçevesinde biçimlenir. Her şeyden önce, *Yalan Roman*'in anlatıcısı Gary'dir ve “Ajar takma adının öyküsünü yazmaktadır” (Lorandini, 2012, s. 37), oysa kurmaca içinde Ajar'ın arkasında Paul Pavlowitch bulunmaktadır. Diğer yandan romanda Macout Dayı da yer almakta ve bu takma adın arkasında da Romain Gary bulunmaktadır. Bu biçimde yaratılan kimlik karmaşasına Ajar kimliği ile anlatıcının Macout Dayı'ya sık sık kendi babası olabileceği yolunda açık ve kapalı göndermelerin neden olduğu karmaşa da eklenince yapıt bir anda birçok kimliğin var olma savaşımı verdiği ama hiç birisinin kendi olamadığı palyaço gösterisine dönüşür. Anlatıcı Paul Pavlowitch yani Ajar'ın nevrotik halleri, romanın, takma ad kandırmacasın denkleştirdiği Paul Pavlowitch = Emile Ajar = Romain Gary kimlik çokluğu, bolluğu, kargaşasını daha karmaşık biçime sokar. Bu parçalanmış kimlik çokluğu “öteki”ye yer bırakılmadığı için, öteki üzerinden kendi olmak yolu da açılmaz. Zira üç değişik kimlikle karşımıza çıkan/lar açığa çıkmama çabası sergileyen tek bir kişidir ve bu durumda öteki yoluyla kendini kuramadığı için kendi olamadığı gibi kendini de gizleyemez. Anlatıcının kendini gizlemek için sık sık deli taklidi yaptığına tanık oluruz. Ama anlatıcının bu şizofreni hallerinin “–mış gibi yapmak” oyununu oynayamadığı zaman polis komiserinin “Hiç değilse deli gibi davran. O zaman seni rahat bırakırız” (Ajar, 1987, s.15) önerisine uyararak bile isteye oynadığı deli gibi davranma oyunu mu yoksa gerçek bir ruh sağlığı bozukluğu mu pek anlaşılabilir ve romanda yazar tarafından sanki istenerek kapalı bırakılır. Bu da bir yandan okuyucuyu başka bir tuzağın içine çekerken diğer yandan romana polisiye bir karakter kazandırır. Anlatıcı, “rol yapmazsanız topluma uymadığınız söylenir, ya uyumsuz damgası yersiniz, ya da sinir hastası” (Ajar, 1987, s. 6) ifadesiyle “mış gibi yapmadığında toplum tarafından deli olarak damgalandığını duyurur. Şizofreni hallerine bir bakıma kendini gizlemenin, ait oluştan kurtulmanın yolu olarak başvurulduğuna da şu tümcelerde tanıklık ederiz:

Kendimi toplamdan çıkarmak için her yolu denedim, ama kimse başaramamış, hepimiz birer artıyız (.../...) kendimden kaçmak için her yolu denedim. Hatta Svahili dilini öğrenmeye bile kalktım, bu dilin her şeye karşın bana çok uzak kalacağını düşünerek. Çalıştım çok çalıştım; ama boşuna; Svahili dilinde bile kendimi anlıyordum, ait oluş yakamı bırakmıyordum. (Ajar, 1987, s. 5-7)

Anlatıcının parçalanmış ruh durumu kendinden kaçma girişiminin işbirlikçisi olurken, özdeşlik içinde kendilik bilincinin oluşturulmasını engeller ve dolayısıyla “kendi olma”nın önünü tıkır. Kendi olmanın önünü tıkayan parçalanmış ruh durumu da Şu tümcelerde açık bir biçimde dile getirilir:

Kendimi dayanılmaz ve kardeşçe bir kan bağının ürünü, kanımla bir cinayetten ötekine taşınmış, işkence altında ölmüş, işkence gören ve işkenceci, yıldırır ve yılan, ezilmiş ve ezen gibi hissediyorum, ikiye bölünüyorum, Őizofrenik, aynı anda mahvolmuş ve mahveden, Pliyuç ve Pinochet oluyorum, o zaman hastalıklı, insanca, Őiddetli “mesihçe ve reformcu” eğilimlere kapılıyor, psikiyatrlar ve kimyasal deli gömleleriyle çevrili sanıyorum kendimi. (Ajar, 1987, s. 122)

Yukarıdaki tümcelerde netleşen parçalanmışlık durumunu “O zaman benim bir ilişkim olmadığını kanıtlamak için, piton, beyaz fare. Sıradan bir köpek olurum, her hangi bir Şey oluveririm.” (Ajar, 1987, s. 39-40) tümcesi pekiştirmekte ve özellikle Macout Dayı ile anlatıcının konuşmalarında birbirlerine farklı adlarla seslenmelerinin (Alex, Ludovic, Valentin, v.b. s. 156-161) dışı vurduğu karşılıklı aldatmaca Pierre Bayard’ın vurguladığı gibi Gary’nin bu yapıtta kimlik sorunları olan “düşüncesinde parçalanmış bir karakter yaratmakla yetinmemiş” (Bayard, 1990, s. 111-112) olduğuna ayrıca bu parçalanmışlık durumuyla ilişkili olarak gerçeklikle ilişkisini bozmuş/ koparmış/askıya almış bir karakter yarattığına da işaret eder. Böylece Gary, zaten gerçekliğin bir tür ters yüz edilmesi olarak niteleyebileceğimiz aldatmaca çerçevesinde hem bir dile ait oluştan hem o dilin yarattığı kültür ve düşünceye ait oluştan kurtulamamanın yanı sıra kalıtımsal etkenlerin belirlediği bir karaktere atavik etkenlerin belirlediği belli bir kökene, bir kimliğe ait oluştan kurtulmanın ve buna bağlı olarak kendi olmanın olanaksızlığının altını çizmeye çalışır. Bu durumu “indivision” yani bölünmezlik terimiyle açıklayan Pierre Bayard (1990 s. 113) kültürel ve dilsel bölünmezlikten söz eder. Atavik etkenlerle belirlenen, Bayard’ın sözünü etmediği kökensel bölünmezliğin de kendi olmanın olanaksızlığına trajik bir boyut kazandırdığı söylenebilir. Bu durum anlatıcının gerçeği sorgulayan, ayırıştırır Şu söylemi ile belirgin bir biçimde ortaya konur “Piton oldum, sonra da bir başka kitap ait oluğu iyice azaltmak amacıyla...İçimde çatışan iki kişilik vardı: olmadığım kişilikle olmak istemediğim kişilik...kendimi biraz daha azaltabilmek için her gün yeni kişilikler uydurmaya koyuldum” (Ajar, 1987, s. 119). Anlatıcının olmadığı kişiliği ile olmak istemediği kişiliği kendi olmanın temel ilkesi olan özdeşliğin kurulmasına

olanak tanımadığı gibi, bu iki kişiliğin çatışması sonuçta, olmak istemediği kişiliğin olmaklığı ile sonuçlanmakta ve bu ironik bir biçimde yok oluş durumu yaratarak yukarıda değindiğimiz trajik boyutu beslemektedir. Daha önce sözünü ettiğimiz "indivision" içine hapsedilmiş olmakla belirginleşen "yok oluş" la yapıtta bile isteyerek yaratılan bu psikoz durumu arasında (Bayard, 1990, s. 113-114) mantıksal bir ilişkisi bulunmaktadır. Zira "İki ya da üç kimliğin eş zamanlı varlığı ile her zaman çokluğun albenisini hisseden Gary bu albeniyi dile getirebilmiştir. Ama çokluğun bu çekiciliği gerçekleşirken yıkıcı hale gelmiştir." (Lorandini, 2012, s. 40).

Nevrotik bir karakterin bilincinden toplumun içtensizliğini gözler önüne sermesi *Yalan-Roman*'ın en güçlü yanlarından birini oluşturur. Bunun en belirgin örneği daha önce de yer yer sözünü ettiğimiz "-miş gibi yapma" oyunudur. Bu "-miş gibi yapma" ya da rol yapma oyunu, yalnızca toplumun içtensizliğini değil, aynı zamanda farklılıklara, düşünen, kendi istemi doğrultusunda eyleyen bireylere tahammülsüzlüğünü de ortaya koymaktadır. Toplumun düşünmeyen, robota indirgenmiş yalnızca buyruklara uyan, kendilerine verilen görevleri yapmakla yetinen, nesne insanlar yaratma çabası, bu doğrultuda insanlar üzerinde kurduğu baskıya karşılık "miş gibi yapma" bir tür savunma yordamı olarak ortaya çıkmasının yanı sıra kişinin kendisi olmasını da engellemektedir:

Arasıra Café de la Gare'da arkadaşlarla toplanırdık. Biri muslukçu, biri muhasebeci, biri de memurdu. Aslında ne muslukçu, ne muhasebeci ne de memurdular elbette. Büsbütün farklıydılar. Ama kimse farkında değil; rol yapıyorlar, günde sekiz saat "miş gibi" oyunu oynarlar, böylece kimse dokunmaz onlara. İçlerine kapanıp orada gizli bir hayat sürer, ancak geceleri, düşlerinde ve karabasanlarında ortaya çıkarlar. (Ajar, 1987, s. 15)

Bu tümceler insanların kendi olmalarına izin vermeyen toplumun onları "miş gibi" oyunu oynamaya zorunlu bırakarak nasıl karabasan insanına dönüşebileceklerini gözler önüne serer. Karabasan insanı akıl sağlığı bozulmuş insandır aynı zamanda. Romanın anlatıcısı "miş gibi" oyununu oynayamadığı zamanlar psikiyatri kliniğine yatar. Bu bağlamda Gary "normallik" sorununu da tartışmaya açar. "İyi de, normallik zaten normal olmadığına göre" (Ajar, 1987, s. 75) acaba toplum içinde yaşayıp "miş gibi" oyununu sürdürenler mi yoksa bu oyunu oynamayıp akıl hastanelerine yatanlar mı normal? Bu can alıcı tartışma çerçevesinde gerçek/yalan sorununa da yoğunlaşan Gary yalanın gerçekliği, gerçek olarak görülenlerin de yalan olabileceğinin

olanaklılığını sezdirir. Psikiyatri kliniklerinin aslında Gary'nin deyiŐiyle "gerçeklik tedavisi[nin]" (Ajar, 1987, s. 80) uygulandığı, "gerçekliğe [karşı]haloperidol" verildiği yerlerse gerçeklik de artık kendi olamamak tehlikesiyle karşı karşıya gelmiŐ demektir. Ama anlatıcının tercihi ne gerçeklikten ne de yalandan/kurmacadan yanadır. İki arasında gider gelir. (psikoz durumu) yazarın Şu tımcesi de bu durumu açık bir biçimde ortaya koyar: "Gerçek bir Şeyler söyleyebilmek için sürekli tersten konuşuyorum" (Ajar, 1987, s. 98).

"Mış gibi" yapmanın belki de en sakıncalı yanı insanı giderek "kitle insanı"na dönüŐtürmesidir. Kitle insanı da daha önce tartıŐtıđımız gibi kendi olmasının olanakları elinden alınmış, kendi varlığının sorumluluğunu üstlenemediği gibi var olmaklığının kendisine sağladığı olanakları da kullanamayan insan tipidir. Romanın anlatıcısının da sıkça vurguladığı gibi uyum sağlamak, kitle insanının en belirgin özelliğidir. Ama uyum sağlamak uyumlu olmak anlamında anlaŐılmamalıdır. Uyum sağlamak bu bağlamda sürü halinde diğer insanlar gibi düşünmek, onlar gibi karar vermek, onlar gibi eylemde bulunmak anlamına gelmektedir. İpşiroğlu'nun Ionesco'dan aktardığı biçimiyle kitle insanların: " En kurnazları, olaylara adım uydurabilenler, başarıya ulaşıyor. Akıntıya karşı yüzmüyorlar. Böylece hep kârlı çıkıyorlar. Kazançlılar ama yaşamıyorlar, kendileri yok ortada, akımın içinde eriyorlar, kendi biçimleri yok. Kimi için yaşamak kolay, güdülmeleri yetiyor" (İpşiroğlu, 1996, s. 24). Ionesco'nun "KiŐiliđi olan bireyin karşıtı" (İpşiroğlu, 1996, s. 25) olarak tanımladığı kitle insanı ile Gary'nin "mış gibi" yapan, "rol yapan" insanı arasında özü açısından bir fark bulunmamaktadır. Hatta "mış gibi" yapan insan daha fazlasını içermektedir; "mış gibi" yapanlar kendileri olamadıkları gibi benzemeye çalıştığı baŐkasını da tüketmekte, yok etmektedirler.

Toplum içinde yaşayan insanın kendi olması olanaksız gibi görüldüğüne ve insanın da toplumsal bir varlık olması da kaçınılmaz olduğuna göre, belki de yapılması gereken daha önce de tartıŐtıđımız gibi insanın kendi olmasına olanak tanımayan "habitus"lar yanında insanın öz değerlerini ortaya koymasını engelleyen koşulları, deđiŐtirmek, özgür istemi doğrultusunda öteki ile tam iletişim ve duygudaŐlıkla kendini bütünlüğü ve özgünlüğü içinde gerçekleŐtirmesinin yolunu açacak bir toplumun kurulmasına çaba harcamak bu yolda değer yaratmak olacaktır. Belki insan hiçbir zaman gerçek anlamda ve bütünüyle kendi olmak atılımını gerçekleŐtirmeyecek ama bu yolda bir değer yaratmakla kendisi de bir değer haline gelecektir.

Gary/Ajar'ın *Yalan-Roman*'ı üzerine yazdığı makalede Bernhard, (s. 82) Gary'nin bu romanda "Varoluşsal kimliğimizle toplumsal kimliğimizi uyuşturabilecek bir kişisel kimliği nasıl oluştururuz" (Bernhard, 2002, s. 82) sorusuna da yöneldiğini belirtir. Toplumsal kimliğin tehdidi altında varoluşsal ve kişisel kimliği oluşturmanın olanaksızlığı yetmezmiş gibi romanı ayrıca yazar kimliğinin karmaşası da kuşatır. Emil-Paul ikilemi düzlemindeki bu karmaşaya "Romain" de katılınca özyaşamöyküsel romanların belirleyici öznesi olan "je" (Ben) üçe parçalanır. Dominique Bona'ya göre ise söz konusu olan parçalanma ya da bölünme değil katlanmadır, kimliklerin üst üste bindirilmesidir:

Pseudo'da üçlü bir "ben" vardır. Émile-Paul-Romain. "Ben", eyleyen karakter yoluyla, yaratan yazardan yarattığı yapıya doğru, kimliklerin üst üste bindirilmesiyle çoğaltılmıştır. Gerçeklik ve düş, gerçek ve onun aldatmacası içinde kurmacanın çözülemez ve kendi Gerçeğinden ayrılamaz bir yapı sergilediği bir roman halinde örgütleniyor. (Bona, 1987, s. 398)

İster kimliğin parçalanması olarak düşünülün isterse katlanması, çoğalması olarak ele alınsın, *Yalan-Roman*'ın özyaşamöyküsü girişiminde de, kurgusal benin gerçeklikle ilişkisinin anlatının zamanı ile yaşanmış olanın (anlatılanın) zamanı arasındaki uzaklıktan dolayı kopma tehlikesini hesaba katmasak bile, üçe parçalanmış ya da üçe katlanmış "ben" kendi olmayı olanaksız hale getirir, çünkü üç hiçbir zaman bir etmez ve ne yazık ki Romain Gary'nin "ben"leri kurgulanmış yaşamının kırık aynasında yansıyan yanılmalı, kırık benler olmaktan öteye geçemez.

Kırık benler üzerinden kırılan kendi olma bütünlüğü, ayrıca açığa çıkarılma, keşfedilme korkusuyla da birleşince anlatıcı sürekli aldatmacayı besleyen izlemlere başvurur ve böylece kendisinin "var olmama var oluşu" (une presence d'absence) dediği durum ortaya çıkar. Benlerden biri için bu bir tuzak olsa da diğeri için bir türlü kurulamayan kimlik, bir diğeri içinse bozukluk, sakatlık, eksiklik olarak kendini göstermekte ve aldatmaca üzerinden kendini yeniden yaratamamanın neden olduğu düş kırıklığını beslemektedir. Çünkü Gary'nin olmak istemediği kişilik ile mücadele etmek için yarattığı hayalet sonunda olmadığı kişiye dönüşmekte böylece anlatıcının var olma savaşımı bir anlamda var olmama savaşımı halini almaktadır. Yarattığı aldatmaca, Gary'nin iradesinden bütünüyle bağımsız bir biçimde, kanserli bir hücre gibi, gerçekliği kemirmekte ve gerçekliğin ayrıştığı, yıkıldığı, yenilgiye uğratıldığı koşullarda da "kendi olmak" olanaksız hale gelmektedir.

Sonuç

Kendi olmak başta varlık felsefesi (ontoloji) olmak üzere felsefenin ilgi alanına girmekle birlikte, din biliminin, psikolojinin, sosyolojinin ve hatta kimlik sorunsalı çerçevesinde siyaset biliminin de duyarsız kalamadığı oldukça çetrefil ve çok katmanlı tartiŐma konusudur. Kişiye kendi olmanın olanak ve araçlarını sağlar gibi görünen özgürlük, kişiye kendini tanimasının yolunu açan ve kendilik bilincinin oluŐmasında çok önemli uğrak yeri olan öteki ve kişinin içine doğduğu habituslar, norm ve kurallarca biçimlenip kemikleŐmiŐ bir yapı haline gelmiŐ olan toplum da kendi olmayı sorun haline getirir ve neredeyse olanaksız kılar. Romain Gary'nin Emile Ajar takma adını kullanarak zyaŐam öyküsel bir kurmaca biçiminde yazdığı *Yalan-Roman/Pseudo* adlı yapıtta da kendi olmanın olanaksızlığı, Emil-Paul-Romain olarak parçalanmış/ođaltılmıŐ "Ben" in, zyaŐam öyküsünün birinci tekil kiŐisinin parçalanmış kimliği ile ortaya çıkar. Parçalanmış kimlik durumu aynı zamanda anlatıcı Paul' n psikozu üzerinden yansıtılır. Bir dile, bu dilin yarattığı bir kültüre, kalıtımla biçimlenmiŐ bir karaktere, atavik etkenlerin belirlediği belli bir kökene ait olmak zgnlk içinde kendi olmayı olanaksız kılan bileŐenler olarak ortaya çıkar. O yüzden *Yalan-Roman*' in anlatıcısı ait oluştan kurtulmak ister. Ajar olduğunun ortaya çıkmaması için anlatıcı Paul Pavlowitch'in kendini sürekli gizleme çabası da ait oluştan kaçma çabasıyla koŐut olarak ilerler. "Mış gibi" yapmanın temel davranış biçimi olduğu ikiyüzlü bir toplumda kendi olmanın da zaten olanaksız olduğu ortaya çıkmakta, bu yönüyle de roman toplumun ikiyüzlülüğünü de gözler önüne sermektedir. "Mış gibi" yapma oyununa katılmayanların topluma uyum sağlayamadığı gerekçesiyle akıl hastanesine gönderildiği bir toplumda normallik de sorgulanmakta, gerçekle uydurmaca olanın ve kurmacanın diyalektik savaŐımında "ait oluşu iyice azaltmak" amacıyla kendini gizlemeye çalışan birinin var olmama çabası içinde nasıl var olduğu ama kendi olmanın olanaksızlığı ile de nasıl yok olduğu gözler önüne seriliyor.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almamıştır.

Kaynakça

Ajar, E. & Gary, R. (1987). *Yalan-Roman*. ev. Roza Hakmen. İstanbul: Can Yayınları.

Bayard, P. (1990). *Il était deux fois Romain Gary*. Paris: Presses Universitaires de France.

Bernhard, A. P. (2002). *La Conception de Pseudo ou l'Ubiquité Garyenne. Romain Gary et la pluralité des mondes*, sous la direction de Mireille Sacotte. Paris: Presse Universitaires de France. p. 75-85.

Bona, D. (1987). *Romain Gary*. Paris: Mercure de France.

- Bourdieu, P. (2001). *Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. Çev. Nazlı Ökten. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Catonné, J-M. (1990). *Romain Gary/Émile Ajar*. Paris: Editions Pierre Belfond.
- Degoulet, M. (2008). *La vie devant soi,]Ajar/Romain Gary*. Paris: Ellipses.
- Dursun, Ç. (2004). *Hegel'de Kendilik Bilinci ve Öteki İçindeki Yolculuk*, Doğu Batı, Sayı: 28 İstanbul: Doğu Batı Dergileri. s. 181-193.
- İpşiroğlu, Z. (1996). *Uyumsuz Tiyatrodan Gerçekçilik*. İstanbul: Mitos Boyut.
- Kızıltan, G.S. (1986). *Çağımızda Yabancılaşma Sorunu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Uygur, N. (1998). *Edmund Husserl'de Başkasının Benî Sorunu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çevrimiçi Kaynaklar

- Lorandini, F. (2012). « *On est toujours piégé dans un je* ». *Le choix autobiographique de Gary-Ajar*. 04.01.2019 tarihinde <https://id.erudit.org/iderudit/1009127ar> adresinden ulaşılmıştır.
- Perreau, L. (2013) *Le monde social selon Husserl*(e book) 23.01.2019 tarihinde <http://libgen.io/search.php?req=Laurent+Perreau&open=0&res=25&view=simple&phrase=1&column=def> adresinden indirilmiştir.

Musik, Gesellschaftskritik und utopische Vision in *Menschheitsdämmerung* und *Geist der Utopie*

Music, Social Critique and Utopian Vision in *The Spirit of Utopia* and *Dawn of Humanity*

Nina CEMİLOĞLU¹

¹Assist. Prof. Dr., Yeditepe University,
Faculty of Arts and Sciences, English
Language and Literature Department,
Istanbul, Turkey

ORCID: N.C. 0000-0002-3977-7314

Corresponding author:

Nina CEMİLOĞLU,
Yeditepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü,
İnönü Mah. Kayışdağı Cad. 326 A, 26
Ağustos Yerleşimi, 34755 Ataşehir,
İstanbul, Turkey
E-mail: nina.cemiloglu@yeditepe.edu.tr

Submitted: 07.12.2018

Revision Requested: 15.04.2019

Last Revision Received: 24.04.2019

Accepted: 17.04.2019

Citation: Cemiloglu, N. (2019). Musik,
gesellschaftskritik und utopische vision
in menschheitsdämmerung und geist der
utopie. *Litera*, 29(1), 95-112.
<https://doi.org/10.26650/LITERA2018-0012>

ABSTRACT (DEUTSCH)

Dieser Artikel befasst sich mit zwei wichtigen Texten des deutschen Expressionismus: Ernst Blochs *Geist der Utopie* (1918/1923) und Kurt Pinthus' *Menschheitsdämmerung* (1919). *Geist der Utopie* gilt als wichtigstes philosophisches Frühwerk Ernst Blochs. *Menschheitsdämmerung* wird als bedeutendste und einflussreichste Anthologie deutscher expressionistischer Dichtung angesehen. Ihr Herausgeber ist Kurt Pinthus. Ziel dieses Artikels ist es, thematische Bezugspunkte zwischen *Geist der Utopie* und *Menschheitsdämmerung* aufzuzeigen. Dieser Artikel gliedert sich in drei Teile: Einleitung, Hauptteil und Schlussbetrachtung. Der Hauptteil ist in drei Teile untergliedert: Der erste Teil beschäftigt sich mit der Konzipierung von *Menschheitsdämmerung* als Symphonie und mit Blochs Auffassung von Musik. Besondere Aufmerksamkeit wird der Bedeutung der sogenannten Humanitäts-Melodie von Ludwig van Beethoven zuteil. Der zweite Teil befasst sich mit Gesellschaftskritik in *Geist der Utopie* und in ausgewählten Gedichten der *Menschheitsdämmerung*. Ausgewählt wurden die folgenden Gedichte: *Städter* und *Das Herz* von Alfred Wolfenstein, *Der Krieg* von Georg Heym, und *Arbeiter!* von Karl Otten. Besondere Aufmerksamkeit gilt den Problemen Einsamkeit, Isolation, Entfremdung, Ausbeutung und Krieg. Der dritte Teil unternimmt den Versuch, utopische Vision in ausgewählten Gedichten der *Menschheitsdämmerung* und in *Geist der Utopie* aufzuzeigen. Es wurden die folgenden Gedichte ausgewählt: *Mensch stehe auf* von Johannes R. Becher, *Gethsemane* von Kurt Heynicke, und *Zwiegespräch* von Ernst Stadler. Im Mittelpunkt stehen die Themen Brüderschaft, Aussöhnung, Gemeinschaft, Erlösung, kulturelles Erbe und Heimat.

Schlüsselwörter: Literatur, Philosophie, Musik, Utopie, deutsche expressionistische Dichtung

ABSTRACT

This article is about two important texts of German expressionism: Ernst Bloch's *The Spirit of Utopia* (1918/1923) and Kurt Pinthus' *Dawn of Humanity* (1919). *The Spirit of Utopia* is considered Ernst Bloch's most important early philosophical work. *Dawn of Humanity* is regarded as the most representative and influential anthology of German expressionist poetry. Its editor is Kurt Pinthus. The aim of this article is to explore thematic affinities between *The Spirit of Utopia and Dawn of Humanity*. This article is divided into three parts: Introduction, main part and conclusion. The main part is subdivided into three sections: The first section deals with the conception of *Dawn of Humanity* as a symphony and with Bloch's views on music. Special attention is given to the importance of the so-called humanity melody by Ludwig van Beethoven for Bloch and Pinthus. The second section focuses on social critique in *The Spirit of Utopia* and selected poems of *Dawn of Humanity*. The poems selected for discussion are: Alfred Wolfenstein's *City Dwellers* and *The Heart*, Georg Heym's *The War*, and Karl Otten's *Worker!*. Special attention is given to the problems of isolation, alienation, exploitation and war. The third section attempts to trace utopian vision in selected poems of *Dawn of Humanity* and in *The Spirit of Utopia*. The poems selected for discussion are: Johannes R. Becher's *Human*, *Rise*, Kurt Heynicke's *Gethsemane* and Ernst Stadler's *Dialogue*. This section pays special attention to the themes of brotherhood, reconciliation, communion, redemption, the cultural heritage and home.

Keywords: Literature, philosophy, music, utopia, German expressionist poetry

EXTENDED ABSTRACT

This article is about two important texts of German expressionism: *The Spirit of Utopia* and *Dawn of Humanity*. *The Spirit of Utopia* was written by Ernst Bloch (1885-1977), a German philosopher associated with the Frankfurt School of Critical Theory. *The Spirit of Utopia* was written between 1914 and 1917 and published in 1918. It was then revised by Bloch and appeared in a second edition in 1923. *The Spirit of Utopia* is considered Bloch's first important philosophical work. It had a profound and lasting impact on many Frankfurt School thinkers, such as Theodor W. Adorno and Walter Benjamin (the latter was not a member, but, like Bloch, closely associated with the Frankfurt School). *The Spirit of Utopia* contains all the philosophical questions which preoccupied Bloch throughout his life and which found their most elaborate expression in his main philosophical work *The Principle of Hope* (1959). *Dawn of Humanity* is an anthology of German expressionist poetry. It was edited by Kurt Pinthus (1886-1975) and first published in 1919. Its complete title is *Dawn of Humanity: Symphony of Most Recent Poetry*. It is considered the most representative and influential anthology of German expressionist poetry. Its poems were written between 1910 and 1920. *Dawn of Humanity* contains poems by both well-known writers, such as Else Lasker-Schüler, Franz Werfel, Gottfried Benn, Johannes R. Becher and Georg Trakl, and by lesser known writers, such as Alfred Wolfenstein, Karl Otten, Kurt Heynicke and Ernst Stadler. As editor and critic, Pinthus was an important and influential advocate of German expressionist literature. Throughout his life he was committed to reconstructing and making accessible to the German reading public the life and work of writers who were persecuted by the Nazis from 1933 to 1945 and whose books were suppressed and destroyed by them.

The aim of this article is to explore thematic affinities between *The Spirit of Utopia* and *Dawn of Humanity*. This article is divided into three parts: Introduction, main part, and conclusion. The main part is subdivided into three sections: 1. *Dawn of Humanity* as a symphony and Bloch's philosophy of music, 2. Social critique in *The Spirit of Utopia* and selected poems of *Dawn of Humanity*, 3. Utopian vision in selected poems of *Dawn of Humanity* and *The Spirit of Utopia*. The first section deals with the conception of *Dawn of Humanity* as a symphony and with Bloch's views on music. Special attention is given to the importance of the so-called humanity melody by Ludwig van Beethoven for Bloch and Pinthus. This section mainly refers to the following texts: *Zuvor (Before)* and *Nach 40 Jahren (After 40 Years)* by Kurt Pinthus and

Philosophie der Musik (The Philosophy of Music) and *Zur Theorie der Musik (About the Theory of Music)* by Ernst Bloch. The former texts are prefaces to *Dawn of Humanity* and were published in 1919 and 1959 respectively. The latter texts constitute two chapters of *The Spirit of Utopia*. The second section of this article focuses on social critique in *The Spirit of Utopia* and selected poems of *Dawn of Humanity*. The poems selected for discussion are: Alfred Wolfenstein's *Städter (City Dwellers)* and *Das Herz (The Heart)*, Georg Heym's *Der Krieg (The War)* and Karl Otten's *Arbeiter! (Worker!)*. Special attention is given to the problems of loneliness, isolation, alienation, exploitation and war. The third section attempts to trace utopian vision in selected poems of *Dawn of Humanity* and *The Spirit of Utopia*. The poems selected for discussion are: Johannes R. Becher's *Mensch stehe auf (Human, Rise)*, Kurt Heynick's *Gethsemane* and Ernst Stadler's *Zwiesgespräch (Dialogue)*. The focus of this section is on the concepts of brotherhood, reconciliation, communion, redemption, the cultural heritage and home.

Einleitung

Geist der Utopie gilt als wichtigstes philosophisches Frühwerk Ernst Blochs. Es entstand zwischen 1915 und 1917 und wurde erstmals im Jahr 1918 veröffentlicht. Eine überarbeitete Fassung erschien 1923. In einem Brief an Ernst Schoen aus dem Jahr 1919 bezeichnete Walter Benjamin (1978, S. 219) *Geist der Utopie* als das einzige in jenem Jahr erschienene Buch, an dem er sich „als an einer wahrhaft gleichzeitigen und zeitgenössischen Äußerung messen“ könne. Benjamin (1978, S. 219) lobt das Buch als herausragend, denn „der Verfasser steht allein und steht philosophisch für diese Sache ein, während fast alles, was wir, von Gleichzeitigen, heute, philosophisch Gedachtes, lesen sich anlehnt, sich vermischt und nirgends an dem Punkte seiner Verantwortung zu fassen ist“. Ernst Bloch (1975, S. 2) bemerkte im Rückblick, er habe *Geist der Utopie* „mit viel Beethoven außer Hegel im Kopf, nicht ohne Berührung mit dem Expressionismus des Blauen Reiters“ geschrieben. In der berühmten Expressionismusdebatte, in der viele Kritiker den Expressionismus als Wegbereiter der nationalsozialistischen Ideologie und Schreckensherrschaft verurteilten, verteidigte Bloch (1938/ 1969, S. 57) expressionistische Kunst als zukunftsweisend, weil sie den Menschen in den Mittelpunkt stellt:

Der Expressionismus hatte gerade in dem Bedeutung, worin ihn Ziegler verurteilt: er hat den Schlendrian und Akademismus zersetzt, zu dem die 'Kunstwerke' verkommen waren. Er hat statt der ewigen 'Formanalyse' am objet d'art auf den Menschen und seinen Inhalt verwiesen, der zum möglichst echten Ausdruck drängt. (Bloch, 1938/ 1969, S. 57)

Menschheitsdämmerung gilt als die bedeutendste und einflussreichste Anthologie deutscher expressionistischer Dichtung. Die von Kurt Pinthus herausgegebene Lyrikanthologie erschien erstmals im Jahr 1919. Pinthus (1959/ 1996, S. 15) hat hervorgehoben, dass der Expressionismus, wie der Humanismus, sich unmittelbar mit dem Menschen beschäftigt und sich unmittelbar an den Menschen wendet. Dies trifft auch auf *Menschheitsdämmerung* zu. Pinthus (1959/ 1996, S. 15) bezeichnet die deutschen expressionistischen Dichter als „enttäuschte Humanisten“ und stellt die These auf, dass „die utopischen Forderungen des Expressionismus nicht von Marx, sondern vom Humanismus herkommen“. Pinthus (1919/ 1996, S. 22) definiert Dichtung als „das Barometer seelischer Zustände, der Bewegung und Bewegtheit der Menschheit“, „das Auf, Ab und Empor des Denkens und Sehens“. Die deutschen

expressionistischen Dichter charakterisiert Pinthus (1919/ 1996, S. 32) als inspiriert von der „Hoffnung auf den Menschen und de[n] Glaube[n] an die Utopie“. Diese Formulierung trifft auch auf Bloch zu. Im Mittelpunkt seines Denkens steht der Mensch und sein Verhältnis zur Welt. Kunst nimmt einen zentralen Platz in Blochs utopischer Philosophie ein. Er betrachtet Utopie nicht als literarisches Genre oder politisches Programm, sondern als ontologische Kategorie. Bloch zufolge ist alles utopisch: Der Mensch, die Welt und die Kunst. Er sieht Sehnsucht und Verlangen als wichtigste Eigenschaften des Menschen. Das utopische Wesen des Menschen manifestiert sich in Tagträumen und Kunstwerken. Anders als Freud misst Bloch dem Tagtraum eine grössere Bedeutung zu als dem Nachttraum. Bloch (1923/ 1985, S. 186) hielt den Tagtraum für erforschenswerter als den Nachttraum, weil der Tagtraum ein „noch nicht bewußtes Wissen“, das sich auf noch Ungeschehenes in der Zukunft bezieht, enthält. Hingegen ist der Nachttraum „nur ein blosses sich erinnern dessen, was schon war“ (Bloch 1923/ 1985, S. 186). Tagträume und Kunstwerke besitzen „die Würde der Erkenntnis, der spezifischen Erkenntnis einer ästhetischen Wirklichkeit und des utopisch-möglichen Ideegebots ihrer Sphäre“ (Bloch 1923/ 1985, S. 150). Bloch betrachtet den Tagtraum und das Kunstwerk als kognitiv: Beide enthalten utopisches Wissen. Dieses Wissen ist jedoch nicht konkret und eindeutig. Bloch beschreibt es mit dem Begriff „Vorschein“. Er hat darauf hingewiesen, dass auch Kunstwerke aus vergangenen Epochen „Vorschein“ enthalten, denn „das utopische Bewusstsein [legt] auch noch das Heraufkommende im alten frei... Es entdeckt die wirkliche Tiefe – in der Höhe, nämlich in der des hellsten Bewusstseins, wo noch helleres dämmert“ (Bloch 1959/ 1985, S. 161).

Der Begriff „Vorschein“ und die häufige Verwendung von Wörtern wie „dämmern“ und „Dämmerung“ in Blochs Werken verweisen auf die wichtige Rolle, die Licht in Blochs Denken spielt. Bloch (1923/ 1985, S. 13) bezeichnet die menschliche Sehnsucht nach einem besseren Leben als „Licht“, das „in uns allein brennt“. Desweiteren hebt er die Bedeutung zweier mythischer Figuren, die mit Licht in Verbindung stehen, für die Menschheit hervor: Prometheus und Luzifer. Bloch (1959/ 1985, S. 1150) bezeichnet Prometheus als „der Alleswoller, der Allesträumer, der Lichtrebell, der den Menschen das Feuer gebracht hat, ja der das Feuer selber ist“. Luzifer wird von Bloch (1959/ 1985, S. 1239) als „Bewußtseinsmacher, Lichtschlager, Weltveränderer“ beschrieben. Bloch war davon überzeugt, dass die Welt vom Menschen verändert werden kann. Auch *Menschheitsdämmerung* hat Weltveränderung im Sinn. Jürgen Serke (1983, S. 396) hat darauf hingewiesen, dass sich die expressionistische Literatur als „Revolution, als

Aufbruch, Erhebung und Wandlung“ auffasste. Wie der Titel *Menschheitsdämmerung* andeutet, sind die in ihr enthaltenen Gedichte Ausdruck der Überzeugung, dass ein Zeitalter zu Ende geht und ein neues anfängt. Die expressionistischen Dichter kämpften gegen „die Menschheit der zu Ende gehenden Epoche und [für die] Vorbereitung [...] neuer, besserer Menschheit“ (Pinthus 1919/ 1996, S. 23). Die Gedichte der *Menschheitsdämmerung* wenden sich gegen eine menschenfeindliche Ideologie und Gesellschaftsordnung und fordern ein menschengemässes Leben. Sie enthalten Gesellschaftskritik und utopische Vision. Dies trifft auch auf *Geist der Utopie* zu. Ausserdem spielt Musik eine wichtige Rolle in beiden Werken.

***Menschheitsdämmerung* als Symphonie und Blochs Philosophie der Musik**

Menschheitsdämmerung enthält Gedichte aus den Jahren 1910-1920. Der vollständige Titel der von Kurt Pinthus herausgegebenen Lyrikanthologie lautet *Menschheitsdämmerung – Symphonie jüngster Dichtung*. Pinthus ordnete die von ihm ausgewählten expressionistischen Gedichte nicht alphabetisch oder chronologisch, sondern symphonisch. Pinthus (1959/ 1996, S. 7) erklärte, es sei ihm wichtig gewesen „die Dichter nicht in chronologischer oder alphabetischer Folge aufziehen zu lassen, sondern ihre Gedichte nach großen Hauptmotiven, kleinen und kleinsten Motiven zu ordnen, zu verflechten und zu komponieren, ähnlich dem Aufbau einer Symphonie in vier Sätzen“. Pinthus (1919/ 1996, S. 22) betonte, dass die symphonische Anordnung der Gedichte nicht auf ein vertikales und kausales Betrachten der versammelten Gedichte ziele, sondern auf ein horizontales und simultanes Hineinhören:

Man horche in die Dichtung unserer Zeit .., man horche quer durch, man blicke rund herum,... nicht vertikal, nicht nacheinander, sondern horizontal; man scheidet nicht das Aufeinanderfolgende auseinander, sondern man höre zusammen, zugleich, simultan. Man höre den Zusammenklang dichtender Stimmen: man höre symphonisch.

So wie Pinthus es ablehnte, seine Anthologie alphabetisch oder chronologisch zu ordnen, lehnte er es ab, in ihr Musterbeispiele expressionistischer Lyrik oder nur besonders schöne expressionistische Gedichte zu präsentieren (1919/ 1996, S. 22). Tatsächlich waren die expressionistischen Dichter weniger daran interessiert, schöne Gedichte zu schreiben, als daran, auf politische, ethische und soziale Probleme

aufmerksam zu machen. Jürgen Serke (1983, S. 396) bezeichnet die Werke deutscher expressionistischer Schriftsteller als weit über alle ästhetischen Kriterien hinausgehend, als „Moderne in ihrer radikalsten Form“. Pinthus (1919/ 1996, S. 30) hat darauf hingewiesen, dass „die Qualität dieser Dichtung in ihrer Intensität beruht“:

Niemals in der Weltichtung scholl so laut, zerreissend und aufrüttelnd Schrei, Sturz und Sehnsucht einer Zeit, wie aus dem wilden Zuge dieser Vorläufer und Märtyrer, deren Herzen nicht von den romantischen Pfeilen des Amor oder Eros, sondern von den Peinigungen verdammter Jugend, verhaßter Gesellschaft, aufgezwungener Mordjahre durchbohrt wurden.

Zwei der vier Teile, in die Pinthus *Menschheitsdämmerung* gliederte, tragen die Überschriften „Sturz und Schrei“ und „Aufruf und Empörung“. Diese Teile enthalten Gedichte, die wie laute Stimmen „klagen, schreien, fluchen, rufen“ (Pinthus 1919/ 1996, S. 31). Zwei weitere Teile der Anthologie tragen die Überschriften „Erweckung des Herzen“ und „Liebe den Menschen“. Pinthus (1919/ 1996, S. 23) nannte den ersten Teil ein „Andante des Zweifels und der Verzweiflung“, den zweiten Teil ein „Moderato des erwachenden, erweckten Herzens“, den dritten Teil ein „Furioso der Empörung“ und den vierten Teil ein „Maestoso der menschenliebenden Menschheit“.

In seinem Vorwort zur Neuauflage von *Menschheitsdämmerung* im Jahr 1959 erklärte Pinthus (S. 14), seine Konzipierung der *Menschheitsdämmerung* als Symphonie könne unbewusst von Beethovens sogenannter Humanitäts-Melodie inspiriert gewesen sein. Rückblickend bezeichnete Pinthus (1959/ 1996, S. 14) Beethovens sogenannte Humanitäts-Melodie als „das messianische Hauptmotiv des Expressionismus“. Beethoven komponierte diese Melodie anlässlich des Todes des aufklärerischen und volksnahen Kaisers Josef II. zu den Worten „Da stiegen die Menschen, die Menschen ans Licht“ (Pinthus 1959/ 1996, S. 14). Beethoven liess die Humanitätsmelodie fünfzehn Jahre später noch einmal in *Fidelio* erklingen: In der Szene, in der Leonore ihren Geliebten befreit (Pinthus 1959/ 1996, S. 14). Bloch (1965/ 1985, S. 579) hat darauf aufmerksam gemacht, dass Leonore, als sie das Gesicht des Mannes, der sich ihr nähert, nicht klar erkennen kann, den Entschluss fasst, nicht nur ihren Geliebten zu befreien, sondern alle Gefangenen, d.h. symbolisch alle Menschen. Sowohl Bloch (1965/ 1985, S. 578) als auch Alfred Kazin (1976, S. 6) haben darauf hingewiesen, dass die Französische Revolution mit ihrer Forderung nach Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit einen grossen Einfluss auf Beethoven gehabt hat. Kazin

(1976, S. 1) bemerkt darüberhinaus (in einer stark an Bloch erinnernden Wendung), wie viel Zukunft Beethovens Musik enthalte. Bloch, der klassische Musik liebte, hebt immer wieder das besondere Genie Beethovens hervor. Bloch (1923/ 1985, S. 88) nennt Beethoven den „größten Erwählten des dynamischen, luziferischen Geistes“ und beschreibt seine Musik folgendermassen:

Laut und rücksichtslos hebt sich der Schrei des Beethovenschen Subjekts heraus, dem nichts in dem scheinbaren Leben Genüge tut, das noch über dem höchsten Niveau jeder weltlich realen Umschließung steht, das gleich dem Genius der Musik selber nirgends in der Welt vorgebildet ist oder empfangen wird. Das durch alle Skalen der Leidenschaft und Phantastik hindurchfährt und doch stets wieder auf sich, auf die Sehnsucht nach dem Bruder und dem visionären Vater zurückgetrieben wird. Es ist hier eine Leidenschaft, das bloß innere Leben, die geschlossene Stille der Innerlichkeit zu verlassen, die das Ich zu einem wahrhaft kosmischen Gebilde verwandelt, so hoch und so tief, daß in ihm, ohne sich anzustoßen, Sonne, Mond und Sterne auf- und untergehen könnten, und der ganze Umkreis der Menschlichkeit seinen Platz findet. (Bloch 1923/ 1985, S. 87)

Bloch hört in Beethovens Musik utopische Sehnsucht und Vision. Bezeichnenderweise charakterisiert Bloch (1923/ 1985, S. 78) *Fidelio* nicht als Oper, sondern als Symphonie: „Der ausschweifend gehandhabte Ton, das Gewoge der Töne und der andauernde Zuschuß aus Spannung, Chaos und Schicksal schäumt zu einer überwiegend unmelodischen, rezitativisch melismatischen, motivisch thematischen, und sich im Ganzen rein symphonisch entwickelnden Musikart über“. Bloch vergleicht die symphonische Musik Beethovens mit dem Chorgesang des Mittelalters. Ihm zufolge vereint nicht nur ein Chor, sondern auch ein Orchester menschliche Stimmen. Er vergleicht die Symphonie mit dem Chorgesang der mittelalterlichen christlichen Glaubensgemeinde. Dementsprechend bezeichnet Bloch (1923/ 1985, S. 79) die Symphonie als „ein anderes sich Versammeln“ und als „eine andere Sehnsucht nach Organisation, einer Erdballsbreite, die die Menschen zusammenführt, die ihnen im Chorwerk tausend Stimmen schenkt, um nach dem Einen zu verlangen“. *Menschheitsdämmerung* ist eine Symphonie menschlicher Stimmen, die „nach dem edleren, menschlicheren Menschen [schreien]“ (Pinthus 1919/ 1996, S. 23). Die Gedichte der *Menschheitsdämmerung* beinhalten Kritik am Zustand der Menschheit zu Beginn des 20. Jahrhunderts und utopische Vision einer menschengemässen Zukunft.

Gesellschaftskritik in *Geist der Utopie* und in ausgewählten Gedichten der *Menschheitsdämmerung*

Bloch hat immer wieder auf die spirituelle Leere in der modernen kapitalistischen Gesellschaft hingewiesen. In *Geist der Utopie* (1923/ 1985, S. 11-12) bezeichnete Bloch sein Zeitalter als „geistlos und unchristlich“ und als eingehüllt in „starre Verfinsterung“. In einem später entstandenen Werk nannte Bloch (1971, S. 64) die kapitalistische Gesellschaft „diese Öde, das frierende Unzu Hause, mit kurzen Betäubungen und dahinter eine Finsternis“. Bloch (1923/ 1985, S. 12) zufolge lebt der moderne Mensch „in völlig kreatürlicher Beschränktheit, irreligiöser Erloschenheit“. In der kapitalistischen Gesellschaft besteht das Leben nur aus „Tanz ums Kalb“ (Bloch 1923/ 1985, S. 12). Die Folgen dieser Lebens- und Denkweise sind Egoismus, Gewissenlosigkeit und Phantasiearmut:

[W]ir haben keinen sozialistischen Gedanken. Sondern wir sind ärmer als die warmen Tiere geworden; wem nicht der Bauch, dem ist der Staat sein Gott, alles andere ist zum Spass und zur Unterhaltung herabgesunken. Wir haben Sehnsucht und kurzes Wissen, aber wenig Tat und, was deren Fehlen erklärt, keine Weite, keine Aussicht, keine Enden, keine innere Schwelle, geahnt überschritten, keinen Kern und kein sammelndes Gewissen des Überhaupt. (Bloch 1923/ 1985, S. 12-13)

Beim „Tanz ums Kalb“ gibt es kein Miteinander oder Füreinander. In der kapitalistischen Hetze bleibt jeder für sich: einsam, isoliert und entfremdet. Einsamkeit, Isolation und Entfremdung sind zentrale Themen in *Menschheitsdämmerung*. Alfred Wolfensteins Gedicht *Städter* (Pinthus, 1996, S. 45-46) beschreibt Einsamkeit, Isolation und Entfremdung folgendermassen:

Nah wie Löcher eines Siebes stehn
Fenster beieinander, drängend fassen
Häuser sich so dicht an, dass die Straßen
Grau geschwollen wie Gewürgte sehn.

Ineinander dicht hineingehakt
Sitzen in den Trams die zwei Fassaden
Leute, wo die Blicke eng ausladen
Und Begierde ineinander ragt.

Unsre Wände sind so dünn wie Haut,
Daß ein jeder teilnimmt, wenn ich weine,
Flüstern dringt hinüber wie Gegröhle:
Und wie stumm in abgeschloßner Höhle
Unberührt und ungeschaut
Steht doch jeder fern und fühlt: alleine.

In der modernen Stadt leben die Menschen dichtgedrängt beieinander. Aber es gibt keine Kommunikation und keine Gemeinschaft, nur namenlose Sehnsucht und stumme Verzweiflung. Das Wort „gewürgt“ in der ersten Strophe drückt aus, wie schmerzhaft das Herunterschlucken von Verlangen und Gefühlen ist. Verlangen und Gefühle sind unerwünscht in einer kapitalistischen Gesellschaft. Sie werden als grösstenteils nutzlos und als dem Profit abträglich angesehen. Alfred Wolfensteins Gedicht *Das Herz* (Pinthus 1996, S. 123) beschreibt die Auswirkungen dieser Sichtweise auf die Menschheit folgendermassen:

Vergessen lag das Herz in unsrer Brust,
Wie lang! ein Kiesel in des Willens Lust,
Nur mit den wasserkühlen spiegelnden Händen
Manchmal berührt, unbewußt.

Einsiedlerisch in sich geschweift so klein,
Nicht nötig für den lückenlosen Stein
Der großen Stadt und für den stählernen Geldthron,
In spitzes Rad griff volles Herz nicht ein.

Das Herz symbolisiert Gefühle. Es liegt vergessen und einsam in unserer Brust, klein und verletzlich, klein wie ein Kieselstein, der auf dem Grund eines Flusses oder Sees liegt. Diese Metapher deutet an, dass der moderne Mensch seine Gefühle überhaupt nicht mehr wahrnimmt. Gefühle werden unterdrückt und vergessen, sodass sie ins Unbewusste hinabsinken. Das kleine, weiche, verletzliche Herz wird kontrastiert mit dem harten, lückenlosen Stein der grossen Stadt, der keinen Raum für Gefühle zulässt. Wolfensteins Wortschöpfung „stählerner Geldthron“ weist darauf hin, dass Geld regiert und versinnbildlicht ausserdem Verbindung zwischen Kapitalismus und Krieg, denn die Stahlproduktion ist nicht nur wichtig für die Baubranche sondern auch für die Rüstungsindustrie.

Krieg ist ein weiteres zentrales Thema in *Menschheitsdämmerung*. Georg Heyms Gedicht *Der Krieg* (Pinthus 1996, S. 79) schildert Krieg als personifizierte dunkle, dämonische Macht: „Aufgestanden ist er, welcher lange schlief,/ Aufgestanden unten aus Gewölben tief./ In der Dämmerung steht er groß und unbekannt,/ Und den Mond zerdrückt er in der schwarzen Hand“. Dennoch, Krieg ist kein unausweichliches Schicksal. Kriege sind von Menschen gemacht und können auch von Menschen verhindert werden. Diese Mitverantwortung der Menschheit für Krieg und Frieden ist angedeutet in den folgenden Zeilen: „Und mit tausend hohen Zipfelmützen weit/ Sind die finstren Ebenen flackend überstreut“ (S. 79). Das Wort „Zipfelmützen“ weckt Assoziationen mit dem deutschen Michel und mit dem Bild „Der arme Poet“ von Carl Spitzweg. Der deutsche Michel ist naiv, autoritätshörig und bequem. Er möchte nicht durch Politik in seiner Ruhe und Behaglichkeit gestört werden. Auch der arme Poet interessiert sich nicht für Politik. Er ist zu stark von seiner Kunst und dem täglichen Überlebenskampf als Künstler in Anspruch genommen. *Der Krieg* kritisiert politisches Desinteresse als verantwortungslos und strafwürdig, wie die letzte Zeile des Gedichts „Pech und Feuer träufet unten auf Gomorrh“ (S. 80) andeutet.

Verantwortung ist auch ein zentrales Thema in Karl Ottens Gedicht *Arbeiter!* (Pinthus 1996, S. 227-230). Das Gedicht wendet sich in direkter Rede an den Arbeiter als exemplarisch für Millionen von Arbeitern auf der ganzen Welt. Das Gedicht beschreibt die Ausbeutung, Entfremdung und Entmenschlichung des Arbeiters in seiner erzwungenen wirtschaftlichen Abhängigkeit:

Arbeiter! Dich an Rad, Drehbank, Hammer, Beil, Pflug geschmiedeten
Lichtlosen Prometheus rufe ich auf!

Dich mit der rauhen Stimme, dem groben Maul.

Dich Mensch voll Schweiß, Wunden, Ruß und Schmutz

Der du gehorchen muß.

[...]

Diese Nacht währt lang seit Jahren schwärzeste Finsternis

Ballt sie ihr feuchtes Hemd vor unseren stummen Mund.

[...]

Ihr wißt trotz allem trotz allem

Daß ihr Nummern seid!

Gleichwo: in der Fabrik im Gefängnis im Lazarett in der Kaserne auf dem
Friedhof,

Ihr seid da für eine Statistik deren Summe, deren Steigen, Fallen, Stocken
In jeder Zeitung zu lesen ist. (S. 227-228)

Der Arbeiter ist ein „lichtloser Prometheus“. Er ist an Maschinen geschmiedet und muss gehorchen. Er ist ein Geknechteter und Geknebelter („feuchtes Hemd vor unserem stummen Mund“). Er wird nicht als Mensch wahrgenommen, sondern ist nur eine Nummer in einer Statistik. Das Gedicht prangert die Ausbeutung, Entmündigung und Verdinglichung des Arbeiters im Kapitalismus an. Darüberhinaus weist das Gedicht darauf hin, dass der Arbeiter mitverantwortlich für seine Lage ist:

Ihr schweigt und wartet laßt euch foltern.
Und wie das Herz in immer schwächern Schlägen
Ablaufend Jahr an Jahr gebunden
Schlug es im Takt der Räder Kolben Sägen
Da habt ihr freudig mitgeschunden.

Da hat der Tanz der fauchenden Maschinen
Euch eingelullt und eingeschraubt
Der Eisenfeurgeldgott fuhr aus ihnen
In euer Herz. Er ist es den ihr glaubt. (S. 228-229)

Der Arbeiter wartet, duldet, schweigt. Schlimmer noch, er hat die kapitalistische Ideologie verinnerlicht und ist in seinem Fühlen, Denken und Handeln vom „Eisenfeurgeldgott“ fremdgesteuert. Das Gedicht wendet sich an den ausgebeuteten, unterdrückten, entmündigten, entmenschlichten Arbeiter und fordert ihn auf, sich endlich auf sein Menschsein zurückzubedenken. Auch in Ottens Gedicht nimmt das menschliche Herz einen wichtigen Platz ein. Das Herz symbolisiert wie in Wolfensteins Gedicht menschliche Gefühle. Ausserdem charakterisiert Ottens Gedicht das Herz als Sitz des ethischen Pflichtbewusstseins des Menschen. Das Herz ist synonym mit Menschsein, Erdbewohner sein, eine Seele haben (S. 229). Es steht für ethische Verantwortung und Hoffnung auf Rettung und Erlösung:

Dein Herz verpflichtet dich der Menschheit.
[...]
[...] Du kannst die Menschheit retten!
[...]

Von deinem Herzen deiner Güte deinem Sein
 Von dir allein
 Du Sohn der Magd, du Christi Bruder
 Hängt ab ob Licht in dieses Meer von Blut und Mördern dringt! (S. 229)

Die oben zitierte Passage aus Ottens *Arbeiter!* zeigt ein wichtiges Merkmal des Expressionismus auf: Viele expressionistische Schriftsteller nahmen sowohl auf sozialistische als auch auf religiöse Ideen bezug. Otten selbst bezeichnete sich als Anhänger des „messianischen Kommunismus“ (Pinthus 1996, S. 357). Auch Bloch bezieht sich in seinen philosophischen Werken auf sozialistische und religiöse Ideen. Besonders stark ausgeprägt ist dieses Merkmal in Blochs Frühwerken *Thomas Münzer* (1921) und *Geist der Utopie* (1918, 1923). Der vollständige Titel des ersteren Buches lautet *Thomas Münzer als Theologe der Revolution*. In ihm bezeichnet Bloch (1921/1985, S. 15/ S. 110) Thomas Münzer als „Rebell in Christo“ und als „Liebknecht mannigfach verwandt“. Silvia Markun (1977, S. 26) hat bemerkt, dass „messianische Verkündigung“ in Blochs Werken „wetterleuchtet“. Markun (1977, S. 26) hat desweiteren darauf hingewiesen, dass *Geist der Utopie* „[i]n der Sprache des Propheten“ geschrieben ist und dem heutigen Leser einen Einblick in „die authentische Weltanschauung der expressionistischen Generation im Stil wie im Inhalt“ eröffnet.

Utopische Vision in ausgewählten Gedichten der *Menschheitsdämmerung* und in *Geist der Utopie*

Johannes R. Bechers *Mensch stehe auf* (Pinthus 1996, S. 253-258) wendet sich nicht an den Arbeiter, wie Ottens Gedicht, sondern an den Soldaten: „Du Soldat!/ Du Henker und Räuber! Und fürchterlichste der Geißeln Gottes!/ Wann endlich/ - frage ich bekümmert und voll rasender Ungeduld zugleich -/ Wann endlich wirst du mein Bruder sein??“ (S. 253) Wie Heyms *Der Krieg* und Ottens *Arbeiter!* weist auch Bechers Gedicht auf die Verantwortung der Menschheit für Krieg und Frieden hin. Wie Heyms und Ottens Gedichte beschäftigt sich auch *Mensch stehe auf* mit der Frage, wie wir Menschen Kriege verhindern können. Bechers Gedicht, das sich in direkter Rede an den Soldaten wendet, stellt die These auf, dass Kriege verhindert werden können,

Wenn
 Das mörderische Messer restlos von dir *in dir* [dem Soldaten] abfällt.
 Du vor Gräbern und Feinden waffenlos umkehrst:

Ein Deserteur! Ein Held! Bedankt! Gebenedeit!
Zornig du in tausend Stücke das verbrecherische Gewehr zerschmeißt.
Rücksichtslos dich deiner 'verdammten Pflicht und Schuldigkeit' entziehst
Und deinen billigen hundsföttischen Dienst höhnisch offen verweigerst
allen Ausbeutern, Tyrannen und Lohnherrn. (S. 253)

Der Soldat kann eine innere Wandlung vollziehen. Er kann den Befehl zu töten verweigern und seine Waffe zerbrechen. Das Gedicht entlarvt den Ausdruck „Pflicht und Schuldigkeit“ als feige Lüge der Mächtigen, die im Krieg nicht ihr Leben riskieren. Das Adjektiv „hundsföttisch“ kritisiert das Ideal des Soldaten als Befehlsempfänger und verweist indirekt auf ein erstrebenswerteres Ideal: das des mündigen selbständig denkenden und handelnden Subjekts. Die Verwendung der Begriffe „Ausbeuter“ und „Lohnherr“ deckt die perfide Verbindung zwischen Krieg und Kapitalismus auf. Die Begriffe „umkehrst“ und „gebenedeit“ verweisen auf Gewaltverzicht und die Geringachtung materieller Güter, wie sie durch Jesus Christus verkörpert werden. Auch die folgenden Zeilen aus Bechers Gedicht enthalten religiöse Begriffe: „Wenn/ Dein [des Soldaten] zerstörerischer Schritt nicht mehr erbarmungslos stampft über die friedlichen Lichtgründe einer kreaturenbeseelten Erde./ Und du dich wütend selbst zermalmst vor deinen glorreichen Opfern am Kreuz./ ...dann dann wirst du mein Bruder sein...“ (S. 253).

Sowohl die expressionistischen Dichter als auch Bloch verwendeten den Begriff Brüderlichkeit um Utopie zu umschreiben. Bechers Gedicht bezeichnet die ersehnte Brüderlichkeit zwischen den Menschen ausserdem als Aussöhnung und als ein Sich-in-Allen-Erkennen (S. 254): „Dann dann wird gekommen sein jener endliche blendende paradiesische Tag unsrer menschlichen Erfüllung,/ Der Alle mit Allen aussöhnt./ Da Alle sich in Allen erkennen“ (S. 254). Bloch verwendet ähnliche Begriffe in *Geist der Utopie*. Er bezeichnet Utopie als „Allgegenwärtigsein Aller in Allen“ (1923/ 1985, S. 267), als „Brüdergemeinde“ (1923/ 1985, S. 346), als „fraternitas auch ohne Vater“ (1923/ 1985, S. 267) und als mögliche Erlösung durch das Schaffen einer Gemeinde ohne Herrschaft, „ohne diese Welt, mit Reich“ (1923/ 1985, S. 272). Blochs Vision von Utopie ist sowohl inspiriert von der Idee eines Reiches Gottes auf Erden als auch von Marxs Reich der Freiheit.

Auch Kurt Heynickes Gedicht *Gethsemane* (Pinthus 1996, S. 76) beschreibt Utopie als Erlösung: „Alle Menschen sind der Heiland./[...]/ Wir sind alle eine Liebe./ Wir sind

alle tiefes Leid./ Alle wollen sich erlösen“ (S. 76). Den expressionistischen Dichtern war es wichtig hervorzuheben, was die Menschen verbindet, nicht was angeblich trennt (wie z.B. die Zugehörigkeit zu unterschiedlichen Nationen). Heynicke benutzt das Wort „alle“ in vier der acht Zeilen, aus denen das Gedicht besteht. Das Personalpronomen „wir“ befindet sich dreimal in Heynickes Gedicht. Die Personalpronomen „ich“ oder „du“ kommen nicht vor. Die Verwendung des Wortes „Heiland“ verweist auf die Bedürftigkeit der Menschheit, ihre Sehnsucht nach Heilung oder Erlösung. Doch kein Aussenstehender könnte die Menschheit heilen oder erlösen. Nur die Menschen selber können dies, indem sie „ins Blaue hinein“ bauen und „das Wahre, Wirkliche, wo das bloß Tatsächliche verschwindet“ suchen (Bloch, 1923/ 1985, S. 13) – und irgendwann durch Phantasie und Arbeit erschaffen.

Bloch bezeichnet Utopie auch als „das eine Heil“ (Bloch, 1923/ 1985, S. 13). Wie Kurt Heynickes Gedicht *Gethsemane* handelt auch Ernst Stadlers Gedicht *Zwiesgespräch* (Pinthus 1996, S. 202) von der möglichen Heilung oder Erlösung des Menschen durch sich selbst:

Still, Seele! Kennst du deine eigne Heimat nicht?
 Sieh doch: du bist in dir. Das ungewisse Licht,
 Das dich verwirrte, war die ewige Lampe, die vor deines Lebens Altar
 brennt.
 Was zitterst du im Dunkel? Bist du nicht selbst das Instrument,
 Darin der Aufruhr aller Töne sich zu hochzeitlichem Reigen schlingt?
 Hörst du die Kinderstimme nicht, die aus der Tiefe leise dir entgegensingt?
 Fühlst du nicht das reine Auge, das sich über deiner Nächte wildste beugt-
 [...]
 Dir selber alles: Fegefeuer, Himmelfahrt und ewige Wiederkehr –
 [...]
 Und nichts, was jemals war und wird, das nicht schon immer dein. (S. 202)

Die oben zitierte Passage aus Stadlers Gedicht weckt Assoziationen mit einer Vielzahl Blochscher Ideen: Der Ausdruck „Dir selber alles“ verweist auf Blochs Vorstellung der Menschheit als riesiges Reservoir von Möglichkeiten. Bloch zufolge ist der Mensch „die reale Möglichkeit dessen, was in seiner Geschichte aus ihm geworden ist und vor allem mit ungesperrem Fortschritt noch werden kann“ (1959/ 1985, S. 271, hervorgehoben von mir NC). Die letzte Zeile in Stadlers Gedicht „Und

nichts, was jemals war und wird, das nicht schon immer dein“ weckt Assoziationen mit Blochs Idee von Erbe. Dieses Erbe ist Bloch (1923/ 1985, S. 13) zufolge unverloren und unverlierbar, weil utopisches Verlangen eine Grundeigenschaft des Menschen ist und durch nichts und niemanden zerstört werden kann. Stadlers Gedicht enthält ausserdem einen wichtigen Begriff, den Bloch sehr oft benutzte um seine Vision von Utopie zu beschreiben. Wie zuvor erwähnt, bediente Bloch sich häufig religiöser Metaphern in seinem Bemühen utopische Sehnsucht und imaginierte utopische Erfüllung bildhaft zu machen. Er betonte immer wieder, dass er Utopie nicht definieren wolle, denn „ein Genanntes, Herangebrachtes, legt uns bereits auf ein schwaches, eingrenzendes Wort fest“ (Bloch 1923/ 1985, S. 247). Er bezeichnete Utopie deshalb auch als „das Eine, Ungenannte, Unnennbare“ (Bloch 1923/ 1985, S. 144). Desweiteren nannte Bloch Utopie „das, was der Knabe in einem Vers aus Goethes Hochzeitslied liegen ließ, als er aus dem Berg herauskam -'Vergiß das Beste nicht!' hatte der Alte zu ihm gesagt, aber noch keiner konnte dieses Unscheinbare, tief Versteckte, Ungeheure jemals im Begriff entdecken“ (Bloch 1923/ 1985, S. 244). Ein Begriff jedoch, der diesem Unnennbaren, Unscheinbaren doch tief Versteckten nahe kommt, und den Bloch immer wieder verwendet hat und der auch in Stadlers Gedicht vorkommt, ist der Begriff Heimat. Bloch (1959/ 1985, S. 241) bezeichnete Utopie als „jene Freiheit, jene Heimat der Identität, worin sich weder der Mensch zur Welt noch aber auch die Welt zum Menschen verhalten als zu einem Fremden“.

Im Rückblick können sowohl Bloch als auch viele expressionistische Dichter (u.a. Wolfenstein, Otten, und Becher) als Exilschriftsteller bezeichnet werden (sie mussten 1933 aus Deutschland fliehen). Die Nationalsozialisten missbrauchten zahlreiche ihrer Ideen und Begriffe (z.B. Gemeinschaft, Heil, Reich, Heimat) für ihre menschenverachtende Ideologie und Greuelthaten. Wie zuvor erwähnt geriet der Expressionismus in den 30er Jahren in Deutschland in den Verdacht dem Aufstieg des Nationalsozialismus Vorschub geleistet zu haben, doch Bloch bestand auf seiner Meinung, der Expressionismus sei zukunftsweisend, weil er den Menschen in den Mittelpunkt stellte. Bloch prophezeite dem Expressionismus sogar eine neue Zukunft: „Das Erbe des Expressionismus ist noch nicht zu Ende, denn es wurde noch gar nicht damit angefangen“ (Bloch 1969, S. 59). Auch Kurt Pinthus begriff die deutsche expressionistische Dichtung als Erbe nachfolgender Generationen, von denen er sich wünschte, sie werden den gleichen Mut wie die Generation 1910 bis 1920 aufbringen: „de[n] Mut der Liebe zum gegenwärtigen und zukünftigen Menschen und de[n] Mut zum immerwährenden Versuch in Leben und Dichtung“ (Pinthus 1959/ 1996, S. 17).

Schlussbetrachtung

Geist der Utopie und *Menschheitsdämmerung* entstanden beide zwischen 1910 und 1920. Beide Werke können stilistisch wie inhaltlich dem Expressionismus zugeordnet werden. Darüberhinaus können die folgenden inhaltlichen Bezugspunkte zwischen *Geist der Utopie* und *Menschheitsdämmerung* festgestellt werden:

Musik spielt eine wichtige Rolle in *Geist der Utopie* und *Menschheitsdämmerung*. Pinthus gestaltete die Lyrikanthologie *Menschheitsdämmerung* nach dem Modell einer Symphonie in vier Sätzen. Er betonte die symbolische Bedeutung der sogenannten Humanitäts-Melodie von Beethoven für den Expressionismus. In *Geist der Utopie* widmete Bloch 150 von 350 Seiten der Musik. Wie Pinthus hebt Bloch Beethovens sogenannte Humanitäts-Melodie (in *Fidelio*) hervor.

Geist der Utopie und *Menschheitsdämmerung* sind beide gesellschaftskritische Werke. Sie kritisieren die Einsamkeit und Entfremdung der Menschheit in der modernen kapitalistischen Gesellschaft. Sie prangern den in der modernen kapitalistischen Gesellschaft vorherrschenden Materialismus als Ursache von spiritueller Leere, Kälte, Phantasiearmut und Gewissenlosigkeit an. Sie kritisieren die Wechselbeziehung zwischen Kapitalismus und Krieg und das weitverbreitete Desinteresse des Durchschnittsbürgers an Politik.

Geist der Utopie und *Menschheitsdämmerung* beinhalten beide utopische Vision. Sie beschreiben Utopie als Brüderlichkeit und Gemeinschaft, als Aussöhnung und Sich-Erkennen-Aller-In-Allen, als Heilung und Erlösung und als Heimat und Erbe. Beide Werke sind inspiriert und beeinflusst von sozialistischen und religiösen Ideen. Beide Werke beschreiben Utopie mit sozialistischen und religiösen Begriffen.

Geist der Utopie und *Menschheitsdämmerung* stellen beide den Menschen in den Mittelpunkt und betonen die Verantwortung der Menschheit für ein menschengemässes Leben. Fast ein Jahrhundert nach Erscheinen von *Geist der Utopie* und *Menschheitsdämmerung* sind beide Werke erschreckend zeitgemäss. Eine Frage, die sich am Ende dieses Artikels stellt und der nachzugehen mir lohnenswert erscheint, ist: In welchem Ausmass sind die Gedichte der *Menschheitsdämmerung* und Blochs utopische Philosophie (nicht nur *Geist der Utopie*, sondern auch Blochs später

entstandene philosophischen Schriften) anthropozentrisch? Oder schliessen sie eventuell in ihrem Begriff des Ethischen auch den ökologischen Aspekt mit ein?

Finanzielle Förderung: Die Autorin erhielt keine finanzielle Unterstützung für diese Arbeit.

Literaturverzeichnis

- Benjamin, W. (1978). *Briefe I*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bloch, E. (1938/ 1969). Diskussion über Expressionismus. In F. J. Raddatz (Hrsg.), *Marxismus und Literatur: Eine Dokumentation in drei Bänden* (S. 51-59). Hamburg: Rowohlt Paperback.
- Bloch, E. (1971). *Pädagogica*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bloch, E. (1975). "Curriculum Vitae". In L.J. Pongratz (Hrsg.), *Philosophie in Selbstdarstellungen*. Hamburg: Felix Meiner Verlag.
- Bloch, E. (1921/ 1976). *Thomas Münzer als Theologe der Revolution*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bloch, E. (1923/ 1985). *Geist der Utopie. Zweite Fassung*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bloch, E. (1959/ 1985). *Das Prinzip Hoffnung*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bloch, E. (1965/ 1985). *Literarische Aufsätze*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Kazin, A. (1976). Introduction. In A. Kazin (Hrsg.), *The Portable Blake* (S. 1-55). London: Penguin.
- Markun, S. (1977). *Ernst Bloch in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.
- Pinthus, K. (Hrsg.) (1996). *Menschheitsdämmerung: Ein Dokument des Expressionismus*. Hamburg: Rowohlt Taschenbuch.
- Serke, J. (1983). *Die verbrannten Dichter*. Frankfurt am Main: Fischer.

Belgelerle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Mülteci Bilim Adamları

Sevtap İshakoğlu-Kadioğlu, Gaye Şahinbaş Erginöz, İstanbul Üniversitesi, 2017, 387 Sayfa
ISBN 978-6-0507-0629-1

Nedret ÖZTOKAT KILIÇERİ¹

¹Istanbul University, Faculty of Letters, Western Languages and Literatures, French Language and Literature, Istanbul, Turkey

ORCID: N.Ö.K. 0000-0003-3445-1275

Corresponding author:

Nedret ÖZTOKAT KILIÇERİ, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ordu Cad. No: 6 B Blok IV. Kat Oda: 08, 34134, Laleli, İstanbul, Türkiye

E-mail: nedretozkat@yahoo.fr

Submitted: 04.04.2019 • **Accepted:** 09.04.2019

Citation: Oztokat-Kiliceri, N. (2019). Belgelerle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Mülteci Bilim Adamları [S. İshakoğlu-Kadioğlu ve G. Şahinbaş Erginöz tarafından yayına hazırlanan *Belgelerle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Mülteci Bilim Adamları* başlıklı kitabın değerlendirmesi]. *Litera*, 29(1), 113-117. <https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0020>

Türkiye'nin ilk üniversitesi İstanbul Üniversitesi'nin modern bir bilim kurumu olarak yapılması Cumhuriyet'in en önemli tasarılarından biridir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu izleyen ilk on yılda gerçekleştirilen kökten yenilenmelerden biri olan yükseköğretim reformu 1933 yılında "Üniversite Reformu" adıyla tarihe geçmiştir. Böylece Darülfünun'dan¹, Batılı anlamda, evrensel bilgiye açık, fakültelerinde ücretsiz eğitim veren ve bilim adamlarını bir araya getiren laik bir

1 Darülfünun'un Medreseden modern üniversiteye geçişte önemli bir rol oynadığı sıklıkla yinelenmiştir. Özellikle on sekizinci yüzyıl ve ardından Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile Batılı tarzda eğitim ve bilim anlayışını örnek alan yenilikçi zihniyetin ciddi bir eğitim reformundan yana olduğu sadece meslek alanında değil, bilim ve eğitimde de çağrı yakalayan bir eğitim amaçladıkları kaynaklarda bulunmaktadır.

kurum olan “Üniversite”ye geçildi (Üniversite sözcüğünü anımsatalım: Kökenbilimsel olarak, hem “evren” (*univers*) hem de “topluluk, öğrenci ve öğretim üyesi topluluğu” (*corporation*) anlamlarını içermektedir).

Bu reformla Batıda XI. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlayan ve evrensel bilgilere dayalı bir kurum olma özelliğiyle “üniversite”, yapısı, işleyişi ve işlevleriyle örnek alındı; ülke gençlerinin yükseköğrenim görecekleri yeni ve çağdaş bir bilim kurumu olarak görüldü. Avrupa modelini benimseyen bu reform ülkemizde bugüne dek oluşturulmuş eğitim/öğretim politikaları arasında en geniş alanlı, en tutarlı ve toplumsal konsensüsle en sıkı bağı oluşturanıdır kuşkusuz. Ülkenin gelişmesinde üniversiteye ve bilime biçilen rolün ortak değer ve ilkelerle belki de en güçlü bir biçimde destek bulduğu bir harekettir. Çağdaş bilimsel düzeyi yakalamayı amaçlamış, yeni bir yükseköğretim ufku yaratacak, ülkeyi ileriye taşıyacak bu girişimi gerçekleştirmede devlet politikaları son derece somut yaklaşımlar izlenmiştir. 1930’larda özellikle Almanya’yı kasıp kavuran Nazi iktidarının yol açtığı bilimsel göç genç cumhuriyetin hedefindeki reformun gerçekleşmesinde önemli rol oynamıştır. Prof. Şârâ Sayın’ın tanıklığıyla, Alman mülteci profesörlerin Türkiye’ye çağrılmalarında etkin görevi Cenevre Üniversitesi profesörlerinden Albert Malche üstlenmiştir. 1932 yılında “İslahat Müşaviri” sıfatıyla Ankara’ya davet edilen Malche yabancı profesörlerle irtibat kurma ve görevlendirilmeleri konusunda yetkilendirilmiştir (Ozil-Öztokat, 2009, s. 22). Yine bu konuyla ilgilenen bir başka araştırmacı Kader Konuk üniversite reformunun kültürel ve siyasi reformlardan ayrı tutulmayacağını, Milli Eğitim bakanları Reşit Galip ver Hasan Âli Yücel’in de aktörleri arasında bulunduğu bu geniş menzilli hareketin aslında “Osmanlı İmparatorluğu’nun geçen iki yüzyıldaki kültürel, iktisadi, siyasi ve askeri dönüşümüne damgasını vuran Batılılaşma reformlarının kapsamını daha da genişletmek” anlamı taşıdığına dikkat çeker (Konuk, 2011, s. 19).

Türkiye’nin ilk Edebiyat Fakültesi olan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 1933’te gerçekleşen bu reformla kurulmuştur. Prof. Dr. Sevtap İshakoğlu Kadioğlu ve Doç. Dr. Gaye Şahinbaş Erginöz’ün birlikte hazırladıkları *Belgelerle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Mülteci Bilim Adamları* başlıklı dev çalışma İstanbul Üniversitesi tarafından geçtiğimiz günlerde yayımlandı. Ülkemizin bilim tarihi alanına önemli katkı sunan yapıt, aynı zamanda “ortak bellek”, “toplumsal hafıza”, “geleneğin yol göstericiliği”, “tarihe kayıt düşme” gibi son yıllarda dilimizden düşmez hale gelen kavramları daha ilk okumada akla getiriyor.

Prof. Dr. Sevtap Kadioğlu ve Doç. Dr. Gaye Erginöz, 1933 reformu çerçevesinde Edebiyat Fakültesi'nin tarihçesini ele aldıkları bu araştırmada, artsüremli/tarihsel bir yol izleyerek, Fakülte Özlük Arşivinden titizlikle derledikleri belgelerle Edebiyat Fakültesi'nde kimi kürsülerin kurulmasında, müfredatların hazırlanmasında, derslerin yürütülmesinde etkin görev almış Batı'dan ülkemize göçen bilim insanlarının kapsamlı bir dökümünü sunuyorlar. Yazarlar nesnel, betimsel ve tümü kapsayıcı bir yaklaşımla, İstanbul'da çalışmış 24 öğretim üyesinin yaşamöykülerini, fakültede verdikleri dersleri ve yayınlarını kapsayan bilgileri bir araya getirmişler.

Başta Almanya, ardından da Avusturya gibi ülkelerde Nazizmin yükselişi sırasında çoğu kürsülerinden uzaklaştırılmak yoluyla işsiz kalan öğretim üyeleri, bu değerli çalışmada, yüzleri ve yapıtlarıyla bugüne ulaşıyor. Vesikalık bir fotoğrafın eşlik ettiği bir kimlik kaydı formatına uygun özlü bir *curriculum vitae*'nin yer aldığı birinci sayfanın ardından ilgili kişinin yaşamöyküsüne ulaşıyorsunuz. Bu metni hocanın fakültede vermiş olduğu derslerin ve yayınlarının listesi izliyor. Bu üç bölümü izleyen ve ikametgâh, beyanname, atama/ görevlendirme yazıları, vekâletname gibi resmi belgelerin yanı sıra, konferans duyuruları, aile fotoğrafları gibi özgün belgeler yapıtın görsel belgelerini okura sunuyor. Cumhuriyet'in eğitim tarihine de tanıklık eden bu sayfaları yine her öğretim üyesiyle ilgili ulaşılabilecek kapsamlı bir kaynakça izliyor.

Kitapta kaynakların özgün biçimleri ve çevirilerinin tarihleriyle verilmiş olması, bu profesörlerin bilinmeyen yaşamöykülerini ve bilim hayatımıza katkılarını bir araya getirmesi bugüne dek yapılmamış bilimsel bir çalışmayı örnekliyor. Yirmi dört bilim insanının İstanbul Üniversitesi'nde çalıştığı süreler, bağlı buldukları kürsülere ait bilgilerin yer aldığı tablo ise (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 28). Edebiyat Fakültesi tarihçesini özetliyor. Bu açılardan bakınca, elimizdeki yapıt sadece yakın dönem bilim tarihimizi değil, Cumhuriyet'in erken döneminde toplumsal ve kültürel tarihimizi, aynı zamanda da İstanbul Üniversitesi ve Edebiyat Fakültesinin kuruluş ve gelişimini tanıtan önemli bir belge niteliği kazanıyor.

Kadioğlu ve Erginöz'ün saptadığı gibi "Edebiyat Fakültesinde görev alan mülteci öğretim üyelerinden üçü Felsefe kürsüsünde, biri Psikoloji-Pedagoji Enstitüsü'nde, biri Beşeri İktisadi Coğrafya kürsüsünde, ikisi Eskiçağ Tarihi kürsüsünde, biri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde, biri de Türkiyat Enstitüsü'nde ders vermişler (...)" gelenlerin büyük kısmını filologlar oluşturmuştur (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 367).

Bu öğretim elemanlarının Türkiye'ye geliş hikâyeleri kadar, burada buldukları süre içinde verdikleri hizmetler de ayrıntılı biçimde kitapta yer almaktadır. Bunlar yükseköğrenimlerini ülkelerinin önde gelen üniversitelerinde tamamlamış, ancak Yahudi kökenleri nedeniyle Nazi yönetimince gözaltına alınmış, tutuklanmış, sürgüne zorlanmıştır. Türkiye'ye gelmeleri tam bir maceradır. Aralarında Nazi toplama kampı Dachau'ya gönderilerek, Türk bilim adamlarının çabaları sonucu Türkiye'ye gelen Karl Süssheim'i anabiliriz (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 305).

Buraya geldiklerinde çoğu Alman, Avusturya ve bazı Türk Liselerinde ders vererek hayatlarını sürdürmüş, üniversitede çalışmaya başladıklarında eşleri ve çocuklarını yanlarına getirebilmişlerdir. Göreceli olarak güvenli ve huzurlu oldukları ve asıl işleri olan bilimle geçen bu dönem İkinci Dünya Savaşı'yla gölgelenmiştir. Almanya ile müttefik olmamız nedeniyle bazıları ülkelerine çağrılacak, dönmemeleri halinde ise İstanbul'dan uzaklaştırılacaklardır (1944-45 yıllarında Eva Buck Yozgat'ta; Traugott Fuchs, Hans Marchand Çorum'da, Heinz Anstock, Kurt Laqueur Kırşehir'de enterne edilmiştir).

Bu göçmenler 1950'lerden sonra ülkelerine döndükten sonra da Türkiye'ye gelmişler, özellikle İstanbul Üniversitesi'nde konferans, seminer vererek eski öğrencileri ve meslekdaşlarıyla bir araya gelerek, bu toprakla bağlarını sürdürmüşlerdir. Aralarından bazıları İstanbul'da vefat etmiş ve burada toprağa verilmiştir. Üniversiteye verdikleri hizmet, üstlendikleri bilimsel, akademik ve idari görevlerdeki titizlikleri ve üretkenlikleriyle "Ordinaryus Profesör" derecesine yükseltilenler olduğu gibi (Prof. Walther Kranz) (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 202); akademik dereceye sahip olmayanları üniversitemiz "Onur Doktorası" (Traugott Fuchs) (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 155) ya da "Fahri Profesörlük" unvanıyla (Eva Buck) (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 113) onurlandırmıştır. Türk dili ve tarihine katkılarından dolayı madalya ve plaketlerle onurlandırılanlar (Prof. Andreas Tietze) (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 329), ya da gittikleri üniversitelerden Türkiye'ye konuk öğretim üyesi davetli olarak çağrılan ve ikinci kez görev alanları da (Prof. Dr. Hans Marchand) (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 230) unutmamak gerekir.

Türkiye'ye göç eden Batılı bilim insanlarının izini süren Prof. Dr. Kadioğlu ve Doç. Dr. Erginöz'ün bu kapsamlı yaptırın sonuç kısmında belirttikleri gibi, bu profesörler Edebiyat Fakültesi'nin özellikle Felsefe, sosyoloji, Psikoloji Eski Çağ tarihi, Kütüphanecilik ve Batı Filolojileri ve Türkoloji alanlarında önemli hizmetlerde

bulunmuşlardır (Kadioğlu-Erginöz, 2007, s. 363-370). Öncelikle kürsü dergilerinin bilimsel yayın olarak kurulması ve sürdürülmesi; psikoloji gibi alanlarda deneysel çalışmalar için laboratuvarlar kurulması (Türkiye'nin ilk deneysel laboratuvarı 1937 yılında Edebiyat Fakültesi'nde kurulmuştur); arkeoloji kazılarında tasnif, kataloglama ve rehberlerin hazırlanmasına öncülük etme; Türkiye nümizmatığının geniş bir bibliyografyasını oluşturma; Türkiye'deki kütüphanecilik sisteminin kurulması; folklor, etnografya, dil, tarih çalışmalarının gelişmesiyle yurt dışında Türkoloji'nin başlatılması; Türkçenin etimolojik sözlüğünün hazırlanması; dil çalışmalarında yöntemsel yaklaşımların saptanmasıyla dilbilimin bir bilim dalı olarak tanınması; yabancı dil eğitiminin çağdaş yaklaşımlarla buluşması gibi girişimler bilimsel araştırmalarımıza yeni bir soluk getirmiştir.

Kadioğlu ve Erginöz'ün geniş ve titiz çalışması, Türkiye'ye göç ederek kurdukları yeni yaşantılarında tıpkı kendi ülkelerinde olduğu gibi aynı disiplin, ciddiyet ve tutkuyla kendilerini bilime adanmış insanların anısını yaşatan bir tanıklık; ülkemizin sürgün misafirleri bu göçmen ruhlara saygıyla sunulan bir selam; bilimin çağdaş teknolojilerle sürekli ve hızla gelişmesine karşın, beslendiği kaynağın ne kadar kıymetli olduğunu anlatan bir bellek-yapıt.

Kaynakça

- Kadioğlu, S. & Şahinbaş Erginöz, G. (2017). *Belgelerle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Mülteci Bilim Adamları*. İstanbul, TR: İstanbul Üniversitesi Yayını.
- Konuk, K. (2011). *Doğu Batı Mimesis: Auerbach Türkiye'de*. İstanbul, TR: Metis.
- Ozil, Ş. & Öztokat, N. (2009). *1933'ten 2008'e İstanbul Üniversitesi Batı Filolojilerinin 75. Yılı*. İstanbul, TR: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Tarihsel ve Coğrafi Açından Tekirdağ ve Çevresi: Kent, Kültür ve Kimlik

Dimitris A. Mavridis, *İstanbul'dan Tekirdağ'a, Çağdaş Yunan Kimliğinin Arayışında* (Yunanca Aslından Çeviren: İbrahim Kelağa Ahmet), Süleymanpaşa Belediyesi Yayınları, Tekirdağ 2017, 254 sayfa, ISBN: 978-605-9386-20-3.

Esin OZANSOY¹

¹Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Modern Greek Language and Literature, Istanbul, Turkey

ORCID: E.O. 0000-0002-3977-7314

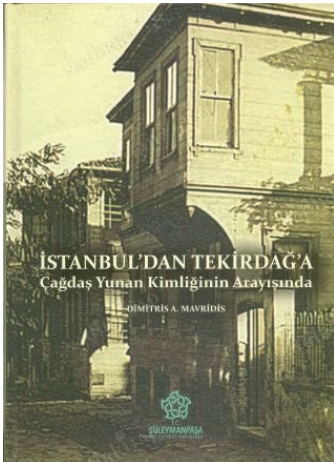
Corresponding author:

Esin OZANSOY, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

E-mail: esinozansoy@hotmail.com

Submitted: 13.05.2019 • **Accepted:** 28.05.2019

Citation: Ozansoy, E. (2019). Tarihsel ve coğrafi açıdan Tekirdağ ve çevresi: Kent, kültür ve kimlik [D. A. Mavridis tarafından yayına hazırlanan *İstanbul'dan Tekirdağ'a, Çağdaş Yunan kimliğinin arayışında* (İ. K. Ahmet, Çev.) başlıklı kitabın değerlendirmesi]. *Litera*, 29(1), 119-126. <https://doi.org/10.26650/LITERA2019-0022>

Dimitris A. Mavridis'in *İstanbul'dan Tekirdağ'a Çağdaş Yunan Kimliğinin Arayışında* adlı eserinin Türkçe çevirisi Tekirdağ Süleymanpaşa Belediyesi kültür yayınlarından çıkmıştır. Kitapta 48 fotoğraf, Tekirdağ'ın tarihi ahşap evlerine ait 18 çizim ve yazarın bizzat hazırladığı 3 haritadan oluşan görsel öğeler de yer almaktadır.

Bir yönüyle kent tarihi araştırması olarak da nitelendirebilecek olan kitapta, Tekirdağ kent merkezi ve bölgedeki diğer yerleşimlere ilişkin tarihi ve sosyolojik bilgiler ve yazarın gezi notları önemli

bir yer tutmaktadır. Eserde, İstanbul ve İstanbul'un Yunanlar için tarih boyunca taşıdığı önem, Yunan kimliği, Yunanistan'ın Batı dünyası ile ilişkileri, Türkiye ve Türklere ilişkin dikkat çekici analizlere de yer verilmektedir.

Mühendis kimliği ile öne çıkan ve daha önce Türkçeye çevrilmiş herhangi bir eseri bulunmayan yazar hakkında kısa bazı bilgileri paylaşmakta yarar var. Dimitris A. Mavridis, 1942 yılında kuzey Yunanistan'ın Florina kentinde doğmuş ve Tekirdağ'dan 1922 yılında Yunanistan'a muhacir olarak göç etmiş bir aileye mensuptur. Özgeçmiş bilgilerinden başarılı bir mühendislik kariyerine sahip olduğu anlaşılan yazar, çalıştığı şirketlerin iş bağlantıları nedeniyle çoğu Yakın Doğu'ya olmak üzere dört kıtada iki yüzden fazla seyahat gerçekleştirmiştir. 1978 yılında ilgi alanını Doğu'ya yönelterek Helenistik Doğu ve Yunan ordusunun Küçük Asya (Anadolu) Harekâtına dair bir fotoğraf arşivi oluşturmuştur. Tanıtımını yaptığımız 2003 yılında yayımlanmış kitabı aslında, Doğu'daki Rum varlığı ile ilgili araştırmalarının bir ürünüdür. O tarihten beri, çoğu Kuzey Yunanistan ve özellikle (Doğu ve Batı) Trakya kentlerini konu alan on kitap ve çok sayıda makale yayımlamış, aynı konularda Yunanistan ve İngiltere'de konferanslar vermiştir. Yazarın farklı konularda 150'nin üzerinde yazısının yer aldığı bir blogu¹ bulunmaktadır. Yunan ordusunun Küçük Asya (Anadolu) Harekâtı (1919-1922) ile ilgili döneme ait çok dikkat çekici 1000 fotoğrafın yer aldığı bir başka blogu² ise tarihe ilgi duyan Türk okurların mutlaka ilgisini çekecektir. Yazarın güçlü kalem ve sahip olduğu entelektüel derinlik tanıtımını yaptığımız kitapta gözden kaçmamaktadır. Mavridis, çalışmalarından dolayı farklı kurumlardan aldığı ödüllerin yanı sıra, Trakya Demokritos Üniversitesi, Edebiyat ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih ve Etnoloji Bölümü tarafından 2017 yılında fahri doktora unvanı ile de onurlandırılmıştır.

İstanbul'dan Tekirdağ'a Çağdaş Yunan Kimliğinin Arayışında adlı eser: içindekiler, önsöz ve dört ana bölüm ile iki ek bölüm, son söz ve savunma başlıklı bir alt bölüm, bir kronolojik tablo; kaynaklar, atıflar, yorumlar alt bölümü ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Kitabın giriş kısmında "Bir toprağa sarılmak..." (s. 13) başlığı altında Süleymanpaşa Belediye Başkanı M. Ekrem Eşkinat'tan, kapakta yer alan evin ilginç hikâyesini öğrenmekteyiz. Ev yazar Mavridis'in baba ocağıdır, ailesi 1922 göçüyle Tekirdağ'dan ayrılır ve Eşkinat'ın Selanik'ten mübadeleyle gelen ailesi Mavridis'lerin evine

1 www.mavridisdin.blogspot.com

2 www.mikrasiatikiiekstratia.blogspot.com

yerleştirilir. Eşkinat, Tekirdağ fotoğraflarını araştırırken rastladığı o evin fotoğrafının altındaki imzadan yazara ulaşır.

Ev, kamulaştırılmasının ardından restore edilerek Eski Tekirdağ Fotoğrafları Müzesi'ne dönüştürülür ve yazar da Tekirdağ ile ilgili fotoğraf arşivini müzeye bağışlayarak açılış onun da katılımıyla 1 Aralık 2018 tarihinde gerçekleştirilir.

Yazar Dimitris A. Mavridis önsözde (s. 15), günümüzde Tekirdağ merkezde Ertuğrul Mahallesi sınırları içinde olduğu tespit edilen "Mnimatakia" (Mezarlık) mevkiine yaptığı bir ziyaretin, kitabın yazımına vesile olduğunu okuyucularıyla paylaştıktan sonra kitabın sıradan bir fotoğraf koleksiyonu ve seyahatleri sırasında edindiği izlenimler olarak başladığını belirtmektedir. Yazar, eserinde sadece yer, mekân, tarih, kişiler ve olguları ayrıntılı bir şekilde araştırmakla yetinmediğini, bunların ifade ettiği manaları da ortaya koyma çabası içinde olduğunu altını çizerek kitapta yazdıklarının Yunan merkezli bir bakış açısına dayandığını özellikle vurgulamaktadır.

Yazar, Türkçe çeviri için kaleme aldığı önsözde (s. 21) kitabın çevirisinin yazımından 15 yıl sonra gerçekleştiğini ve çeviri için yapılan düzenlemelerde Yunan/Rum unsuru ile ilgili betimlemelere ve konulara ağırlık verildiğini kaydetmektedir. Kitabın iç kapak kısmında yer alan çevirmenin notundan yazarın Türk okurunun ilgi ve hassasiyetlerini gözeterek kaynak kitapta değişiklikler yaptığını ve okurun ilgisini çekmeyeceğini düşündüğü bazı bölümleri çıkardığını öğrenmekteyiz. Kitapta yer alan eski fotoğraflar yazarın koleksiyonundan sağlanmış, güncel olanlar ise çeşitli tarihlerdeki Türkiye ziyaretleri sırasında kendisi tarafından çekilmiştir.

Kitabın birinci bölümü "İstanbul'un Dışında ve Marmara'nın Trakya Kıyısında" (s. 25-34) başlığını taşımaktadır. Yazar "İstanbul'un Kentsel Kabusu, Kültürlerin Kriz Belirtisi Olarak Kozmo (Mega) Kent" alt başlığı altında bir mega- kent olarak İstanbul'un yayıldığı geniş alan ile Marmara kıyısı boyunca devam eden yoğun yapılaşmaya, estetik yoksunluğuna ve bölgenin nüfus oranındaki artışa dikkat çekmektedir. İstanbul'un iç göç sonucu aşırı derecede kalabalıklaşması ve kentin kültürel dokusuyla uyum sağlamada zorlanan sakinlerinden söz ederken benzer durumun dünyadaki tüm mega kentlerde de yaşandığını ancak İstanbul'un hayranlık uyandıran anıtlarıyla eşsiz güzelliğini ve tarihi yarımadaındaki imparatorluk metropolü havasını muhafaza ettiğini kabul etmektedir. Yazar mega kentlerin sermayenin karşı konulmaz gücünün bir tezahürü olduğunu ve bu tarz kentlerin egemen olmasıyla

“seçkin toplumun” bir metaya dönüşerek insanın çevresine karşı yabancılaştığı tespitinde bulunmaktadır. Birinci bölümde Silivri ve Marmara Ereğlisi’yle ilgili olarak bu yerleşimlerin tarihsel geçmişlerine göndermede bulunan gözlemlerine de yer vermektedir. Bu bölümde yazarın hazırladığı iki harita da bulunmaktadır. 28. ve 29. sayfalarda yer alan, Marmara Denizinin Trakya kıyısını gösteren birinci haritada 1922 öncesi Rum nüfus barındıran yerleşim birimleri görülmektedir. Haritada Türkçeleştirme yapılmamıştır ve yer adları Yunanca yazılıdır. 32. sayfada yer alan ve Tekirdağ’ın 1922 öncesine ait Rum ve diğer gayrimüslim mahalleleriyle önemli yapılarının lokalize edildiği harita kent tarihi açısından önem taşımaktadır.

Tekirdağ (s. 35-56) başlığını taşıyan ikinci bölümde yazar, “Tekirdağ (Redestos) Sonsuza Kadar Yitik Bir Kent”, “Tekirdağ Ahşap Evlerden Oluşan Bir Kent”, “Osmanlı Ahşap Evi” alt başlıklarında kent tarihine ışık tutmakta ve Osmanlı dönemi kentlerindeki ahşap evler hakkında ilginç ayrıntılar vermektedir. Yazar burada bölüm başlığıyla çok uyumlu olmayan konulara da değinmektedir. Bunlar, “Türkiye’nin Batılılaşma Utkusu”, “Türk İyimserliği ve Yunan Karamsarlığı”, “Türkiye’nin Üç Kesimi”, “Avrupa Üzerinde İki Kültür” şeklinde sıralanabilir. Türkiye’nin Batılılaşma yönünde attığı adımlar yazarın önemli bulduğu konulardan biridir, “Türkiye’nin Avrupa Birliğine girişi, Türklerin Orta Asya’daki ata yurtlarından çıkışlarının ve Batı’ya olan yolculuklarının varış noktası olacaktır” (s. 49) ifadesi bu konudaki görüşünü yansıtmaktadır.

“Ganos (Işıklar) Dağı” (s. 59-69) başlıklı üçüncü bölümde, Ganos Dağı’nın coğrafyasından ve bu bölgede yer alan “Işıklar” (Sholario), “Uçmaktdere” (Avidimio) gibi bazı yerleşim birimlerinin tarihinden söz edilmektedir. Bu bölümde de yazar “Türk Yunan Meseleleri”, “Günümüzde Türkiye’de İslam”, “Atatürk”, “Yunanistan: Büyük Ülküleri Olan Küçük Bir Ülke” gibi alt başlıklarda değişik konuları da ele almaktadır. Burada yazar, Tekirdağ bölgesindeki seyahatleri sırasında vatandaşlarla yaptığı sohbetlerden edindiği izlenimlere dayanarak değerlendirmelerde bulunmaktadır. Dikkat çekici bazı tespitleri şöyledir:

...Türkiye köklü değişimlerin çok kısa süre içinde gerçekleşebileceği bir ülke. Koşullara uyum sağlamak bu ülkenin hoşuna gitmektedir, değişmek isteyen bir ülke. Bu, Türklerin yabancıları oldukları çevrelerde hayatta kalmayı başarma konusundaki yeteneklerinin en karakteristik görünümlerinden biridir. Aşırı derecede rekabetçi bir küresel ekonomik

ortamda Türkiye'nin modern sanayi üretimi anlayışına çok hızlı bir şekilde adapte olması gerçekten şaşırtıcıdır. Biz bunu başaramadık. (s. 67)

Mavridis'in Atatürk'le ilgili eleştirel yönü de olan değerlendirmesi şöyledir:

Atatürk'ün çelikten kararlılığına, cesaretine, liderlik konusundaki üstünlüğüne, hayret uyandıran vazgeçilmezliğine, Türklük bilincinin oluşmasındaki başarısına, birbiriyle harmanlayarak vatanının hizmetine sunduğu hümanizm ve sertliğe hayranlık duyuyorum. Ancak, onun eseri dışında, bizi ilgilendiren kısmıyla ilgili olarak Türkleri zor kullanarak Avrupalılaştırma ve bu yolla Batı tarzı bir ulus devleti oluşturma çabasını kabullenemem. (s. 68)

Yazar, yaşlı bir Türk vatandaşıyla yaptığı sohbette Yunanistan için yapılan "Büyük ülküleri olan küçük bir ülke" yorumundan hareketle Türkiye'de sıklıkla küçük Yunanistan'a yapılan göndermeyi kibirli bir tutum olarak gördüğünü belirterek bundan duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir. Ona göre:

Küçük Yunanistan'a atıfta bulunma, imparatorluk geçmişine gönderme yapan ve Türkiye Cumhuriyeti'ni Osmanlı İmparatorluğu'na bağlayan, Türkiye'nin büyüklüğüne ve imkânlarına yönelik bir anlayışı da ima ediyor. Bu anlayış, demografik büyüklükler ve askeri potansiyele, jeopolitik planlamalara, bölgesel güç olarak Türkiye'nin geleceğine ve "21.yüzyılın Türklerin yüzyılı olması için" Türklüğün zaferine ilişkin modern Türkiye'nin iddialı planlamalarının sorumlusudur. Bu anlayış, Türk milliyetçiliğinin ideolojisinin özelliğini oluşturmaktadır ve sadece Türkiye için değil, Yunanistan için de tehlikelidir. (s. 69)

"Ganohora" (s. 71-84) başlığını taşıyan dördüncü bölümde, "Ganohora Sahili" alt başlığı altında 1922 öncesinde ağırlıklı olarak Rum nüfusun yaşadığı, adını birbirine komşu iki kasaba olan Ganos (Gaziköy) ile Hora'dan (Hoşköy) alan bölgedeki köy ve kasabalar tanıtılmakta ve bölge Rumlarının kültürlü, dindar ve çalışkan oluşlarına vurgu yapılmaktadır.

"Gaziköy (Ganos)", "Ganos'un İç Kalesi", "Şarköy (Peristasi)" bu bölümde coğrafi ve tarihi özellikleriyle tanıtılan yerleşimlerdir. Yazar bu bölümde "Rum mu Yunan mı?

Çağdaş Yunan Kimliği İçin İfşa Edici Bir Deneyim” alt başlığı altında kimlik konularına girmekte ve “Rum” ile “Yunan” kavramlarının Türkiye’de ve Yunanistan’da nasıl algılandığını kendi bakış açısıyla açıklamaktadır. Yazara göre:

...Türkler için “Rum” halefi olmak istedikleri Osmanlı İmparatorluğu ile bağlantılıdır. “Rum” Türklerin bizzat kendilerinin hayatta kalmasına izin verdikleri ve bu nedenle onlara minnet borcu olan “reayadır”. Oysa Yunan, yabancı, küçük bir Batı ülkesinin vatandaşıdır.” (s. 79)

“Yunanistan’da “Rum” adlandırması bir ölçüde bariz olumsuz bir anlam taşımaktadır, ikiyezlü bir alçakgönüllülük, hilekârlık ve zavallılık ima eder ve özellikle de Türklerle Yunanların acı tatlı birlikte yaşadığı hazin dönemleri anımsatmaktadır. (s. 79)

Yazar aidiyetle ilgili olarak muhatap olduğu “Rum” mu yoksa “Yunan” mısınız? şeklindeki sorunun Yunanların kültürel kimlik meselesini içinde barındırdığını belirterek bu adlandırmanın tarihçesi ile ilgili uzun analizler yapmaktadır (s. 78-85).

“Notlar ve Çizimlerle Fotoğraflar” (s. 85-167), başlığını taşıyan birinci ek bölümde, büyük bir kısmı tarihi olan 48 fotoğrafa ve Tekirdağ’ın farklı özellikteki tarihi ahşap evlerine ait 18 çizime yer verilmektedir. Bu bölüm okuru görsel öğeler eşliğinde keyifli ve biraz da hüzünlü bir yolculuğa çıkarmaktadır. Yazar her fotoğrafın altında fotoğrafa konu olan yapı, yer veya olayla ilgili uzun ve dikkat çekici açıklamalar yapmaktadır. Birbirinden değerli bu fotoğraflardan sadece birine burada yer vereceğiz. Tekirdağ kentinin kozmopolit geçmişine vurgu yapan, (o tarihteki) “Konsolosluklar Sokağı” 9. ve 10. fotoğraflarda (s. 100-101) yer almaktadır. 9. fotoğrafın altında yer alan notta şöyle denilmektedir:

Sokağın bu şekilde adlandırılmış olması yüzyılın başlarında Tekirdağ’da bulunan Konsoloslukların sayısı ile açıklanabilir. Şehirde Yunanistan, İngiltere, Fransa, Avusturya, Almanya, İtalya, Romanya, Rusya, Hollanda, İspanya, Portekiz, Macaristan ve İran konsoloslukları vardı. Konsolosluk sayısının çokluğu şehirdeki ticari hareketliliğe dayanmaktadır. İran Konsolosluğunun varlığı, Tekirdağ’da sayıları çok olan ve belki de İran’da yaşayan soydaşlarıyla ilişkileri olan Ermenilerle izah edilebilir. İtalyan Konsolosluğunun büyük eski ahşap binası günümüzde ayakta ve restore edilmiş olup okul olarak kullanılmaktadır. (s. 100)

Yazarın, farklı konulara ilişkin yazılarının yer aldığı Notlar (s. 169-215) başlıklı ikinci ek bölümde dikkatimizi çeken başlıklardan bazıları şöyledir: “İstanbul ve Atina’nın Aşırı Derecede Büyümeleri” (s. 171), “Bu Seyahat Nedir ve Niçin Buradayım?” (s. 172), “Türk Devleti” (s. 173), “Türkiye Gerçeği” (s. 174), “Yunanistan’ın Aşağı Yönlü Seyri” (s. 179), “Yunanistan’da Kimlik Krizi” (s. 192), “Avrupa Birliği Üyesi Olarak Yunanistan” (s. 193), “Şaşırtıcı Türk Ulusu” (s. 196), “Türk Yunan Dostluğu ve Milliyetçi Türkiye Gerçeği” (s. 201), “Kartpostallar (Posta Kartları) ve Taşdıkları Önem” (s. 203), “Doğu Rumlarının Tarihsel Bellek Konusundaki Çabası” (s. 204), “Osmanlı İmparatorluğunun Orta Sınıfı” (s. 205), “Doğu Trakya’nın 1922 Ekiminde Terk Edilmesi ve Tahliyesi” (s. 205).

Yazar Mavridis, kitabın tekniği ile ilgili olarak okurlara “Son Söz ve Savunma” (s. 217-220) başlığı altında açıklamalarda bulunmaktadır. Kitabın biraz karmaşık bir formata sahip olduğunu kabul eden yazar, neden alışlageldiği üzere akılcı bir sıralama ve anlatım düzeni benimsenmediğini şöyle izah etmektedir:

Seyahatim sırasında ve bunun yazıya dökülmesi sürecinde: kendini tanıma, gelenek (kültürel değerler) ve kimlik sorunlarında zorlu bir görevle karşı karşıyaydım. Böylece sahaya bir yolculuk yaparak, sonunda komplike bir kitaba karar verdim ve kültürel bir gezinti gerçekleştirdim. Burada aslında iki kitap bir arada yer almaktadır. İkinci kitap, anlatısal nitelik taşıyan ilk kitabın içinden ve onun yazım sürecinde ortaya çıkmıştır. Şüphe yok ki böyle bir şey pek alışıldık değildir. (s. 217)

Yazar kitabın yazımında basit olgulardan ve mütevazı deneyimlerden, gerçek duygu ve yaşanmışlıklara ve hatta genele uzanmayı olanaklı kılan Yunanların indirgeme metodunun kendisini cebzettiğini belirterek aydınlara ve onları meşgul eden saplantılara karşı olan güvensizliğine rağmen, onların kaleme aldığı ve kendisinin daha önce okuduğu metinlere başvurduğunu belirterek şöyle devam etmektedir:

Bu tür metinler beni: küresel hâkimiyet, kimlik krizi, vatan kavramının anlamı, kutsalın anlamı, mistik olanın anlamı, metafizik kavramı, doğanın kutsanması, mega kent (kozmo kent) anlamı, [...] Yunanların yalnızlığı, Yunan geleneği, Doğu Rumları, [...], yeniden yaşama dönüş kavramı, kültürleşme, çağdaş Yunan yabancılaşması ve bunlara benzer daha pek çok konu üzerinde düşünce ve anlayışları yazmaya ve yorumlamaya

yöneltti. Dolayısıyla, pek çoğundan nadiren söz edilse de bunlardan hiçbiri yeni değildir. Ancak kesinlikle günceldir, çünkü gerçeği ve bütünü ele almamıza yardımcı olmaktadır. (s. 219)

Kitabın devamında yer alan “Kronolojik Tablo” (s. 221-230) Tekirdağ- Ganos (Işıklar) Dağı- Ganohora bölgesiyle ilgili tarihi olaylara ilişkin olup M.Ö. 6000-4000 yıllarından başlayarak günümüze kadar uzanmakta ve 1980-2000 tarih aralığında son bulmaktadır.

Kitapta yıldızlı [*] dipnotlar çevirmen tarafından (İbrahim KELAĞA AHMET³) verilmiştir. Diğer dipnotlar yazara aittir, ancak kitapta değinilen konularla ilgili ek açıklama gerektiren noktaların “Kaynaklar, Atıflar ve Yorumlar” (s. 231-244) başlığı altında her bölüm ve alt başlıkla ilgili olarak ayrıntılı bir şekilde verilmesi kitabın bilimsel yönünü güçlendirmektedir. Kitabın sonunda tematik olarak sınıflandırılmış oldukça zengin bir kaynakça (s. 245-254) yer almaktadır.

Sonuç olarak, Dimitris Mavridis’in *İstanbul’dan Tekirdağ’a Çağdaş Yunan Kimliğinin Arayışında* adlı kitabı Tekirdağ ve tarihi başta olmak üzere ele aldığı konularda bizlere farklı bir bakış açısı kazandırarak önemli bilgiler aktarmaktadır. İlgi duyan okurlara kitabın satışta olmadığını ve Eski Tekirdağ Fotoğrafları Müzesi’nden sağlanabileceğini anımsatırız.

3 Çevirmen: Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

TANIM

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri Bölümü'nün yayını olan Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies, açık erişimli, hakemli, yılda iki kere Haziran ve Aralık aylarında yayınlanan, çok dilli bilimsel bir dergidir. 1954 yılında kurulmuştur.

AMAÇ VE KAPSAM

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi– Journal of Language, Literature and Culture Studies'in amacı Batı dilleri ve edebiyatlarına odaklanılarak yapılan edebiyat bilimi, dilbilim, kültürbilimi, medyabilimi, çeviribilim ve dil öğretimi alanlarındaki disiplinler ve/veya disiplinlerarası, kuramsal ve/veya uygulamalı çalışmaları yayımlamaktır.

Batı dilleri ve edebiyatlarına odaklanılarak yapılan çalışmalar derginin kapsamının ana alanı olmakla birlikte diğer dil ve edebiyat alanlarını batı dilleri ve edebiyatları kapsamında karşılaştırmalı olarak inceleyen çalışmalara da yer verilmektedir. Derginin hedef kitlesini akademisyenler, araştırmacılar, profesyoneller, öğrenciler ve ilgili mesleki, akademik kurum ve kuruluşlar oluşturur. Derginin yayın dilleri Almanca, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca ve Türkçedir.

EDİTORYAL POLİTİKALAR VE HAKEM SÜRECİ

Yayın Politikası

Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin içeriği derginin amaç ve kapsamı ile uyumlu olmalıdır. Dergi, orijinal araştırma niteliğindeki yazıları yayınlamaya öncelik vermektedir.

Genel İlkeler

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir.

Ön değerlendirmeyi geçen yazılar iThenticate intihal tarama programından geçirilir. İntihal incelemesinden sonra, uygun makaleler Editör tarafından orijinaliteleri, metodolojileri, makalede ele alınan konunun önemi ve derginin kapsamına uygunluğu açısından değerlendirilir.

Bilimsel toplantılarda sunulan özet bildiriler, makalede belirtilmesi koşulu ile kaynak olarak kabul edilir. Editör, gönderilen makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

YAZARLARA BİLGİ

Makale yayınlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar yazarlara geri gönderilmez.

Açık Erişim İlkesi

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi– Journal of Language, Literature and Culture Studies, tüm içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir.

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi– Journal of Language, Literature and Culture Studies makaleleri açık erişimlidir ve Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>) olarak lisanslıdır.

İşleme Ücreti

Derginin tüm giderleri İstanbul Üniversitesi tarafından karşılanmaktadır. Dergide makale yayını ve makale süreçlerinin yürütülmesi ücrete tabi değildir. Dergiye gönderilen ya da yayın için kabul edilen makaleler için işleme ücreti ya da gönderim ücreti alınmaz.

Hakem Süreci

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir. Gönderilen ve ön kontrolü geçen makaleler iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Baş editör, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyuğundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar.

Seçilen makaleler en az iki ulusal/uluslararası hakeme değerlendirmeye gönderilir; yayın kararı, hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarların gerçekleştirdiği düzenlemelerin ve hakem sürecinin sonrasında baş editör tarafından verilir.

Hakemlerin değerlendirmeleri objektif olmalıdır. Hakem süreci sırasında hakemlerin aşağıdaki hususları dikkate alarak değerlendirmelerini yapmaları beklenir.

YAZARLARA BİLGİ

- Makale yeni ve önemli bir bilgi içeriyor mu?
- Öz, makalenin içeriğini net ve düzgün bir şekilde tanımlıyor mu?
- Yöntem bütünlüklü ve anlaşılır şekilde tanımlanmış mı?
- Yapılan yorum ve varılan sonuçlar bulgularla kanıtlanıyor mu?
- Alandaki diğer çalışmalara yeterli referans verilmiş mi?
- Dil kalitesi yeterli mi?

Hakemler, gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdır. Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir.

YAYIN ETİĞİ VE İLKELER

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi– Journal of Language, Literature and Culture Studies, yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için adres: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen tüm makaleler orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmamalıdır. Her bir makale editörlerden biri ve en az iki hakem tarafından çift kör değerlendirmeden geçirilir. İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir.

Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

Araştırma Etiği

Dergi araştırma etiğinde en yüksek standartları gözetir ve aşağıda tanımlanan uluslararası araştırma etiği ilkelerini benimser. Makalelerin etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır.

YAZARLARA BİLGİ

- Araştırmanın tasarlanması, tasarımın gözden geçirilmesi ve araştırmanın yürütülmesinde, bütünlük, kalite ve şeffaflık ilkeleri sağlanmalıdır.
- Araştırma ekibi ve katılımcılar, araştırmanın amacı, yöntemleri ve öngörülen olası kullanımları; araştırmaya katılımın gerektirdikleri ve varsa riskleri hakkında tam olarak bilgilendirilmelidir.
- Araştırma katılımcılarının sağladığı bilgilerin gizliliği ve yanıt verenlerin gizliliği sağlanmalıdır. Araştırma katılımcıların özerkliğini ve saygınlığını koruyacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Araştırma katılımcıları gönüllü olarak araştırmada yer almalı, herhangi bir zorlama altında olmamalıdır.
- Katılımcıların zarar görmesinden kaçınılmalıdır. Araştırma, katılımcıları riske sokmayacak şekilde planlanmalıdır.
- Araştırma bağımsızlığıyla ilgili açık ve net olunmalı; çıkar çatışması varsa belirtilmelidir.
- Deneysel çalışmalarda, araştırmaya katılmaya karar veren katılımcıların yazılı bilgilendirilmiş onayı alınmalıdır. Çocukların ve vesayet altındakilerin veya tasdiklenmiş akıl hastalığı bulunanların yasal vasisinin onayı alınmalıdır.
- Çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluştaki gerçekleştirilecekse bu kurum ya da kuruluştan çalışma yapılacağına dair onay alınmalıdır.
- İnsan ögesi bulunan çalışmalarda, "yöntem" bölümünde katılımcılardan "bilgilendirilmiş onam" alındığının ve çalışmanın yapıldığı kurumdan etik kurul onayı alındığı belirtilmesi gerekir.

Yazarların Sorumluluğu

Makalelerin bilimsel ve etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığı konusunda teminat sağlamalıdır. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telifle bağlı materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir.

Gönderilen makalede tüm yazarların akademik ve bilimsel olarak doğrudan katkısı olmalıdır, bu bağlamda "yazar" yayınlanan bir araştırmanın kavramsallaştırılmasına ve dizaynına, verilerin elde edilmesine, analizine ya da yorumlanmasına belirgin katkı yapan, yazının yazılması ya da bunun içerik açısından eleştirel biçimde gözden geçirilmesinde görev yapan birisi olarak görülür. Yazar olabilmenin diğer koşulları ise, makaledeki çalışmayı planlamak veya icra etmek ve / veya revize etmektir. Fon sağlanması, veri toplanması ya da araştırma grubunun genel süpervizyonu tek başına yazarlık hakkı kazandırmaz. Yazar olarak gösterilen tüm bireyler sayılan tüm ölçütleri karşılamalıdır ve yukarıdaki ölçütleri karşılayan her birey yazar olarak gösterilebilir. Yazarların isim sıralaması ortak verilen bir karar olmalıdır. Tüm yazarlar yazar sıralamasını [Telif Hakkı Devir Formunda](#) imzalı olarak belirtmek zorundadırlar.

Yazarlık için yeterli ölçütleri karşılamayan ancak çalışmaya katkısı olan tüm bireyler "teşekkür / bilgiler" kısmında sıralanmalıdır. Bunlara örnek olarak ise sadece teknik destek sağlayan, yazıma

yardımcı olan ya da sadece genel bir destek sağlayan, finansal ve materyal desteği sunan kişiler verilebilir.

Bütün yazarlar, araştırmancının sonuçlarını ya da bilimsel değerlendirmeyi etkileyebilme potansiyeli olan finansal ilişkiler, çıkar çatışması ve çıkar rekabetini beyan etmelidirler. Bir yazar kendi yayınlanmış yazısında belirgin bir hata ya da yanlışlık tespit ederse, bu yanlışlıklara ilişkin düzeltme ya da geri çekme için editör ile hemen temasa geçme ve işbirliği yapma sorumluluğunu taşır.

Editör ve Hakem Sorumlulukları

Baş editör, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyruğundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti eder. Baş editör içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludur. Gereğinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır.

Baş editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve Dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmancının finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Değerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilginin gizli tutulmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar. Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasını özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir.

YAZILARIN HAZIRLANMASI VE YAZIM KURALLARI

Dil

Dergide Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca makaleler yayınlanır. Makalede, makale dilinde öz ve yanısıra İngilizce öz olmalıdır. Ancak İngilizce yazılmış makalelerde geniş özet istenmez.

Yazıların Hazırlanması ve Gönderimi

Aksi belirtilmedikçe gönderilen yazılarla ilgili tüm yazışmalar ilk yazarla yapılacaktır. Makale gönderimi online olarak ve <http://jecs.istanbul.edu.tr> üzerinden yapılmalıdır. Gönderilen yazılar, yazının yayınlanmak üzere gönderildiğini ifade eden, makale türünü belirten ve makaleyle ilgili bilgileri içeren (bkz: Son Kontrol Listesi) bir mektup; yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ve tüm yazarların imzaladığı [Telif Hakkı Devir Formu](#) eklenerek gönderilmelidir.

1. Çalışmalar, A4 boyutundaki kağıdın bir yüzüne, üst, alt, sağ ve sol taraftan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, 12 punto Times New Roman harf karakterleriyle ve 1,5 satır aralık ölçüsü ile ve iki yana yaslı olarak hazırlanmalıdır. Paragraf başlarında tab tuşu kullanılmalıdır. Metin içinde yer alan tablo ve şemalarda ise tek satır aralığı kullanılmalıdır.
2. Metnin başlığı küçük harf, koyu renk, Times New Roman yazı tipi, 14 punto olarak sayfanın ortasında yer almalıdır.
3. Metin yazarına ait bilgiler başlıktan sonra bir satır atlanarak, Times New Roman yazı tipi, 10 punto ve tek satır aralığı kullanılarak sayfanın soluna yazılacaktır. Yazarın adı küçük harfle, soyadı büyük harfle belirtildikten sonra bir alt satıra unvanı, çalıştığı kurum ve e-posta adresi yazılacaktır.
4. Giriş bölümünden önce 200-250 kelimelik çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden makale dilinde ve İngilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır. Çalışmanın İngilizce başlığı İngilizce özün üzerinde yer almalıdır. İngilizce ve makale dilinde özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden, makale dilinde 5 adet, İngilizce 5 adet anahtar kelime yer almalıdır. Makale İngilizce ise İngilizce genişletilmiş özet istenmez.
5. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Makale dilinde başlık, öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık öz ve anahtar kelimeler; İngilizce genişletilmiş özet (makale İngilizce ise İngilizce genişletilmiş özet istenmez), ana metin bölümleri, son notlar ve kaynaklar.
6. Araştırma makalesi bölümleri şu şekilde sıralanmalıdır: "Giriş", "Amaç ve Yöntem", "Bulgular", "Tartışma ve Sonuç", "Son Notlar", "Kaynaklar", "Tablolar ve Şekiller". Derleme ve yorum yazıları için ise, çalışmanın öneminin belirtildiği, sorunsal ve amacın somutlaştırıldığı "Giriş" bölümünün ardından diğer bölümler gelmeli ve çalışma "Tartışma ve Sonuç", "Son Notlar", "Kaynaklar" ve "Tablolar ve Şekiller" şeklinde bitirilmelidir.
7. Çalışmalarda tablo, grafik ve şekil gibi göstergeler ancak çalışmanın takip edilebilmesi açısından gereklilik arz ettiği durumlarda, numaralandırılarak, tanımlayıcı bir başlık ile birlikte verilmelidir. Demografik özellikler gibi metin içinde verilebilecek veriler, ayrıca tablolar ile ifade edilmemelidir.
8. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgilerini içeren kapak sayfası gönderilmelidir. Kapak sayfasında, makalenin başlığı, yazar veya yazarların bağlı oldukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılabilecek adresler, cep, iş ve faks numaraları, ORCID ve e-posta adresleri yer almalıdır (bkz. Son Kontrol Listesi).
9. Kurallar dâhilinde dergimize yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların her türlü sorumluluğu yazar/yazarlarına aittir.

10. Yayın kurulu ve hakem raporları doğrultusunda yazarlardan, metin üzerinde bazı düzeltmeler yapmaları istenebilir.
11. Yayınlanmasına karar verilen çalışmaların, yazar/yazarlarının her birine istekleri halinde dergi gönderilir.
12. Dergiye gönderilen çalışmalar yayınlansın veya yayınlanmasın geri gönderilmez.

Kaynaklar

Kabul edilmiş ancak henüz sayıya dahil edilmemiş makaleler Early View olarak yayınlanır ve bu makalelere atıflar "advance online publication" şeklinde verilmelidir. Genel bir kaynaktan elde edilemeyecek temel bir konu olmadıkça "kişisel iletişimlere" atıfta bulunulmamalıdır. Eğer atıfta bulunulursa parantez içinde iletişim kurulan kişinin adı ve iletişimin tarihi belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar bu kaynaktan yazılı izin ve iletişimin doğruluğunu gösterir belge almalıdır. Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Referans Stili ve Formatı

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi-Journal of Language, Literature and Culture Studies, metin içi alıntılama ve kaynak gösterme için APA (American Psychological Association) kaynak sitilinin 6. edisyonunu benimser. APA 6. Edisyon hakkında bilgi için:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org/>

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:

Birden fazla kaynak;

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambune ve Welch 2000, s. 12–13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Türkçe Kitap

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Türkçeye Çevrilmiş Kitap

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Editörlü Kitap

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

e) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233–263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) Yayımcının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın

Türk Standartları Enstitüsü. (1974). *Adlandırma ilkeleri*. Ankara: Yazar.

Makale

a) Türkçe Makale

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 179–182.

b) İngilizce Makale

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26, 349–369. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/>

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S.J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Olarak Yayınlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Popüler Dergi Makalesi

Semerçioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38–39.

Tez, Sunum, Bildiri**a) Türkçe Tezler**

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b) Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

d) Web'de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

e) Dissertations Abstracts International'da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B. & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: <http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27>

h) Düzenli Olarak Online Yayınlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

i) Kitap Şeklinde Yayınlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoglu ve ark. (Ed.), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* içinde (s. 134–140). Cham, İsviçre: Springer. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0>

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi*. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar

a) Gazete Yazısı

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). 'Unutma' notları. *Cumhuriyet*, s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet*. Erişim adresi: <http://www.milliyet>

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Vikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi
Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. Erişim adresi: <http://www.radyoodtu.com.tr/>

f) Bir Televizyon Dizisinden Tek Bir Bölüm

Shore, D. (Senarist), Jackson, M. (Senarist) ve Bookstaver, S. (Yönetmen). (2012). Runaways [Televizyon dizisi bölümü]. D. Shore (Baş yapımcı), *House M.D.* içinde. New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Müzik Kaydı

Say, F. (2009). Galata Kulesi. *İstanbul senfonisi* [CD] içinde. İstanbul: Ak Müzik.

SON KONTROL LİSTESİ

Aşağıdaki listede eksik olmadığından emin olun:

- Editöre mektup
 - ✓ Makalenin türü
 - ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu bilgisi
 - ✓ Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi (varsa belirtiniz)
 - ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
 - ✓ Kaynakların APA6'ya göre belirtildiği
 - ✓ Yazarlara Bilgide detaylı olarak anlatılan dergi politikalarının gözden geçirildiği
- Telif Hakkı Devir Formu
- Daha önce basılmış ve telifle bağlı materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Kapak sayfası
 - ✓ Makalenin türü
 - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
 - ✓ Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte bilgisinden sonra şehir ve ülke bilgisi de yer almalıdır), e-posta adresleri
 - ✓ Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks nosu
 - ✓ Tüm yazarların ORCID'leri
- Makale ana metni
 - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
 - ✓ Özetler 200-250 kelime makale dilinde ve 200-250 kelime İngilizce
 - ✓ Anahtar Kelimeler: 5 adet makale dilinde ve 5 adet İngilizce
 - ✓ İngilizce olmayan makaleler için (Örn, Almanca, Fransızca vd dillerdeki makaleler) İngilizce genişletilmiş Özet (Extended Abstract) 600-800 kelime
 - ✓ Makale ana metin bölümleri
 - ✓ Finansal destek (varsa belirtiniz)
 - ✓ Çıkar çatışması (varsa belirtiniz)
 - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
 - ✓ Kaynaklar
 - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

İLETİŞİM İÇİN:

Editör : Bülent Çağlakpınar
E-mail : bcaglakpınar@gmail.com
Tel : + 90 212 455 57 00 / 15861

Web site: <http://litera.istanbul.edu.tr>
Email : litera@istanbul.edu.tr
Adres : İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
Ordu Cad. No: 6 34134, Laleli
İstanbul-Türkiye

DESCRIPTION

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi, which is the official publication of Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Western Languages is an open access, peer-reviewed, multilingual, scholarly and international journal published two times a year in June and December. It was founded in 1954.

AIM AND SCOPE

Litera - Journal of Language, Literature and Culture Studies publishes disciplinary and/or interdisciplinary, theoretical and/or applied research articles that focus on Western languages and literatures in the following fields: literary studies, linguistics, cultural studies, media studies, translation studies, and language teaching. The objective of Litera is to publish scientific articles that provide an intellectual platform for literary and cultural studies.

Western languages and literatures are the main fields of the journal scope. However, multidisciplinary and comparative approaches that focus on or include discussions of non-Western languages and literatures are also encouraged. The target group of the Journal consists of academicians, researchers, professionals, students, related professional and academic bodies and institutions. It publishes articles written in Turkish, English, French, Italian, German, and Spanish.

EDITORIAL POLICIES AND PEER REVIEW PROCESS

Publication Policy

The subjects covered in the manuscripts submitted to the Journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the journal. The journal gives priority to original research papers submitted for publication.

General Principles

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by editor-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope.

Short presentations that took place in scientific meetings can be referred if indicated in the article. The editor hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in

accordance with the referees' claims. Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the Journal requires written permission of all declared authors. Refused manuscripts and graphics are not returned to the author.

Open Access Statement

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies is an open access journal which means that all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Except for commercial purposes, users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author.

The articles in Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies, are open access articles licensed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en>)

Article Processing Charge

All expenses of the journal are covered by the Istanbul University. Processing and publication are free of charge with the journal. There is no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.

Peer Review Process

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by Editor-in-Chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors and ensures a fair double-blind peer review of the selected manuscripts.

The selected manuscripts are sent to at least two national/international referees for evaluation and publication decision is given by Editor-in-Chief upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

INFORMATION FOR AUTHORS

Reviewers' judgments must be objective. Reviewers' comments on the following aspects are expected while conducting the review.

- Does the manuscript contain new and significant information?
- Does the abstract clearly and accurately describe the content of the manuscript?
- Is the problem significant and concisely stated?
- Are the methods described comprehensively?
- Are the interpretations and conclusions justified by the results?
- Is adequate references made to other Works in the field?
- Is the language acceptable?

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees is important.

PUBLICATION ETHICS AND PUBLICATION MALPRACTICE STATEMENT

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

All parties involved in the publishing process (Editors, Reviewers, Authors and Publishers) are expected to agree on the following ethical principles.

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

INFORMATION FOR AUTHORS

Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

Research Ethics

The journal adheres to the highest standards in research ethics and follows the principles of international research ethics as defined below. The authors are responsible for the compliance of the manuscripts with the ethical rules.

- Principles of integrity, quality and transparency should be sustained in designing the research, reviewing the design and conducting the research.
- The research team and participants should be fully informed about the aim, methods, possible uses and requirements of the research and risks of participation in research.
- The confidentiality of the information provided by the research participants and the confidentiality of the respondents should be ensured. The research should be designed to protect the autonomy and dignity of the participants.
- Research participants should participate in the research voluntarily, not under any coercion.
- Any possible harm to participants must be avoided. The research should be planned in such a way that the participants are not at risk.
- The independence of research must be clear; and any conflict of interest or must be disclosed.
- In experimental studies with human subjects, written informed consent of the participants who decide to participate in the research must be obtained. In the case of children and those under wardship or with confirmed insanity, legal custodian's assent must be obtained.
- If the study is to be carried out in any institution or organization, approval must be obtained from this institution or organization.
- In studies with human subject, it must be noted in the method's section of the manuscript that the informed consent of the participants and ethics committee approval from the institution where the study has been conducted have been obtained.

Author Responsibilities

It is authors' responsibility to ensure that the article is in accordance with scientific and ethical standards and rules. And authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions

INFORMATION FOR AUTHORS

must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

All the authors of a submitted manuscript must have direct scientific and academic contribution to the manuscript. The author(s) of the original research articles is defined as a person who is significantly involved in “conceptualization and design of the study”, “collecting the data”, “analyzing the data”, “writing the manuscript”, “reviewing the manuscript with a critical perspective” and “planning/conducting the study of the manuscript and/or revising it”. Fund raising, data collection or supervision of the research group are not sufficient roles to be accepted as an author. The author(s) must meet all these criteria described above. The order of names in the author list of an article must be a co-decision and it must be indicated in the [Copyright Transfer Form](#). The individuals who do not meet the authorship criteria but contributed to the study must take place in the acknowledgement section. Individuals providing technical support, assisting writing, providing a general support, providing material or financial support are examples to be indicated in acknowledgement section.

All authors must disclose all issues concerning financial relationship, conflict of interest, and competing interest that may potentially influence the results of the research or scientific judgment.

When an author discovers a significant error or inaccuracy in his/her own published paper, it is the author's obligation to promptly cooperate with the Editor to provide retractions or corrections of mistakes.

Responsibility for the Editor and Reviewers

Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors. He/She provides a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication and ensures that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

Editor-in-Chief is responsible for the contents and overall quality of the publication. He/She must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Reviewers must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

INFORMATION FOR AUTHORS

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees must be ensured. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point

MANUSCRIPT ORGANIZATION

Language

Articles in Turkish, English, German, French, Italian and Spanish are published. Submitted article must include an abstract both in the article language and in English, and an extended abstract in English as well. Extended abstract in English is not required for articles in English.

Manuscript Organization and Submission

All correspondence will be sent to the first-named author unless otherwise specified. Manuscript is to be submitted online via <http://litera.istanbul.edu.tr/en/> and it must be accompanied by a cover letter indicating that the manuscript is intended for publication, specifying the article category (i.e. research article, review etc.) and including information about the manuscript (see the Submission Checklist). Manuscripts should be prepared in Microsoft Word 2003 and upper versions. In addition, [Copyright Realease Form](#) that has to be signed by all authors must be submitted.

1. The manuscripts should be in A4 paper standards: having 2.5 cm margins from right, left, bottom and top, Times New Roman font style in 12 font size, line spacing of 1.5 and "justify align" format. For indented paragraph, tab key should be used. One line spacing should be used for the tables and figures, which are included in the text.
2. The title of the text should be centered on the page, in lower-case letter, bold, Times New Roman font and 14 font size.
3. Information about the author is to be written on the left part of the page skipping one line space after the title, and it should be in Times New Roman font, 10 font size, with one line spacing. After indicating the name of the author in lower-case letter and surname in capital letter, the title, affiliation, and e-mail address should be included.
4. Before the introduction part, there should be an abstract of 200-250 words both in the language of the article and in English. An extended abstract in English between 600-800 words, summarizing the scope, the purpose, the results of the study and the methodology used is to be

included following the abstracts. If the manuscript is in English, extended abstract is not required. Underneath the abstracts, 5 keywords that inform the reader about the content of the study should be specified in the language of the article and in English.

5. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract (If the manuscript is in English, extended abstract is not required), sections, footnotes and references.
6. Research article sections are ordered as follows: "Introduction", "Aim and Methodology", "Findings", "Discussion and Conclusion", "Endnotes" and "References". For review and commentary articles, the article should start with the "Introduction" section where the purpose and the method is mentioned, go on with the other sections; and it should be finished with "Discussion and Conclusion" section followed by "Endnotes", "References" and "Tables and Figures".
7. Tables, graphs and figures can be given with a number and a defining title if and only if it is necessary to follow the idea of the article. Otherwise features like demographic characteristics can be given within the text.
8. A title page including author information must be submitted together with the manuscript. The title page is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, ORCID, postal address, phone and fax number of the author(s) (see The Submission Checklist).
9. The rights of the manuscripts submitted to our journal for publication, belongs to the author(s).
10. The author(s) can be asked to make some changes in their articles due to peer reviews.
11. A copy of the journal will be sent to each author of the accepted articles upon their request.
12. The studies that were sent to the journal will not be returned whether they are published or not.

References

Papers accepted but not yet included in the issue are published online in the Early View section and they should be cited as "advance online publication". Citing a "personal communication" should be avoided unless it provides essential information not available from a public source, in which case the name of the person and date of communication should be cited in parentheses in the text. For scientific articles, written permission and confirmation of accuracy from the source of a personal communication must be obtained.

Reference Style and Format

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi complies with APA (American Psychological Association) style 6th Edition for referencing and quoting. For more information:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org>

Accuracy of citation is the author's responsibility. All references should be cited in text. Reference list must be in alphabetical order. Type references in the style shown below.

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis.

If more than one citation is made within the same paranthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayiner & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciembrune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen et al., 2000)

Citations with more than six authors;

(Çavdar et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Basic Reference Types

Book

a) Turkish Book

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Turkey: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Turkey: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Turkey: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233–263). Bursa, Turkey: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article

a) Turkish Article

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing*, 15(60), 179–182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research*, 35(3), 26–38. Retrieved from <http://cjr.mcgill.ca>

e) Journal Article with DOI

Turner, S.J. (2010). Websitestatistics2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time*, 135, 28–31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding

a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylali-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45–50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources

a) Newspaper Article

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald*, 45.

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure. (1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from <http://dictionary.oed.com>

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy*.

Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Dunning, B. (Producer). (2011, January 12). *inFact: Conspiracy theories* [Video podcast]. Retrieved from <http://itunes.apple.com/>

f) Single Episode in a Television Series

Egan, D. (Writer), & Alexander, J. (Director). (2005). Failure to communicate. [Television series episode]. In D. Shore (Executive producer), *House*; New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Music

Fuchs, G. (2004). Light the menorah. On *Eight nights of Hanukkah* [CD]. Brick, NJ: Kid Kosher.

SUBMISSION CHECKLIST

Ensure that the following items are present:

- Cover letter to the editor
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ Confirming that “the paper is not under consideration for publication in another journal”.
 - ✓ Including disclosure of any commercial or financial involvement.
 - ✓ Confirming that last control for fluent English was done.
 - ✓ Confirming that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
 - ✓ Confirming that the references cited in the text and listed in the references section are in line with APA 6.
- Copyright Transfer Form
- Permission of previously published copyrighted material if used in the present manuscript
- Title page
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of article and in English

INFORMATION FOR AUTHORS

- ✓ All authors' names and affiliations (institution, faculty/department, city, country), e-mail addresses
- ✓ Corresponding author's email address, full postal address, telephone and fax number
- ✓ ORCIDs of all authors.
- Main Manuscript Document
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of article and in English
 - ✓ Abstracts (200-250 words) both in the language of article and in English
 - ✓ Key words: 5 words both in the language of article and in English
 - ✓ Extended Abstract (600-800 words) in English for the articles which are not in English
 - ✓ Main article sections
 - ✓ Grant support (if exists)
 - ✓ Conflict of interest (if exists)
 - ✓ Acknowledgement (if exists)
 - ✓ References
 - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

CONTACT INFO

Editor : Bülent Çağlakpınar
E-mail : bcaglakpınar@gmail.com
Phone : + 90 212 455 57 00 / 15861

Web site: <http://litera.istanbul.edu.tr>
Email : litera@istanbul.edu.tr
Address : Istanbul University,
Faculty of Letters
Department of Western Languages and Literatures
Ordu Cad. No: 6
34134, Laleli
Istanbul-Turkey

TELİF HAKKI DEVİR FORMU / COPYRIGHT TRANSFER FORM

Istanbul Üniversitesi
Istanbul University

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi
Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies

Telif Hakkı Devir Formu
Copyright Transfer Form

Sorumlu yazar Responsible/Corresponding author	
Makalenin başlığı Title of manuscript	
Kabul Tarihi Acceptance date	
Yazarların listesi List of authors	

Sıra No	Adı-Soyadı Name - Surname	E-Posta E-mail	İmza Signature	Tarih Date
1				
2				
3				
4				
5				

Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme, Kısa bildiri, v.b.) Manuscript Type (Research Article, Review, Short communication, etc.)	
--	--

Sorumlu yazarın, Responsible/Corresponding author's,	
--	--

Çalıştığı kurum	(University/company/institütion)
Posta adresi	(Address)
e-posta	(e-mail)
Telefon no; GSM	(Phone / mobile phone)

Yazarlar kabul ederler:
Sunulan makalenin yazar(lar)ın orijinal çalışması olduğunu ve intihal yapmadıklarını, Tüm yazarların bu çalışmaya aslı olarak katılmış olduklarını ve bu çalışma için her türlü sorumluluğu aldıklarını, Tüm yazarların sunulan makalenin son halini gördüklerini, onayladıklarını ve başvurduklarını Makalenin başka bir yerde basılmadığını veya basılmak için sunulmadığını, Makalede bulunan metnin, şekillerin ve dokümanların diğer şahıslara ait olan Telif Haklarını ihlal etmediğini kabul ve taahhüt ederler. Sunulan makale üzerindeki mali haklarını, özellikle işleme, çoğaltma, temsil, basım, yayım, dağıtım ve İnternet yoluyla iletim de dahil olmak üzere her türlü umuma iletim haklarını İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'ni yetkili makamlarınca sınırsız olarak kullanılmak üzere İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'ne devretmeyi kabul ve taahhüt ederler. Buna rağmen yazarların veya varsa yazarların işvereninin patent hakları, yazar(lar)ın gelecekte kitaplarında veya diğer çalışmalarında makalenin tümünü ücret ödemeksizin kullanma hakkı makaleyi satmamak koşuluyla kendi amaçları için çoğaltma hakkı gibi fikri mülkiyet hakları saklıdır. Bununla beraber yazar(lar) makaleyi çoğaltma, postayla veya elektronik yolla dağıtma hakkına sahiptir. Makalenin herhangi bir bölümünün başka bir yayında kullanılmasına İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nin yayımcı kuruluşu olarak belirlenmesi ve Dergiye atfıta bulunulması şartıyla izin verilir. Atıf yapılrken Dergi Adı, Makale Adı, Yazar(lar)ın Adı, Soyadı, Cilt No, Sayı No ve Yıl verilmelidir. Yayımlanan veya Yayına kabul edilmeyen makalelerle ilgili dokümanlar (fotoğraf, orijinal şekil vb.) karar tarihinden başlamak üzere bir yıl süreyle İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nce saklanır ve bu sürenin sonunda imha edilir. Ben/Biz, telif hakkı ihlali nedeniyle üçüncü şahıslarca istenecek hak talebi veya açılacak davalarda 'İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ve Dergi Editörlerinin' hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederim/ederiz. Ayrıca Ben/Biz makalede hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmadığını, araştırma yapılrken kanuna aykırı herhangi bir malzeme ve yöntem kullanmadığını taahhüt ederim/ederiz. Bu telif hakkı formu tüm yazarlar tarafından imzalanmalıdır/onaylanmalıdır. Formun ayrı kopyaları (tamamlanmış olarak) farklı kurumlarda bulunan yazarlar tarafından sunulabilir. Ancak, tüm imzaların orijinal veya kanıtlanabilir onaylı olması gerekir.

The authors agree that
The manuscript submitted is his/her/their own original work and has not been plagiarized from any prior work, all authors participated in the work in a substantive way and are prepared to take public responsibility for the work, all authors have seen and approved the manuscript as submitted, the manuscript has not been published and is not being submitted or considered for publication elsewhere, the text, illustrations, and any other materials included in the manuscript do not infringe upon any existing copyright or other rights of anyone. Notwithstanding the above, the Contributor(s) or, if applicable the Contributor's Employer, retain(s) all proprietary rights other than copyright, such as patent rights; to use, free of charge, all parts of this article for the author's future works in books, lectures, classroom teaching or oral presentations, the right to reproduce the article for their own purposes provided the copies are not offered for sale. However, reproduction, posting, transmission or other distribution or use of the article or any material contained therein, in any medium as permitted hereunder, requires a citation to the Journal and appropriate credit to İSTANBUL UNIVERSITY as publisher, suitable in form and content as follows: Title of article, author(s), journal title and volume/issue, Copyright© year. All materials related to manuscripts, accepted or rejected, including photographs, original figures etc., will be kept by İSTANBUL UNIVERSITY for one year following the editor's decision. These materials will then be destroyed. I/We indemnify İSTANBUL UNIVERSITY and the Editors of the Journals, and hold them harmless from any loss, expense or damage occasioned by a claim or suit by a third party for copyright infringement, or any suit arising out of any breach of the foregoing warranties as a result of publication of my/our article. I/We also warrant that the article contains no libelous or unlawful statements and does not contain material or instructions that might cause harm or injury. This copyright form must be signed/ratified by all authors. Separate copies of the form (completed in full) may be submitted by authors located at different institutions; however, all signatures must be original and authenticated.

Sorumlu yazarın; Responsible/Corresponding author's;	İmza/Signature	Tarih/Date
	/...../.....

